

Drogová problematika žáků na Uherskohradištsku

Petra Machálková

Bakalářská práce
2016

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2015/2016

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Petra Machálková**
Osobní číslo: **H12226**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Drogová problematika žáků na Uherskohradištsku**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti návykových látek, závislosti a protidrogové prevence.

Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu, stanovení výzkumného problému.

Realizace kvalitativního výzkumu formou polostrukturovaných rozhovorů.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat.

Prezentace výsledků výzkumu, shrnutí a doporučení pro praxi.

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
vedoucí ústavu

doc. ing. Aneta Lengšlová, Ph.D.
ústavní tajemnice

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

ŠVAŘÍČEK, Roman, Šedová, Klára a kol. Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. Vyd. 1. Praha: Portál, 2014, 384 s. ISBN 978-80-262-0644-6.

KALINA, Kamil. Drogy a drogové závislosti: mezioborový přístup. Vyd. 1. Praha: Úřad vlády České republiky, 2003, 319 s. ISBN 8086734056.

NEŠPOR, Karel: Vaše děti a návykové látky. Vyd. 1. Praha: Portál, 2001. 157 s. ISBN 80-7178-516-6.

KOLEKTIV AUTORŮ SANANIM, o.s., Drogy: otázky a odpovědi: příručka pro rodinné příslušníky a pomáhající profese. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007, 198 s. ISBN 978-80-73-7367-223-2.

ILLES, Tom. Děti a drogy: fakta, informace, prevence. Vyd. 2., upr. Praha: ISV, 2002, 55 s. ISBN 80-86642-12-7.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Lucie Blašíková**
Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce: **6. ledna 2016**

Termín odevzdání bakalářské práce: **27. dubna 2016**

Ve Zlíně dne 6. ledna 2016

doc. Ing. Anežka Lengalová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 31.03.2016

.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídí k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Hlavní téma bakalářské práce je zaměřeno na problematiku prevence návykových látek na středních školách. Zabývá se tedy samotnou prací školních metodiků prevence, zda tito participují na výuce prevence návykových látek, jaké k tomu využívají pomůcky či metody, zda reagují na aktuální témata a zda by oni samy uvítali nějaké nové pomocné prvky v dané problematice. Bakalářská práce je rozdělena do dvou částí, na teoretickou a praktickou. V teoretické části jsou vysvětleny pojmy závislosti, dělení návykových látek a rozbohem jejich účinků především na mladý organismus a na důsledky způsobené jejich užíváním. Dále je zde řešena otázka drogové prevence, jejím hlavním dělením a řešení primární prevence ve školství. V neposlední řadě je zde zmíněna také otázka legislativních možností dané problematiky v České republice, především ve vztahu ke studentům. V praktické části jsou uvedeny výsledky vlastního šetření provedeného kvalitativním výzkumem. Cílem výzkumu bylo zjistit, jak probíhá v současné době výuka o prevenci návykových látek, jak tuto problematiku metodici prevence v současné době postihují a řeší.

Klíčová slova: závislost, návyková látka, droga, mládež, prevence

ABSTRACT

The main topic of the bachelor thesis is focused on the prevention of addictive substances usage on high schools. It deals with the school prevention methodists work, their participation in addictive substances prevention education, their methods and tools of aid, whether they react on actual topics or not and the need of new variations and helping elements in this topic. Bachelor thesis is divided into two parts - theoretical and practical. In the theoretical part are described concepts of addiction, the addictive substances division and analysis of their effect on the young organism and the consequences of the usage. Further on there is dealt the question of the drug prevention, its division and the primary prevention in education. Last but not least is dealt the legislative question of the topic in Czech republic, specially with the relation to students. In the practical part of the thesis are described the results of own survey which was performed by quantitative research. The main goal of this research was the question of the addictive substances prevention education and the ways of the prevention methodologists are dealing and solving it.

Key words :addiction, addictive substance, drug, youth, prevention

Děkuji za trpělivost a podporu při mém studiu své rodině, přátelům a kolegům a současně za podporu při zpracování mé závěrečné bakalářské práce na téma: Drogová problematika žáků na Uherskohradištsku.

Děkuji všem metodikům prevence rizikového chování, kteří mi pomohli při zpracování praktické části práce a umožnili mi na jejich pracovištích provést výzkum.

Především děkuji vedoucí bakalářské práce Mgr. Lucii Blašíkové za hodnotné podněty a vedení zpracování závěrečné bakalářské práce.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	12
1 OPERACIONALIZACE ZÁKLADNÍCH POJMŮ	13
1.1 DĚLENÍ NÁVYKOVÝCH LÁTEK	15
1.2 POPIS NÁVYKOVÝCH LÁTEK	17
2 HISTORICKÁ PREDISPOZICE	27
3 DROGOVÁ PREVENCE	30
3.1 PRIMÁRNÍ PREVENCE	30
3.2 SEKUNDÁRNÍ PREVENCE.....	36
3.3 TERCIÁLNÍ PREVENCE.....	36
3.4 ZVLÁŠTNOSTI PREVENCE V RŮZNÝCH VĚKOVÝCH SKUPINÁCH.....	37
3.5 PŘÍČINY VZNIKU DROGOVÉ ZÁVISLOSTI	39
4 TRESTNÍ ODPOVĚDNOST MLÁDEŽE A LEGISLATIVA	43
4.1 TRESTNÍ ODPOVĚDNOST MLÁDEŽE	44
4.2 LEGISLATIVA.....	45
II PRAKTICKÁ ČÁST	47
5 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ	48
5.1 CÍL VÝZKUMU	48
5.2 METODY VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ	49
5.3 METODA ZÍSKÁNÍ DAT	49
5.4 VÝZKUMNÝ VZOREK	50
5.5 VÝZKUMNÉ PROSTŘEDÍ	50
5.6 OTÁZKY ROZHOVORU.....	51
5.7 ANALÝZA ROZHOVORU	54
5.8 INTERPRETACE ANALÝZY ROZHOVORU	54
5.8.1 Vzdělání ŠMP	55
5.8.2 Zahrnutí prevence návykových látek do výuky	56
5.8.3 Způsob a metody výuky	57
5.8.4 Postoj studentů	58
5.8.5 Drogově závislí studenti na školách.....	60
5.9 ZODPOVĚZENÍ OTÁZEK STANOVENÝCH V CÍLECH VÝZKUMU	61
6 ZÁVĚR	64
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	66
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	68
SEZNAM TABULEK	69
SEZNAM PŘÍLOH	70

ÚVOD

Zneužívání návykových látek je v současné společnosti velmi aktuálním tématem a to nejenom u nás, ale po celém světě. Otevřením hranic České republiky po roce 1989, následné získání svobody a uvolnění poměrů vedlo k drogové expanzi u nás. Tato situace byla ještě umocněna následným vstupem České republiky do Evropské unie a zrušením vnitřních hraničních kontrol v rámci Schengenské dohody, kdy se naše republika tímto stala tranzitní zemí. To vedlo k usnadnění nejenom dovozu drog samotných, ale také jejich součástí na jejich výrobu. V České republice stoupá množství tzv. grow shopů a jejich různých mutací, která nabízejí zcela legálně předměty určené zejména k domácímu pěstování rostlin konopí anebo v současné době vyhledávané Amsterdam/Euforia shopy nabízející širokou škálu tzv. designer drugs. Zneužívání omamných a psychotropních látek představuje pro naši společnost problém sociální (změna základních životních hodnot konzumentů), finanční (náklady na represí, protidrogovou politiku, zdravotnictví, sociální dávky) a v neposlední řadě se projevuje nárůstem kriminality páchané uživateli drog pod jejím vlivem nebo za účelem získání finančních prostředků.

Každoročně přibývá drogově závislých lidí, na drogové scéně se stále objevují nové trendy návykových látek a jejich nabídka je velmi široká. Užívání drog dětmi a dospívajícími je čím dál častěji řešeným a alarmujícím problémem.

Důvodů, proč děti a dospívající sáhnou po droze, je celá řada. Může se jednat o zvědavost a touhu zakusit něco nového, postačí nuda či touha zapadnutí do určité skupiny dětí, party, být někým jiným, snaha odlišit se čímkoli od ostatních. Jak všichni víme, v dnešní době není žádný problém obstarat si jakýkoli alkohol, cigarety, které jsou dostupné v kterémkoli obchodě, ale také bohužel v domácnostech ze zásob rodičů, kteří v mnoha případech jdou svým dětem špatným příkladem, před dětmi kouří a popíjejí alkohol, již neberou alkohol a cigarety jako návykovou látku, ale jako běžnou součást života. Dospívající jsou velmi vynalézavé v tom, jak si návykovou látku obstarat, postačí poprosit staršího kamaráda, či zkusit zakoupit alkohol či cigarety v obchodě, kde se v mnoha případech porušuje dodržování zákazu prodeje alkoholu a cigaret osobám mladších 18 let. Také vypěstování rostlin marihuany není v dnešní době žádným problémem, neboť veškeré návody pro pěstování, sušení a následnou konzumaci nalezneme na stránkách internetu.

Denně vidáme na ulicích partičky mládeže, jak postávají již v ranních hodinách poblíž základních a středních škol a kouří cigarety, kdy už se málokterý dospělý nad tímto nepoza-

staví natož, aby toto nějak řešil. Vídám skupiny mladých lidí, jak se ve večerních hodinách přímo u obchodních domů oddávají alkoholovým večírkům. Nebezpečí užívání legálních návykových látek mládeží je v současné době velmi podceňováno celou společností.

Pokud se s tímto problémem setkáváme denně, je nám vysílán určitý signál. Signál, který vede k výroku o určité nekonceptnosti snah státních institucí a institucí samosprávy při jejich řešení. Některé problém řeší až v době, kdy k němu dochází, nebo došlo. Některé se snaží tomuto předcházet, působit preventivně. Všechny instituce mají toto slovo obsažené ve svých stanovách a je jejich prioritním zájmem.

Cílem práce je zaměřením se na současný stav výuky prevence na středních školách. Touto se především zabývají školní metodici prevence. Cílem bylo tedy zjistit, jak samy školní metodici prevence pracují, jaké využívají metody a pomůcky, zda se přizpůsobují aktuálním problémům a zda by oni samy uvítali zlepšení v rámci výuky prevence návykových látek.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 OPERACIONALIZACE ZÁKLADNÍCH POJMŮ

Drogy a drogová závislost jsou dlouhodobým celosvětovým problémem. Drogová problematika a s ní spojené problémy jsou všude kolem nás a dotýkají se každého z nás. Drogy provázejí vývoj lidstva již od jeho samého počátku, byly součástí různých šamanských obřadů, kouzel, rituálů a v neposlední řadě byly využívány k léčbě nemocí. Drogy a návykové látky jsou neoddělitelnou součástí našeho vývoje a je proto nemyslitelné, že by v budoucnosti mohlo dojít k jakýmkoli změnám. Každý z nás si pod pojmem droga či návyková látka představíme cokoli, především to, bez čeho si nedovedeme představit svůj současný život, především co nám dělá radost, pro někoho to může být dobré jídlo, sport, pro většinu žen třeba dobrá čokoláda, ale třeba také milovaný člověk. Většina z nás si však při prvním momentu představí látky, které jsou zdraví škodlivé, a užíváním těchto látek vzniká závislost. (J. Presl, 1995, s. 9)

Droga

Pro pojem droga existuje celá řada definic. Nejstručněji lze chápat drogu jako každou látku, přírodní či syntetickou, která splňuje dvě základní kritéria a to:

1. Má psychotropní účinek – tyto látky ovlivňují a mění svým způsobem naše prožívání okolní reality, mění vnímání našeho vnitřního naladění, celkově působí na naši psychiku a fyzickou stránku.
2. Může vyvolat závislost - drogy obsahují látky, které se z nedostatku vhodného pojmenování označují jako „potencionální závislost“ – tedy schopnost vyvolat závislost při nedostatku látky, která vytváří v organismu závislost.

Těmito látkami - drogami jsme přímo obklopeni, jsou to látky, které jsou naší společností tolerované, tedy se jedná o tzv. drogy legální. V současné obchodní nabídce tvoří tyto látky velkou nabídkovou škálu. Především zde hovoříme o alkoholu, kterého je v současné nabídce nespočetného druhu a dále nesmíme opomenout tabákové výrobky. Nabídka uvedených návykových látek – drog je v našich obchodech velmi pestrá a stále se objevují na trhu nové a nové výrobky vylepšených, lákavých chutí a barev, která lákají a podbízejí se novým konzumentům. Konzumace těchto legálních drog je běžnou součástí našich životů a většina z nás se již nad tímto ani nepozastavuje. Tolerance užívání těchto látek je v naší společnosti velmi vysoká. Užívání těchto látek je nejenom povoleno zákonem, ale navíc reklamy a celkový trh nás vybízejí a až provokují k jejich užívání čím dál více. Naše sou-

časná společnost již tyto legální drogy za drogu ani nepovažuje, berou ji jako běžnou součást života, se kterou se setkávají dennodenně a za drogu považují až ty látky, které jsou zákonem zakázány.

Současný trh nabízí mnoho druhů drog s různou mírou rizik. Hlavním rizikem je ztráta kontroly nad jejich užíváním, myšleno nad občasnou konzumací a postupným vznikem závislosti. Dle tohoto rizika dělíme drogy na měkké a tvrdé, či lehké a těžké. (J. Presl, 1995, s. 9-10)

Drogová závislost

Drogovou závislost můžeme jednoznačně považovat za onemocnění, definice se časem měnila, nicméně základem definic je několik bodů (J. Presl, 1995, s. 46):

- a) nezvladatelná, neodolatelná touha opakovat užívání drogy
- b) tendence k navyšování dávek
- c) existence psychické či fyzické závislosti na určité droze vyjádřená přítomností abstinčního syndromu psychického či fyzického typu
- d) negativní následky pro jedince a společnost

U různých typů drog jsou výše uvedená kritéria závislosti jiná, mohou i zcela chybět. Jsou drogy, u nichž není příliš viditelná tendence k zvyšování dávek, známe drogy, kde není přítomen abstinční syndrom atd. Nicméně u všech těchto drog jsou účinky někdy velmi nevypočitatelné a riziko poškození organismu uživatele je velmi vysoké.

Abstinční syndrom

Slangově „absták“, jde o jeden z příznaků drogové závislosti a může být přítomen v podobě fyzické a psychické. Jde o projev drogové závislosti. Jednou ze schopností drogy je proniknout do organismu a ovlivňovat jeho funkce a postupně se stát součástí látkové výměny. Organismus si na tuto látku zvyká, dochází k vzestupu tolerance, tedy k tomu, že původní množství drogy již organismus bere jako nedostatečnou, vede k nutnosti zvyšování dávek a poté dochází k syndromu abstinence od drogy – syndromu odnětí. Tento stav se dostavuje plíživě, pomalu. Zpočátku je droga užívána pro příjemné prožitky, uvolnění nálady, potlačení únavy, zvýšení sebevědomí. Po odeznění účinku drogy tento stav mizí

a uživatel se opět dostává do původních, horších pocitů, uživatel zjišťuje, že pokud drogu nemá, cítí se hůře. Bezdrogový stav je uživatelem vnímán obtížně, droga se pro něj stala nutností – dostavil se syndrom abstinence. Abstinenční syndrom dělíme na fyzický a psychický. Fyzický je provázen nejrůznějšími tělesnými obtížemi, bolestmi, křeče, zácpy, pocení, průjmy, slzení atd. Psychické se projevují úzkostí, neklidem, předrážděností, agresivitou, únavou, spavostí, pasivitou, nutkáním vzít si další dávku drogy. Závislosti je podřízen celý režim závislého jedince. Dny tráví sháněním drog a prostředků na jejich získání. Způsob shánění těchto prostředků tedy peněz řeší každý jedinec dle svých schopností, možností a pohlaví. Zpočátku dochází k rozprodávání svého majetku, poté se jedinec uchyluje ke krádežím v rodině a následně potupuje dále a dopouští se klasických krádeží. U dívek tuto záležitost často řeší provozováním prostituce. Jedinec závislý na droze nemá čas na nic jiného, nestará se v jakých podmínkách a jak žije, základní hygienické návyky ustupují, strava je nedostatečná a celkový zdravotní stav jedince se zhoršuje. Svět tohoto jedince je omezen pouze na drogy a na vše co s ní souvisí. Tento stereotypní styl života je u těchto jedinců silně zafixován a je velmi obtížné tento styl života změnit. (J. Presl, 1995, s. 25)

1.1 Dělení návykových látek

Jelikož se v současné době vyskytuje nepřeborné množství návykových látek a drog, orientace v nich se stává nepřehlednou a z těchto důvodů se v praxi užívá následující dělení:

Halucinogeny

Tato skupina látek představuje skupinu látek přírodních, ale také syntetických. Základním efektem po požití těchto látek je změna vnímání, které je porušeno do různých rozměrů jak do hloubky, tak do intenzity. Objevují se zde sluchové a obrazové halucinace, pocity odcizení, nepřírozenost ke vztahu k okolí a k sobě samému, nesrovnalost v čase a v prostoru. Na základě těchto účinků zde vzniká velké nebezpečí v nebezpečném počinání pod vlivem drogy. Tyto látky mohou vyvolat tzv. obraz toxické halucinogenní psychózy, kdy se jedná o závažný stav srovnatelným s těžkým duševním onemocněním. U těchto látek je nevyzpytatelný jejich účinek a to především u začínajících osob, které ještě nemají dostatečné znalosti v užívání těchto látek. U halucinogenních látek je těžko hovořit o vzniku závislosti, neboť se zde nevyskytuje abstinenční syndrom, nedochází zde k fyzickému poškození or-

ganismu. Do halucinogenních látek řadíme především LSD, marihuana, hašiš, skank a halucinogenní houby. (J. Presl, 1995, s.39)

Opiáty

Opium je pro své psychotropní účinky využíváno již po tisíciletí, je však zajímavé, že nikdy nebylo spojováno s náboženskými rituály. Opiáty byly používány v lékařství k tlumení bolesti a kašle nebo také jako omamná látka umožňující únik od reality. Tato skupina drog se získává z tzv. surového opia naříznutím nezralé makovice, ze které poté vytéká žlutozelená tekutina, která se na vzduchu zasychá a mění v hnědou hmotu – surové opium. Opium obsahuje mnoho alkaloidů, ale mezi hlavní považujeme kodein a morfin. Tyto se podařilo z opia chemickou cestou izolovat a vyrábět z nich látky ještě účinnější. Na opiátech vzniká fyzická závislost velmi rychle, dochází zde k abstinčnímu syndromu projevující se bolestmi kloubů a svalů, průjmami a slzením. Mezi opiáty řadíme opium, heroin, kodein, morfin. (Nešpor, Csémy, Pernicková, 1999, s. 101)

Stimulanty

Základním efektem těchto látek je celková stimulace a povzbuzení, zároveň je tento efekt velmi výrazný a příjemný a není tedy divu, že tato skupina látek je velmi oblíbená. Vede k odstranění únavy, k celkovému zrychlení psychiky, euforizaci, ke zvýšení empatie, uvolňují se zábrany. Rizikem stimulačních drog je, že po určité době dochází téměř u každého uživatele k zásadním proměnám psychiky, vedou k těžkým závislostem, poruchám orgánů – arytmií srdce, která může vést až k úmrtí. Mezi tyto drogy řadíme především amfetamin, metamfetamin (Pervitin), kokain, extáze. (Kolektiv autorů sdružení SANAMIN, 2007, s. 164)

Těkavé látky – inhalanty

Zahrnujeme do této skupiny látky organických rozpouštědel. Efektem těchto látek je stav polospánku provázeného živými až barevnými sny, je to stav podobný opilosti, halucinace a posléze i narkóze. Tyto látky se aplikují vdechováním, vzniká zde velké riziko nechtěného předávkování, neboť lze těžko odhadnout přesnou dávku této látky a s tímto je spojené velké riziko úmrtí. Do skupiny těkavých látek řadíme především toluen, benzín, syntetická lepidla, aceton, atd. (Kolektiv autorů sdružení SANAMIN, 2007, s. 164)

Léky

Léčiva, skupina návykových látek z oblasti léků a léčiv např. diazepam, rohypnol, neurol – užíváním těchto látek dochází k podráždění, poruchám pozornosti a paměti, může docházet až k pocitům pronásledování. Nebezpečná je zde kombinace těchto látek s alkoholem. Typická je poté pasivita, celkový nezáměr a vůle. Dochází k úbytku mozkové tkáně, která může vést až k invaliditě. (Kolektiv autorů sdružení SANAMIN, 2007, s. 164)

Státem legalizované drogy

Do této skupiny patří zejména alkoholické nápoje – alkohol, tabák a tabákové výrobky, káva. Jedná se o skupinu látek vyvolávajících běžnou životní závislost na těchto látkách. Jejich užívání je spojeno zpravidla s životním standardem. Hranici užívání těchto látek si musí každý jedinec řídit sám z důvodu vypěstování závislosti. (J. Presl, 1995, s. 35)

Jelikož je bakalářská práce zaměřena drogovou problematiku žáků, umístím jako první v řadě popisu jednotlivých návykových látek alkohol a tabák, neboť se jedná o látky nejjednodušji dostupné dané věkové kategorie a vzhledem k tomu se mi jeví tedy z hlediska působnosti na zdraví dětí jako nejrizikovější.

1.2 Popis návykových látek

Jelikož se bakalářská práce zabývá prevencí návykových látek především u mladistvých, budu v jednotlivém popisu návykových látek postupovat od těch, které jsou pro mladistvé nejjednodušji dostupné.

Alkohol

Pojem alkohol pochází z arabštiny - nejjemnější z jemného. Alkohol je lidstvu znám již od prehistorické doby. Jedná se o jednoduchou chemickou látku, která se snadno vstřebává do organismu. Alkoholické nápoje se užívají orálně – pitím. Alkohol se vstřebává do organismu v největší míře tenkým střevem, 20% v žaludku, a pokud je alkohol koncentrovaný, vstřebává se již sliznicí v ústech. Účinnou látkou, která působí po konečném rozložení alkoholu v organismu je acetaldehyd. Alkohol se z organismu odbourává ledvinami, dechem, kůží a hlavní podíl je zpracováván játry. Efektem užití, napití se alkoholu má za následek uvolnění, zklidnění, vše se zdá být snadnější a zdánlivě potlačuje problémy, nálada je pozi-

tivní, odbourává problémy s komunikací a odstraňuje sexuální zábrany. Současný trh nabízí nespočet druhů alkoholických nápojů s mnoha různými příchutěmi a koncentrací alkoholu. Stává se tak velkým lákadlem. Užívání alkoholu je naší kulturou tolerován, je legální drogou, která se stala dennodenní součástí mnoha lidí a rodin, nechybí na žádné oslavě. Legalitou došlo k masovému rozšíření a jeho nekritickému užívání. Alkohol se tímto stává snadným terčem v experimentování právě u dětí. Přitom je alkohol pro děti a mladistvé velmi nebezpečným, neboť jejich játra v poměru s jejich váhou nejsou schopna alkohol snadno odbourávat. I malé množství alkoholu může u dítěte vyvolat otravu alkoholem a návyk na něj se vytváří rychleji než u dospělého jedince. Alkoholické nápoje u dětí a mladistvých zvyšují onemocnění trávicího ústrojí, onemocnění nervového systému a vede k rozvoji duševních chorob. Mezi krátkodobé vlivy alkoholu patří zarudlá kůže, špatná artikulace, zhoršení paměti a chápání, vrávoravá, nejistá chůze. Odbourávání alkoholu ve většině případů končí bolestmi hlavy, silnou nevolností se zvracením, labilitou. Dlouhodobým pitím alkoholických nápojů dochází k toleranci vůči nepříznivým vlivům alkoholu na organismu a ke zvyšování jeho dávek. S tím je spojené celkové chátrání organismu, dochází k trvalému poškození jater, u závislých těhotných žen se mohou narodit děti s poškozeným mozkem a srdcem. Závislost na alkoholu může vést k agresivnímu a konfliktnímu jednání vůči okolí. (Nešpor, Csémy, 2003, s. 27)

Alkoholové opojení neboli intoxikaci alkoholem můžeme rozdělit do tří stádií (Göhlert, Kühn, 2001, s. 32) :

- 1.) 0,5 až 1,5 promile – lehká opilost (mnohomluvnost, povznesená nálada, snížení kritičnosti, snadnější navazování kontaktů)
- 2.) 1,5 až 2,5 promile – opilost středního stupně (silnější euforie, kritika zcela chybí, schopnost ovládnutí mizí, porucha vnímání okolí)
- 3.) nad 2,5 promile – těžká opilost, otrava alkoholem (celková změna vědomí, porucha orientace a ztráta kontinuity myšlení, proto výbuchy citů s agresivními, výbušnými znaky).

Dělení alkoholové závislosti v lékařství (Göhlert, Kühn, 2001, s. 33) :

- 1.) Typ alfa: dočasná psychická závislost
- 2.) Typ beta: nadměrné, ale ne pravidelné pití – příležitostný, víkendový piják
- 3.) Typ gama: ztráta kontroly nad alkoholem – časně, středně těžké až těžké omámení
- 4.) Typ delta: zřídka opilý, ale sotva střízlivý – „trvalá impregnace“
- 5.) Typ epsilon: periodické pijácké excesy; „kvartální ožrala“

Odvykání na alkoholu probíhá ve většině případů pod lékařským a psychiatrickým dohledem, neboť při odvykání krom známých příznaků jako bušení srdce, pocení, třes se vyskytují také přeludy a halucinace. Alkohol je považován za „průchozí drogu“ tzn., že mnoho z jejich uživatelů, hlavně u mladých uživatelů přechází na užívání jiných, ještě nebezpečnějších drog. (J. Presl, 1995, s. 44)

Od 90. let minulého století je užívání alkoholických nápojů mezi mladými lidmi hodně rozšířeno, dvě třetiny českých dětí alkohol požily ještě před dosažením třináctého věku života – nejčastěji do to bývá právě na různých oslavách, pivních slavnostech, vinobraní a alkohol jim bohužel v mnoha případech podají samotní rodiče. V roce 2007 dle studie ESPAD byla u nás v souvislosti s konzumací alkoholu mezi 16tiletými zaznamenána nejvyšší prevalence v rámci Evropy. 48 % těchto mladých Čechů bylo v posledních 12 měsících opilých, kdy evropský průměr činí 39%. (Pešek, 2009, str. 24)

Tabák a tabákové výrobky

Lidstvo kouří tabák odnepaměti, můžeme jej vysledovat až do roku 500 před naším letopočtem, u civilizace Mayů v Mexiku a také v Indii. V těchto dobách se kouření používaly i jiné rostliny, nicméně jednou z nich byl právě tabák. Tabák se užíval různými formami a to kouřením, šňupáním, žvýkáním a také požíváním tabákových listů. První, kdo tabák kultivovali, byli Portugalci, kteří s touto rostlinou velmi úspěšně obchodovali a mají tímto velkou zásluhu na rozšíření tabáku po celém světě. Nejprve se tabákem zabývali botanici a lékaři, kteří jej využívali pro léčebné účely. V Evropě se s tabákem setkáváme ve větším množství okolo 16 stol. a v tomto období se kouření tabáku stává společenským rituálem. Postupem času se pěstování tabáku rozšířilo po celém světě. V 19. století se ze šňupání tabáku považovalo za zlozvyk nižších vrstev a z těchto důvodů se rozšířila výroba doutníků a následně cigaret. Cigarety na přelomu 19. a 20. století získaly prvenství, výrobci začali vyrábět nepřeberné množství cigaret od velikosti až po různé druhy a příchutě. (Kolektiv autorů sdružení SANAMIN, 2007, s. 143)

Tabák je návykovou drogou legální a v naší společnosti velmi oblíbenou. Účinnou látkou je zde nikotin a mnoho dalších látek organických i anorganických. Jsou to látky účinné a velmi škodlivé jako např: kyanovodík, dehet, amoniak, metan, kysličník uhličitý, sirovodík atd. Nikotin je však přímo ukázkovou drogou, je toxický s psychotropními účinky a je silně návykový. Nikotin je považován za prudký jed srovnatelný s cyankáli. Ke smr-

telné otravě nikotinem stačí užít pouhých 50 mg látky. Toto množství je obsaženo v jedné cigaretě a kouřením se do organismu dostane 2 mg nikotinu. Šlukováním se tato dávka zvyšuje až 8x. Psychotropní účinky nikotinu jsou podkladem návyku a závislosti. Po stránce psychické nedochází k velkému účinku, k nápadné euforii či útlumu nebo podráždění, spíše dochází k vyvážení psychiky, dostavuje se pocit uspokojení a to převážně u dlouhodobě závislých při dlouhodobé absenci drogy. Závislost na nikotinu bývá jak psychická tak i fyzická. Kouření u osob, které začaly kouřit, přechází v návyk u 50 % z nich. Vznik závislosti na nikotinu závisí na množství, na četnosti jeho užívání a na věku uživatele. Čím je uživatel mladší, tím rychleji se stává na nikotinu závislým. Kouření spolu s užíváním alkoholu se považuje za tzv. startovací drogu. Jejich užívání je totiž spojováno se zahálkou, navštěvováním pohostinství a setkávání se s osobami podobného ražení, kdy k vyzkoušení jiné drogy chybí jen malý krůček. (Riesel, 1999, s. 33)

Zdravotní následky kouření jsou velmi závažná. U začátečníků se objevují potíže nevolnost, bledost, zvracení, závratě, zápach z úst a prstů, bolesti hlavy a pokleslá nálada, které jsou způsobeny nikotinem.

Dlouhodobé účinky kouření tabáku způsobuje chronický zánět průdušek, rakovinu plic, choroby srdce a cév – urychluje kornatění srdečních cév, u mnohých se projevuje angina pectoris tzn. srdeční angina, která vede k infarktu srdce a dále nemoci žaludečního traktu. U kuřáků je 2x častější rakovina močového měchýře, vředy na žaludku, rakovina dutiny ústní, jazyka, hrtanu a jícnu – tato převážně u kuřáků dýmek. Velké nebezpečí je u kouřících těhotných žen. Kouření má za následek častější potraty, při narození je dítě o 160 – 200 gramů lehčí než u matek nekouřících. Každé desáté narození mrtvého dítěte je zaviněno kouřením matky během těhotenství. (J. Presl, 1995, s. 46)

Velké nebezpečí také představuje pasivní kouření. Toto je zapříčiněno bezohledností kuřáků a během kouření sdílejí společné prostory s nekuřáky. Při vdechování kouře z cigaret či doutníků jsou opět nejvíce ohroženy děti, neboť jejich odolnost je menší. Důsledkem jsou záněty horních cest dýchacích a astma. (Riesel, 1999, s. 34)

Toluen

Řadíme do skupiny těkavých látek. Chemické látky, které se nacházejí v těchto produktech, najdeme kdekoli v domácnostech a prodejnách. Jedná se o různé výrobky jako např. lepidla, ředidla, nátěrové barvy a čisticí prostředky. Toluen je hlavním reprezentantem těkavých,

inhalačních látek v naší republice. Jelikož dostupnost této látky je velmi snadná, uživatelé těchto drog se stávají nejmladší věkové skupiny a to už ve věku od 12 do 15 let čímž je velkým rizikovým faktorem. Toluén je organické rozpouštědlo a užívá se vdechováním - inhalací jeho par. Pro zvýšení koncentrace těchto par uživatelé přikrývají hlavu dekou, nebo igelitovým sáčkem. Velkým rizikem u inhalace těchto par tkví v tom, že je velmi těžké odhadnout přesnou dávku. Hlavním efektem je zde stav polospánku provázeného živými, barevnými sny až halucinacemi. Při inhalaci dochází k tzv. zakalování vědomí, což se stává velmi nebezpečným, neboť uživatel nemusí být schopen dalšímu přísunu drogy zabránit a upadá tak do stále většího spánku, který se prohlubuje do stavu bezvědomí, kómatu a dojde k zástavě dechu, úmrtí. Toto není však jediné riziko. U jedinců závislých na toluenu dochází k celkovému utlumení výkonnosti, postupně se izoluje od okolního světa, jedinec je celkově otupělý s výkyvy emotivity se sklonem k plačtivosti, labilitě, podrážděnosti či agresivitě. Uživatelé jsou snadno rozpoznatelní, neboť z jejich dechu jde po několik hodin cítit pach po toluenu. Dlouhodobým čicháním dochází k narušení sliznic a dýchací soustavy, nastává poškození mozku, jaterní činnosti a k celkové degradaci osobnosti „čichače“. Toluén je zván tzv. drogou hloupých, neboť málo dává a mnoho bere a v poměru rizik ji lze považovat za jednu z nejtvrdějších drog. Slangové výrazy: čikuli, kellen, poppers. (Kolektiv autorů sdružení SANAMIN, 2007, s. 151-152)

Marihuana

Tuto drogu řadíme do skupiny halucinogenů. Marihuanu získáváme z rostliny *Cannabis sativa*, konopí seté. Jedná se o jednoletou bylinu dosahující výšky 60 až 400 cm. Existuje celá řada odrůd lišící se obsahem pryskyřice a tedy množstvím účinné látky zvané THC (tetrahydrocannabinol). Pěstování a užívání rostliny sahá do daleké historie, kdy záznamy o pěstování této rostliny jsou staré až 5000 let. Konopí původně pochází ze střední Asie a asi v 8 st. př. n. l. jej dovezli Číňané do Indie. Následně se kolem roku 800 n. l. rozšířilo na Předním východě a do Afriky a následně se tato rostlina rozšířila do všech kontinentů. Užívání této rostliny bylo spojeno s náboženskými rituály, hinduismem a islámem. Jedná se o vůbec nejvíc rozšířenou rostlinu pěstovanou po celém světě pro její psychotropní účinek. Marihuanu získáme sušením a úpravou lístků a květenství konopí setého. Tato droga se nejčastěji aplikuje kouřením a to buď samostatně, nebo v kombinaci s tabákem. Existují však i jiné úpravy jako např. čaj, pečivo či máslo. Jedná se o halucinogen. Účinek u kouření se dostavuje velmi rychle v rozmezí několika minut a přetrvává po dobu dvou až tří ho-

din dle užití dávky. Jak bylo zmíněno, účinnou látkou je zde látka THC. Tuto látku nelze rozpustit ve vodě, je rozpustná v tucích. Ukládá se proto rychle do tukových tkání což má za následek to, že její substance je prokazatelná v moči i po měsíci až 90 dnech. Účinek marihuany může být velmi rozdílný. Nemusíme pociťovat efekt žádný, mohou se dostavit pocity nepříjemného tělesného prožitku, bušení srdce, závratí a sucho v ústech až k dosažení velké euforie, zvýraznění vnímání okolí, smíchu a chichotání. Tento stav je ve slangu nazýván jako „vysmátost“. Kouření marihuany je považováno za nejrizikovější způsob užití a to z důvodu obsahu o 50% více polyaromatických hydrokarbonů (látky, které napomáhají vzniku rakoviny) v kouři. Při dlouhodobém kouření marihuany dochází k poruchám menstruačního cyklu, snížení obranyschopnosti organismu, snížení pohyblivosti spermií a celkovému snížení spermatu, psychické poruchy, poruchy v citové oblasti, paměti a vnímání, halucinace, i když droga nebyla použita, zvyšuje se riziko vzniku schizofrenie, nespavost, střídají se pozitivní nálady s plačtivostí, deprese, agrese, sebepoškozování a sebevraždy. Předávkování vede k zakalenému vědomí, poruchám motoriky a k potížím s dýcháním. Slangový výraz: bang, ganja, kif, u nás marijánka, tráva. Pro zajímavost a dostupnost získání této drogy uvádím cenu obvyklou - za gram marihuany se pohybuje od 200,-Kč do 300,-Kč. (Pokorný, Telcová, Tomko, 2003, s. 103)

Ecstasy (extáze)

Řadíme do skupiny stimulačních drog, MDMA – 3,4 methylen-dioxymetamfetamin, je ve velké oblibě především na diskotékách, je považován za taneční drogu. Roku 1914 firma Merck si látku MDMA nechala patentovat jako prostředek k omezení chuti k jídlu, jelikož se však projevovaly zvláštní vedlejší účinky, nedošlo k jejímu nasazení. Ekstáze se vyrábí syntetickou cestou a při její výrobě se do ní mohou přidávat jakékoli součásti např: kofein, amfetaminy, ale také kokain. Výsledným produktem jsou poté pilule, kapsle různého tvaru a barev. Extáze má podobné účinky jako halucinogeny a stimulanty, jejich účinek je velmi zajímavý. Asi půl hodiny po užití se dostávají pocity empatie, vcítění se do pocitů druhého člověka, solidarita a euforie. Poté nastupuje asi dvou hodinová fáze „rush“ (jízda). Uživatelé umožňuje např. tančit po celou dobu. Po této jízdě nastupuje zklidnění s příjemnými pocity, která může přetrvávat i několik hodin. Celková doba účinku se popisuje na tři až pět hodin. Mezi krátkodobé vlivy jsou popisovány: zhoršený úsudek, falešný pocit náklonnosti, potíže se spánkem, svalové napětí, deprese, nutkavé skřípání zubů, rozmazané vidění, zornice jsou maximálně rozšířené. Velmi nebezpečnou kombinací je užití

extáze spolu s alkoholem, neboť tento mix může způsobit i smrt. Dlouhodobé užívání extáze způsobuje trvalé poškození psychiky a mozku.

Pilule mají mnohá označení: Echoes, Mutties, Ruperts - mají výrazný design, různé tvary v podobě zvířat, srdcí a s různými vlisy písmen. (Illes, 2002, s. 30)

LSD

Patří do skupiny halucinogenních drog. Základní látkou LSD je kyselina lysergová, která se v přírodní formě nalézá v námelu, což je cizopasná houba rostoucí na obilí. Poprvé byla synteticky vyrobena roku 1943 Albertem Hofmannem ve švýcarské firmě Sandoz a na trh bylo LSD touto firmou vydáno roku 1949 a to pod názvem Delysid. Hodně se s LSD experimentovalo, pokusy zaměřeny na zvýšení kreativity a rozšíření vědomí pod vlivem této látky. V roce 1966 firma Sandoz výrobu zastavila a roku 1967 byla tato droga zakázána. LSD se dostalo do popředí s nástupem hudebního stylu techno v devadesátých letech. Jelikož je droga LSD velmi silnou látkou, postačí pro několikahodinové opojení jen nepatrné množství, a proto se používá zvláštních nosičů jako malé pijáky či kousky plsti, či se LSD nakape na kostku cukru. LSD známe tedy v podobě potištěného papírku či v podobě krystalu. Kvalita a čistota se nedá předem přesně určit jako u většiny drog. LSD začíná účinkovat po asi 45 minutách a doba účinku trvá po dobu až 8 hodin. Po užití LSD jsou typické velmi živé a reálně vypadající halucinace, časové ale také místní dezorientace, změny v tělesných pocitech, časové vnímání je zpomaleno. Tělesnými znaky jsou poruchy chůze, rovnováhy, závratě a zvracení. Extrémní úzkost až panické reakce, zmatenost vedoucím k sebevražedným pokusům. Při otravě má uživatel extrémně rozšířené zornice, zvýšenou tělesnou teplotu a srdeční tep. Může dojít k žilním křečím a k zástavě srdce. Slangové výrazy: trip, papír, acid, mikráč. (Kolektiv autorů sdružení SANAMIN, 2007, s. 158)

Pervitin (metamfetamin)

Řadíme do skupiny drog stimulačních. Jeho efektem je tedy celková stimulace, povzbuzení organismu. Z těchto důvodů jde o celosvětově velmi oblíbenou drogu. Výroba pervitinu není velmi složitá, kdy se velmi často setkáváme s „domáckou“ výrobou této drogy. Základní stimulační složkou je látka efedrin, kterou lze získat z různých léků. Po extrakci za pomoci louhu, červeného fosforu a několika dalších chemikálií se změní na metamfetamin

– látka ve formě bílého prášku nebo ve formě krystalků. Pervitin se aplikuje buď šňupáním, kouřením či nitrožilně. Pervitin je silně návykovým stimulantem, jsou známy uživatelé, kteří se stali závislími od prvního užití. Účinek pervitinu se dostavuje velmi rychle, téměř okamžitě a mizí po několika hodinách. Krátkodobé vlivy užití: pocity velikášství, uvolnění zábran, nevolnost, nespavost, omezení chuti k jídlu, ve vyšších dávkách násilné chování a agresivita, celkové zrychlení psychiky, pocity zvýšené fyzické zdatnosti. Další popisované účinky jsou halucinace, úzkost, paranoia, křeče, které mohou mít za následek smrt. Dlouhodobé vlivy: Zvýšený krevní tlak, poškození mozkových cév, mozkové mrtvice, poškození mozku a paměti, srdeční arytmie, které mohou vést k srdeční zástavě, selhávají orgány jako ledviny, játra, plíce. Vyléčení jedinci trpí velkými výkyvy nálad a výpadky paměti. Slangové výrazy: péčko, peří, perník. Cena obvyklá dávky pervitinu se pohybuje od 800,- do 1.000,-Kč za gram, ze kterého se dá vyrobit 10 až 15 dávek. (Illes, 2002, s. 27-28)

Hašiš

Řadíme do skupiny halucinogenů. Hašiš je zaschlá a zformovaná pryskyřice ze samičích rostlin konopí. Účinnou látkou je zde THC jako u marihuany. Obsah této účinné látky je v hašiši ve větší koncentraci, ve srovnání s marihuanou může být až desetinásobný. Hašiš má hnědou až načernalou barvu. Užívá se buď žvýkáním, nebo požíváním spolu s jiným jídlem, nejčastěji se však kouří v kombinaci s tabákem. Účinky jsou zde srovnatelné s účinky marihuany. První známky požití se projevují zarudlýma očima, zrychleným pulzem, bolestmi na prsou, kolísáním nálad, podrážděností, zhoršenou schopností soustředění a s tím spojené zvýšené riziko vzniku úrazů a nehod. Při dlouhodobém užívání se u uživatele podobně jako u užívání marihuany zhoršuje postřeh, paměť, orientace v čase a prostoru, neplodnost u mužů, nepravidelná menstruace u žen a nebezpečí poškození plodu u těhotných žen, povahové změny, citové otupění, ztráta hodnot a riziko vzniku duševních nemocí, schizofrenie, vznik závislosti. (Pokorný, Telcová, Tomko, 2003, s. 103)

Heroin

Se řadí do skupiny opiátů, tedy látek tlumivých a je nejsilnější látkou této skupiny. Heroin je získáván z pryskyřice rostliny máku. Přesněji mléčná míza je sesbírána z naříznutých hlav makovice, poté je toto opium rafinováno (pročištěno) na morfium a následně z něj do

různých forem heroinu. Heroin byl získán syntetickou cestou roku 1898 německou firmou Bayer a byl nejprve používán jako farmaceutický výrobek proti kašli - tuberkulóze. Existovaly i experimenty, kdy se heroin používal jako lék proti závislosti na morfinu. Heroin byl těmito závislými kladně přijímán a došlo tedy k tomu, že jen přešli z jednoho opiátu na druhý. Výroba heroinu byla z těchto důvodů zastavena a stala se ilegální drogou. Vzhled heroinu v jeho nejčistší formě je bílý prášek. Většinou se však na trhu setkáváme se zabarvenými verzemi např: růžový, nahnědlý, našedlý, kdy toto je způsobeno příměsemi, které byly použity při jeho rozpouštění jako např: cukr, kofein. Na ulicích se můžeme setkat s tzv. říznutými vzorky strychninem (jedem na krysy), ale také jinými jedy. Tyto látky se nemusí zcela rozpustit a dochází poté k ucpání cév vedoucím k plicím, ledvinám a mozku. Toto vede k nezvratným poškozením zdraví. Užívání heroinu je nejčasněji injekčně, může být i šňupán nebo kouřen. Po prvním užití vytvoří omamný pocit, pocit tepla na kůži, uživatel je uvolněný, zpomalí se jeho tělesné funkce – dýchání a tep srdce. Heroin je silně návykovou drogou a odvykání je velmi bolestivé. Poté co heroin přestane působit, dostává se puzení po další dávce heroinu a následně „abst'ák“, který je provázen fyzickými potížemi jako je průjem, bolesti v kostech, zvracení a silnou nevolností. Uživatelé dlouhodobé užívání heroinu způsobí rozložení imunitního systému, dochází k velkému úbytku hmotnosti, poškození žil od častých vpichů – při půjčování jehel riziko AIDS a žloutenka typu C, puchýře v obličeji, ztráta paměti a inteligenčního potenciálu, introverze, deprese, neplodnost, dochází k onemocnění jako tuberkulóza a artritida a v konečné fázi k úmrtí uživatele. Dle průzkumu ESPAD (Evropská školní studie o alkoholu a jiných drogách) v roce 2003 mělo zkušenost s heroinem 10% českých školáků věku 13 let, v roce 2007 to byla 2% studentů ve věku 16 let. Slangové výrazy: H, Háčko, Ejč, Herák, Herodes, Čoko, Král, Kámen. Pro zajímavost uvádím obvyklou cenu dávky heroinu, která se pohybuje od 2.500,- do 5.000,-Kč. (Kolektiv autorů sdružení SANAMIN, 2007, s. 172)

Kokain

Je dalším představitelem stimulačních drog. Jedná se o drogu přírodního původu získávanou z listů keře *Erythroxylon coca*. Tyto keře byly známy již před 2000 let př. n. l. starým Inkům, kteří je používali při náboženských rituálech. Poprvé chemicky čistý kokain byl izolován v letech 1860 v Německu a byl používán v medicíně jako látka pro místní umrtvení. Kokain se pro svůj silný stimulační psychotropní efekt rychle rozšířil v Evropě hlavně v období první světové války a poté po celém světě. Kokain se užívá ústně - žvýkání,

šňupáním, nitrožilně, ale také vdechováním par při jeho zahřátí. Psychotropní efekt je celkem krátký v době trvání okolo 20-30 minut. Dávky je tedy nutno opakovat několikrát za den a spotřeba kokainu se pohybuje okolo dvou i více gramů za den. Kokain většinou známe v podobě prášku nebo v krystalické podobě – crack. Kokain řadíme mezi silně návykové látky stimulující centrální nervovou soustavu. Efekt účinku je podobný jako u pervitinu. Krátkodobé vlivy: intenzivní opojení, oživení, dobrá nálada, podnikavost. Tyto pocity jsou ale následovány pocity deprese, podrážděností a organismus vyžaduje další dávku drogy. Dochází ke ztrátě chuti k jídlu a k následnému hubnutí. Dlouhodobé vlivy: neklid, výkyvy nálad, paranoia, sluchové halucinace. Tzv. dojezd (konec účinku drogy) působí velké deprese, které se prohlubují s dalším užitím drogy. Deprese mohou být tak silné, že závislý jedinec je poté schopen pro získání další dávky jakéhokoli činu a to i zločinu vraždy. Pokud se mu drogu nepodaří sehnat, tyto deprese jej mohou dovést až k sebevraždě. Slangové výrazy: crack, kokos, kokeš, sníh, koks, cukr. Cena obvyklá za gram se pohybuje od 2.000,- do 3.000,-Kč. (Kolektiv autorů sdružení SANAMIN, 2007, s. 167)

Z výčtu popsaných návykových látek vidíme, že ač se zdají být jejich účinky v prvotních fázích příjemné, následné důsledky na lidský organismus bývají fatální. Pro dospívající organismus a nejen pro ten jsou škodlivé všechny tyto látky, nicméně alkohol a tabákové výrobky jsou o to záladnější, že se jedná o legální, státem uznané látky, společností tolerované a jsou tedy běžně k dostání všude kolem nás. O to jsou pro dospívající jedince nebezpečnější, protože pro ně není problém si tyto látky obstarat a nerušeně se oddávat jejím účinkům. Výskyt těchto látek by se měl tedy více regulovat a prevence by měla být o to přísnější.

2 HISTORICKÁ PREDISPOZICE

Území jižní Moravy je historicky a geograficky členěno do několika oblastí. Jde o oblasti s bohatou kulturní tradicí, lidovou tvorbou a folklórem. Každá tato oblast je specifická svojí kulturou a zvyky. Dá se s jistotou říci, že každé město, nebo obec má svoji přesně vymezenou identitu, kterou nelze s jinými nikterak zaměňovat. Každé město a speciálně malé obce se tak liší nejen geografickou polohou, ale také jinými kulturními zvyklostmi. S vývojem průmyslu a zemědělství což je právě také spjato s geografickou polohou jednotlivých obcí se pojí specializace a inklinace v tomto odvětví. Pokud se řekne jižní Morava, v každém obyvateli ČR asociuje právě vztah k zemědělství a pěstitelství, každý vidí vinice, ovocné sady především osázené trnkovými a meruňkovými stromy. Jmenujme některá místa a asociace, která nám ihned vznikají a jsou nasnadě. Zlín a zlínský kraj, ihned tuto oblast přiřadíme k průmyslu, panu Baťovi a s ním spojené obuvnictví. Velké Pavlovice, Čejkovice, každý druhou větou dodává vinné sklepy a dobré víno. A konečně Uherské Hradiště, které je nazývané perlou Slovácka, které je významné nejenom archeologickými nalezišti, ale je vnímáno a známo především jako kulturní centrum, pěstováním vína a slivovice. Právě Uherské Hradiště leží na pomyslném pomezí. S nadsázkou jde o geografické pomezí vína a slivovice. Dále na východ, směrem ke Slovenské republice se lidé díky drsným přírodním podmínkám soustředí na pěstitelství odolných plodin, chov dobytka a drobný průmysl. Při hledání odpovědi na otázku zda je výstup z prevence proti užívání návykových látek na místních školách dostatečný a účinný, je třeba vzít v úvahu právě historii, geografii, sociologii a demografii této oblasti.

Z archeologických zápisů usuzujeme, že se réva vinná v oblasti Slovácka začala pěstovat již v dobách Římanů, neboť za vlády císaře Proba se hranice římské říše posunula až k Pavlovským vrchům. Římští vojáci používali víno jako desinfekční prostředek a ředili jím vodu, jelikož se obávali nákazy z ní. Významnějším rozšířením vinohradnictví a vinařství však v oblasti Slovácka došlo až s příchodem křesťanství v období Velkomoravské říše. První dochovaná písemná zmínka o moravských vinicích pochází z benediktinského opatství v Třebíči a datuje se k roku 1101. Následně roku 1201 na území Slovácka přišli cisterciáni, kteří na nedalekém Velehradě založili klášter a počali zakládat vinice. V této době začala vznikat tzv. horenská práva, která určovala povinné vinné desátky a také vztahy mezi církví, šlechtou, měšťany a samotnými viničními dělníky, kterým se tehdy říkalo vincůry.

Na Slovácku zaznamenáváme největší rozmach vinařství v období 16. a 17. Století. V tomto období byla rozloha tehdejších vinic největší. V období třicetileté války došlo k pochopitelnému úpadku, následkem čehož došlo až k polovičnímu úbytku vinic. Po roce 1748 se vinice opět obnovovaly, ale postup byl pomalý a již se nikdy nedosáhlo původních rozměrů vinic. S příchodem průmyslové generace a industrializace v druhé polovině 19. století mnozí zemědělci ztratili zájem o pěstování vína a zaměřili se raději na pěstování průmyslových plodin. V tomto období stoupl u obyvatel také zájem o konzumaci piva a tzv. kořalky. K významným změnám ve vinohradnictví řadíme také období poloviny minulého století, neboť v této době došlo v našem státě ke znárodnování statků a ke kolektivizaci zemědělství. Tato změna však nepřinesla pro vinohradnictví moc dobrého, především se totiž kladl důraz na kvantitu a zvýšený výnos z hroznů, který se velmi negativně podepsal na kvalitě produkovaných vín. Naštěstí však místní zahrádkáři, kteří se věnovali vinařství jako svému koníčku, v pěstování vína a zakládání malých vinic pokračovali a produkovali, ač malé množství především pro svou potřebu, kvalitní vína. V současné době zakládání a rozšiřování stávajících vinic a produkování kvalitních vín stoupá.

K životnímu stylu Slovácka vždy patřilo vlastnictví vinic spojených se stavbou vinných sklípků. Lisovny a vinné sklepy se z praktického hlediska stavěly co nejbližší vinicím a v některých oblastech Slovácka vytvořily romantické samostatné osady. Tyto původní vinohradnické stavby se nyní stávají víceúčelovými stavbami a s rozvíjející se vinařskou turistikou dostávají nový nádech a rozměr. Řada z těchto vinných sklepů jsou v současnosti využívány, nejen pro turisty, ale jsou také součástí cyklistických stezek a pořádaných slavností, jsou využívány také pro rodinné oslavy, ale také pro firemní akce spojené s možností ubytování. Podobně tak jako u výroby vína na Slovácku je tomu i v případě výroby ovocných destilátů. Jsou opět neodmyslitelnou součástí oblasti Slovácka a historie pálení sahá daleko do středověku. K pálení je využíváno velké množství druhů ovocných dřevin např. švestek, hrušek, jablek, ale také z meruněk. Pálenky se na Slovácku nejvíce využívají jako nápoj sloužící pro uvítání a na rozloučenou, jsou součástí rodinných oslav, zabíjaček a kulturních akcí. (H. Baker, 2008, str. 15-18).

Těmto historickým skutečnostem oblasti Slovácka můžeme tedy přisuzovat velký ekonomický, politický a společenský význam. Vyplývá z nich také určitá míra tolerance k pití alkoholu. Tato tradiční oblast hospodářství v tomto regionu je i v současnosti nemalou položkou přispívající k hospodářskému růstu tohoto území. Jak vidíme, na výrobu vína

a ovocných pálenek je vázána slovácká kultura, zvyky a s pitím vína a ovocných pálenek v této oblasti je spojena většina regionálních kulturních událostí.

3 DROGOVÁ PREVENCE

“Učit je možno slovy, ale vychovávat jenom příkladem“. (J. de La Bruyere)

Slovo prevence pochází z latinského slova „*praeventus*“ = zákrok předem. Význam slova prevence spočívá v předcházení negativním vlivům či zabránění něčemu. Otázka drogové prevence je velmi složitou, komplikovanou záležitostí, neexistuje totiž žádný zaručený recept či metoda jak předejít drogové závislosti a neexistují ani zaručené léčebné metody drogových závislostí. Je proto velmi důležité, aby byla pestrost prováděné prevence a léčby drogové závislosti co největší a zasáhla všechna spektra osobnosti a největší rozsah společnosti neboť jen tak je prevence nejúčinnější.

Drogová prevence by měla zahrnovat předcházení negativních jevů na jedince a celou společnost. Žijeme v postmoderní době, ve kterém se životní styl jedince a společnosti zrychluje a nároky na člověka se zvyšují. S tím vším je spojena i větší dostupnost mnoha druhů návykových látek. Drogová prevence je jedním z hlavních pilířů politiky státu. Cílem této drogové prevence je tedy hledat způsoby jak předcházet prvnímu kontaktu s drogou a následných drogových závislostí a to především u dětí a mladých lidí, kteří jsou v tomto věku, co se týče drogové problematiky nej náchylnější. Drogovou prevencí dle Světové zdravotní organizace „WHO“ rozdělujeme na drogovou prevenci **primární, sekundární a terciální**. (J. Presl, 1995, s. 63)

3.1 Primární prevence

Primární prevence zahrnuje takové aktivity, které si kladou za cíl a směřují k tomu, aby se předcházelo problémům s drogami, aby tento problém nenastal. Základním prvkem primární prevence je rodina, výchova, škola, vzdělání, legislativní opatření, vhodně volená školení nejen pro děti, ale také pro jejich rodiče a pedagogy, protože je důležité naučit je jak s dětmi o drogách a drogové závislosti hovořit. (J. Presl, 1995, s. 63)

Jak bylo zmíněno, hlavním prvkem je zde rodina a výchova. Je důležité, aby rodiče ve svých dětech pěstovali zdravé sebevědomí. Vést dítě ke schopnostem umět se prosadit a být současně zodpovědným za své chování. Rodič by měl dítě podporovat v jeho schopnostech, talentu, chválit jej a uznávat, dávat mu stále najevo lásku. Je velmi důležité, aby se rodiče nebáli co nejdříve s dětmi o drogách hovořit a přitom zvolili vhodnou metodu k přiměřenosti věku dítěte. Čím dříve bude rodič s dítětem o drogách hovořit, tím dříve

zjistí, že na drogách není nic tajemného a nebudou je tedy tolik přitahovat, neboť věci zakázané a tajemné děti vždy lákají. Rodič by měl být pro dítě vzorem a oporou, nezakazovat, ale trpělivě vysvětlovat. Mezi dítětem a rodičem by měla být zdravá důvěra, aby v případě problémů dítě neváhalo se rodiči svěřit. Je nutno mít věci pod kontrolou a neustále prokazovat schopnost umírněnosti. (J. Presl, 1995, s. 63)

Velkým problémem současné společnosti je tzv. „krize současné mladé rodiny“. Z důvodu zabezpečení rodiny, blahobytu, honbou za vlastní kariérou a ziskem zůstává stále méně času na rodinu a výchovu dětí. Rodiče tento stav většinou řeší uplácením dětí, lásku a čas jim nahrazují kupováním dárků a penězi. Tyto děti poté hledají pozornost jinde, v partě na ulici, kde se ocitají ve velmi rizikovém prostředí, neboť nikdo nedohlíží nad jejich výchovou a k experimentování s drogami zde chybí velmi málo. (www.drogy-info.cz)

Dalším důležitým prvkem primární prevence je škola. Pedagogové zde po dobu vyučování nahrazují rodiče a tento pracovník by měl být tedy řádně proškoleným v dané problematice. Důležitým faktorem je zde osobní přístup pedagoga k žákovi, získání důvěry a ochota řešit jeho problémy. Důležitým principem strategie prevence rizikového chování mládeže ve školství je vedení a výchova ke zdravému životnímu stylu. Hovoříme-li zde o prevenci rizikového chování, myslíme tím jakékoli typy výchovných, zdravotních, sociálních a vzdělávacích intervencí, které směřují k předcházení vzniku rizikového chování a také samozřejmě dalšímu šíření takového chování, dále poté pomáhají řešit důsledky rizikového chování. Samotný pojem rizikového chování chápeme jako chování, které má za následek nárůst zdravotních, sociálních, výchovných rizik nejen pro samotného jedince, ale také pro celou společnost. Pojem rizikové chování je v současnosti nahrazován pojem sociálněpatologické jevy, který je v oblasti školní prevence překonaný. (Miovský M., 2010, str. 23)

Za vzorce rizikového chování je považován soubor takového chování, jejichž existenci můžeme vědecky zkoumat a které můžeme ovlivňovat preventivními a léčebnými intervencemi. Do základních typů rizikového chování (Miovský, 2010, str. 24) řadíme:

- a) záškoláctví,
- b) šikanu a extrémní projevy agrese,
- c) extrémně rizikové sporty a rizikové chování v dopravě,
- d) rasismus a xenofobii,
- e) negativní působení sekt,

f) sexuální rizikové chování,

g) závislostní chování,

K výše zmíněným oblastem chování se v poslední době začínají řadit také další dva typy, které se z hlediska četnosti výskytu v populaci stávají velkým tématem pro preventivní práci, nicméně je nelze jednoznačně zahrnout do konceptu rizikového chování. Hovoříme (Miovský, 2010, str. 24) zde o:

h) okruh poruch a problémů spojených se syndromem týraného a zanedbávaného dítěte,

i) spektrum poruch příjmu potravy.

Dle Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2013 - 2018 se primární prevence rizikového chování u žáků zaměřuje především na tyto rizikové formy chování žáků:

a) interpersonální agresivní chování – agrese, šikana, kyberšikana

b) delikventní chování – vandalismus, sprejerství, krádeže

c) záškoláctví a neplnění školních povinností

d) závislostní chování

e) rizikové sportovní aktivity, prevence úrazů

f) rizikové chování v dopravě, prevence úrazů

g) spektrum poruch příjmu potravy

h) negativní působení sekt

i) sexuální rizikové chování

Primární prevenci rizikového chování ve školství rozumíme soubor metod, přístupů a intervencí, které jsou garantovány a rozvíjeny v rámci rezortu školství. Jejich společným jmenovatelem je rezortní legislativní rámec Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT), které vytváří programy primární prevence rizikového chování a dále standarty kvality preventivních programů. Cílovou skupinou jsou zde děti, mládež a mladí dospělí (Miovský, 2010, str. 61).

Programy primární prevence byly dle MŠMT rozděleny na specifickou a nespecifickou formu. Specifická primární prevence rizikového chování je taková, která je úzce zaměřena na danou formu rizikového chování. Nespecifická primární prevence rizikového chování

pracuje se zjištěním, že vždy budou existovat skupiny dětí a mladých lidí, pro které nabízené programy volného času nebudou z mnoha důvodů dostupné či atraktivní. Preventivní program (Miovský, 2010, str. 25) by tedy měl splňovat tři základní charakteristiky:

- a) přímý a explicitně vyjádřený vztah k určité formě rizikového chování a tématům s tím spojeným,
- b) jasná časová a prostorová ohraničenost realizace (zmapování potřeb, plán programu, příprava, provedení, zhodnocení a návaznost),
- c) zacílení na jasně ohraničenou a definovanou cílovou skupinu.

Na preventivní programy ve školách jsou kladeny následující požadavky (MŠMT, 2005):

- a) komplexnost a kombinace mnohočetných strategií působících na určitou cílovou skupinu (rodina, škola, vrstevníci, komunita, masmédiá)
- b) kontinuita působení a systematickosti plánování
- c) cílenost a adekvátnost informací a forem působení vzhledem k cílové populaci a jejím věkovým, demografickým a sociokulturním charakteristikám.
- d) včasný začátek preventivních aktivit, ideálně již v předškolním věku
- e) pozitivní orientace primární prevence a demonstrace konkrétních alternativ
- f) využití „KAB“ modelu – orientace nikoliv na úroveň informací, ale především na kvalitu postojů změnu chování.
- g) využití „peer“ prvku, důraz na interakci a aktivní zapojení – pro děti a dospívající jsou vrstevníci často autoritou s větším vlivem než rodiče či učitelé.
- h) denormalizace - primární prevence má přispět k vytvoření takového sociálního klimatu, které není příznivé k podpoře a rozvoji rizikového chování.
- i) podpora protektivních faktorů společnosti – vytváření podpůrného a pečujícího prostředí
- j) nepoužívání neúčinných prostředků např. zastrasování, přehánění následků užívání, moralizování a také afektivní výchova postavená pouze na emoce a pocity.

Žáci základních škol, studenti středních škol a uživatelé jiných školských zařízení jsou nejspíšeji dostupnou cílovou skupinou pro preventivní programy. V rámci škol a školských zařízení existuje velká řada podpůrných nástrojů a článků jako výchovní poradci, školní psychologové a školní metodici prevence, kteří jsou pro prevenci těmito institucemi využíváni. Za poradenské služby těchto pracovníků a za vytvoření preventivního programu školy zodpovídá ředitel školy případně jiný pověřený pracovník. Tyto poradenské služby a programy by měly korespondovat se specifikací dané školy a regionu (Miovský, 2010, str. 78).

Školní metodik prevence (Miovský, 2010, str. 82): pracuje především v oblasti prevence rizikového chování. Standardní činnosti školního metodika prevence jsou vymezeny

v příloze č. 3 k vyhlášce č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, v Koncepti poskytování poradenských služeb ve škole č.j.27317/2004-24 uveřejněné ve Věstníku Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky, ročník LXI, sešit 7 z července 2005. Mezi činnosti vykonávané školním metodikem prevence patří činnosti metodické, informační, koordinační a také poradenská. O výše jmenovaných činnostech vede písemnou dokumentace.

Do metodické a koordinační činnosti školního metodika prevence zahrnujeme (Miovský, 2010, str. 83):

- koordinaci tvorby a kontroly realizace preventivního programu školy
- koordinaci a participaci na realizaci aktivit školy zaměřených na prevenci záškoláctví, závislostí, násilí, vandalismu, sexuálního zneužívání, zneužívání sektami, prekriminálního a kriminálního chování
- metodické vedení činnosti učitelů školy v oblasti prevence rizikového chování
- koordinaci vzdělávání pedagogů školy v oblasti prevence rizikového chování
- koordinaci přípravy a realizaci aktivit zaměřených na zapojování multikulturních prvků do vzdělávacího procesu a na integraci žáků/cizinců – prevence rasismu, xenofobie a dalších jevů
- koordinaci spolupráce školy s orgány státní správy a samosprávy, které mají v kompetenci problematiku prevence rizikového chování, s metodikem preventivních aktivit v pedagogicko-psychologické poradně s odbornými pracovišti
- kontaktování odpovídajícího odborného pracoviště a participaci na intervenci a následné péči v případě akutního výskytu rizikového chování
- shromažďování odborných zpráv a informací o žácích v poradenské péči specializovaných poradenských zařízení v rámci prevence rizikového chování a zjištění těchto zpráv a informací v souladu s předpisy o ochraně osobních údajů
- vedení písemných záznamů dokládající rozsah a obsah činnosti školního metodika prevence, navržená a realizovaná opatření

Do informační činnosti školního metodika prevence zahrnuje (Miovský, 2010, str. 83):

- zajišťování a předávání odborných informací o problematice rizikového chování, o nabídkách programů a projektů, o metodách a formách specifické primární prevence pedagogům školy
- prezentaci výsledků preventivní práce školy, získávání nových odborných informací a zkušeností
- vedení a průběžné aktualizování databáze spolupracovníků školy pro oblast prevence rizikového chování
- poradenská činnost
- vyhledávání a pedagogickou diagnostiku žáků s rizikovými projevy-poskytování poradenských služeb těmto žákům a jejich zákonným zástupcům
- spolupráci s třídními učiteli při zachycování varovných signálů spojených s možností rozvoje rizikového chování u jednotlivých žáků a tříd a participaci na sledování faktorů, které ovlivňují rizikové chování
- přípravu podmínek pro integraci žáků s poruchami chování ve škole a koordinaci poskytování poradenských a preventivních služeb těmto žákům školou a specializovanými školskými zařízeními

Předpokladem pro výkon činnosti školního metodika prevence je statut pedagogického pracovníka dle § 2 z.č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů. V tomto zákoně je také uvedeno, že pedagogický pracovník je povinen se dále vzdělávat, své vzdělání takto upevňovat a doplňovat kvalifikací. Dalším kvalifikačním předpokladem je absolvování studia výkonu specializovaných činností v oblasti prevence rizikového chování dle § 9 vyhlášky č. 412/2008. Škola by měla školnímu metodikovi prevence zřídit potřebné zázemí, které bude nabízet důstojné prostředí pro konzultace školního metodika s žáky a jejich rodiči. Také by měla poskytnout pomůcky a pracovní školu školního metodika, které jsou nezbytné pro jeho činnost, která je uvedena výše. Úroveň služeb a kvalita práce školního metodika má ve školách různou kvalitu a v praxi jsou různé (Miovský, 2010, str. 84-85)

3.2 Sekundární prevence

Sekundární prevence je včasné vyhledání problému a jeho následná léčba. Tato prevence tedy nastává tehdy, kdy se jedinec již dostal do kontaktu s drogou. Nejdůležitějším aspektem je zde co nejdříve odhalit tento problém a poté navrhnout možnosti řešení. První příznaky užívání drog jsou těžko rozpoznatelné, ale je důležité věnovat pozornost změnám chování např. v narůstající lhostejnosti k původním aktivitám, častá únava spojená s usínáním přes den, hubnutí, změna kamarádů, nápadná aktivnost a její následný úpadek, ztráta peněz v domácnosti. Dítě si je ve většině případů vědomé špatného chování a snaží se celou záležitost co nejvíce utajit. V samotném počátku je to snadné, v době experimentování není potřeba velkých dávek a cena také ještě není tak vysoká. Až se zvyšující se dávkou a frekvencí užívání je problém s drogou těžké utajit, pozornost ochabuje. Pokud tedy dojde v této fázi k odhalení užívání drog rodiči, neměli by tuto záležitost podceňovat, veškeré příznaky si spojit s dalšími informacemi a následně vyhledat odbornou pomoc. (J. Presl, 1995, s. 63-64)

Tuto odbornou pomoc nabízejí různá kvalifikovaná kontaktní centra případně sociální pracovníci Městských úřadů, které rodičům poskytnout další potřebné rady. Rodičům je potřeba velmi důrazně vysvětlit, že pokud je jejich dítě již pokročilým uživatelem drog, nejde již o experimentování a je zde velké nebezpečí v tom, že dítě v tomto stádiu nemá velkou motivaci s užíváním drog přestat. V této fázi mu droga totiž zatím více dává, než bere. Je tedy důležité být trpělivým rodičem a zahájit pravidelný kontakt s možností dosažení pozitivních výsledků v pozdější době. Je potřeba, aby dítě samo našlo tu správnou motivaci s užíváním drog přestat. Ve většině případů se však toto období neobejde bez terapeutických institucí, které mají nezastupitelnou roli.

3.3 Terciální prevence

Terciální prevence – harm reduction, neboli snižování důsledků. Terciální prevence respektuje fakt, že jsou zde lidé, kteří brání drog neberou jako problém a nechtějí se léčit. Ale i tak se dá této skupině něco nabídnout, protože riziko je zde velmi vysoké. Jde tedy spíše o péči než o léčbu, tento přístup lze považovat za velmi lidský. V terciální prevenci jde především o to, že péčí o tyto rizikové jedince či skupiny budeme chránit zdravou, nezasazenou společnost. Jedná se především o poskytování sterilních injekčních stříkaček

a jehel, neboť tímto můžeme předejít šíření přenosu infekce HIV/AIDS atd. Samotné poskytování nových, čistých injekčních stříkaček nepostačuje. Tato prevence musí být doplňována tlakem, aby tyto čisté injekční jehly a stříkačky používali, tato cílová skupina musí být stále poučována o výhodách tohoto jednání.

Dalším přístupem u terciální prevence je „harm reduction“ - substituce, tzn. nahradit braní ilegální drogy za drogu chemicky čistou a podanou legálně v zařízeních k tomu určených. Substituce se používá v těch případech, kde už došlo k vyčerpání a selhání všech dosavadních preventivních či léčebných postupů. Můžeme ji nazvat jako volbu menšího zla a rizika. Jde zde o to, aby jedinec změnil stereotypní styl svého života ve smyslu získávání drog, aby se naučil, že má možnost získat drogu legální cestou, pravidelně a hlavně v čisté podobě. Drogy zde nejsou podávány nitrožilně a tímto odpadá riziko vzniku infekčních chorob. Také dostupnost drogy šetří jedinci čas, již nemusí volit kriminální cestu získání drogy a tímto se mu dostává času uvědomit si, jak žije, jak vypadá a dostává se mu možnosti, aby opět běžným způsobem fungoval. Důležitý je zde dennodenní kontakt závislého jedince s terapeutickou institucí a navázání kontaktu, který je důležitý pro dohodnutí k postupnému snižování dávek a dostat se k úplné abstinenci. Tato prevence poskytuje především sociální pomoc, odbourání kriminalizace a poskytuje terapii. U substituční prevence je jedincům poskytována látka metadon – methadonium chlorátům. Jedná se o syntetický opiát objevený v průběhu II. světové války a byl používán jako analgetikum. Nasazení dostatečné substituční dávky methadonu a postupné snižování této dávky vede k lepším stavům při abstinčních příznacích, ke zlepšení pozornosti a k zvýšení zájmů konstruktivně řešit svou sociální situaci. Bylo prokázáno, že methadonová substituce je efektivní metodou pro léčbu opiátového typu závislosti, neboť jedinec je schopen zvýšené práce schopnosti a tím dochází ke snížení kriminálních činností a také užívání metadonu u těhotných žen je méně rizikovým. (J. Presl, 1995, s. 65)

3.4 Zvláštnosti prevence v různých věkových skupinách

Jak jsme v předchozí kapitole uvedli, prevence se provádí s ohledem na prostředí

- **Od narození do 1 roku** – dítě je plně závislé na dospělém člověku, většinou na matce. Správná péče a laskavé zacházení může v dospělejším věku pomoci důvěřovat okolí. Bráno z hlediska prevence je tedy důležitá péče a vřelost – prevence citové deprivace.

- **Od 1 do 3 let** – dítě se začíná oddělovat od matky, myšlení je zaměřeno na svou osobu. Chování rodičů by mělo být tolerantní, klidné, nechat dítě se projevit, ale dát mu také najevo, že existují různá omezení a pravidla.

- **Od 3 do 6 let** – rodiče jsou stále nejdůležitějšími osobami, dítě však více prozkoumává svět mimo rodinu: školka, sousedé, vrstevníci. Je důležité v tomto věku učit dítě vážit svého zdraví, chránit jej a proto je potřeba se vyhnout určitým věcem jako např: sirky, ostré předměty, léky, alkohol. Dítě musí poznat, že okolní svět není vždy bezpečný a nemělo by spoléhat na ochranu rodičů.

- **Od 7 do 12 let** – dítě se učí vycházet se svými vrstevníky, zapojuje se do skupin, učí se uspokojovat své tělesné a duševní potřeby. Dítě v tomto věku o sobě přemýšlí černobíle podle očekávání a měřítek druhých. Informace poskytované dětem by měly být konkrétní, opět pokračovat v zdůrazňování hodnoty zdraví. Je zde velmi důležitost pravidel, správných návyků a dovedností. S cílenou prevencí zaměřenou proti škodám způsobených návykovými látkami začínáme již nyní, neboť účinnost prevence se zvýší, je-li zahájena 2-3 roky před prvním kontaktem s návykovou látkou.

- **Od 13 do 22 let** – tato věková kategorie je jednou z nejnáročnějších, neboť dochází k tělesnému i duševnímu dozrávání. Dítě se postupně odděluje od rodiny a vytváří si možnosti pro svůj budoucí život. V časném dospívání je tento proces vývoje doprovázen vzpourou. Dospívající si k rámci rodiny přidává rámec svých vrstevníků a kamarádů. Přijmout v tomto věku rodičovskou autoritu je velmi důležité. Dospívající jedinec se připravuje na své povolání, na svůj samostatný život a navazuje dlouhodobější citové vztahy, kdy neúspěch v nich je pro mladého člověka velmi trýznivý. Pro dospívající je v tomto věku velmi důležitá skupina vrstevníků, kamarádů a je tedy velmi důležité, aby tato skupina nepředstavovala nebezpečí vzniku drogové závislosti. Dospělý by měl být vzorem, měl by podporovat k samostatnosti a sebedůvěře. Prevence v této skupině je velmi důležitá, protože patří k těm nejohroženějším a to z výše uvedených důvodů. Užívání návykových látek v době dospívání vede k rychlému vytvoření závislosti. (Nešpor, Csémy, 2003, s. 56-58)

3.5 Příčiny vzniku drogové závislosti

Není snadné odpovědět na to, proč lidé začnou užívat drogy. Vždy jde o propojení řady faktorů, které na určitého jedince konkrétním způsobem působí. J. Presl o experimentu s návykovou látkou, užívání návykové látky a o vzniku závislosti říká, že příčina je někde v kombinaci těchto okruhů:

- **Osobností charakteristika**
- **Vliv prostředí**
- **Přítomnost návykové látky**

Osobností charakteristika

Lze říci, že neexistuje taková osobnost, která by přímo předurčovala vznik závislosti na drogách, ale také neexistuje osobnost, která by byla proti závislosti na droze stoprocentně chráněna. Závislost můžeme vypěstovat za daných podmínek u každého jedince. Lépe je tedy hovořit o „struktuře osobnosti inklinující k problémům“ v souvislosti s užíváním psychotropních látek. (J. Presl, 1995 s. 49)

Osobností predispozice, tedy vlastnosti zvyšující riziko vzniku problému ovlivňují **faktory biologické** - prenatálních poškození plodu, která vedou k narození oslabeného jedince a také nevyhovující životní podmínky, nevhodné složení stravy atd. a **faktor dědičnosti**, kde je prokázáno, že v rodinách závislých na alkohol je riziko vzniku závislosti u potomstva zvýšeno. Pokud hovoříme o komplexní struktuře osobnosti jedince, která dosud není zasažena drogou, je zjištěno, že vysoké procento jedinců s pozdějšími drogovými problémy má již promorbidně stanovitelnou psychiatrickou diagnózu. Jedná se o sklon k poruchám v citové, emoční sféře, např: náchylnost k patologickému smutku či k depresím, jsou zde uváděny vlastnosti jako nestálost, zvýšená sebestřednost, sklon k požívačství, nezdrženlivost a snížená odolnost vůči běžné denní zátěži. (J. Presl, 1995, s. 49-50)

Predisponované osobnosti řadíme do dvou skupin (J. Presl, 1995, s. 49-50) :

- osoby zvýšeně citlivé, zranitelné a úzkostné – lidé mající problémy s komunikací, pocity vlastní nedostačivosti vůči okolí, špatný vztah k autoritám, neschopnosti navázat partnerský vztah, sklony k úzkostnému sebesledování. Tyto osobnosti inklinují k drogám stimulačního typu, které jim poskytují právě to, čeho se nedostává.

- osobnosti spíše extrovertní – zvýšená dráždivost, snížená schopnost koncentrace, impulzivita, dramatičnost se zvýšenou sebestředností, nezdrženlivost, nestálost a hédonistická tendence. Zvýšená aktivita, která se projevuje nevhodným způsobem, má za následek vznik různých problémů ve škole a později vede k agresivním projevům s okolím. Psychiatrie hovoří o osobách anomálních, s psychopatickým vývojem. Osobnosti s touto strukturou osobnosti inklinují k drogám tlumivého typu především k opiátům, které jim umožňují zažít pocit uvolnění, klidu, harmonii s okolím.

Vliv prostředí

Vlivy prostředí můžeme brát jako faktory, které se na vzniku problémů s drogami či vzniku závislosti na drogách podílejí největší měrou. Řadíme sem všechny faktory, které nás obklopují a působí na nás. Jsou to rodiče a sourozenci, vrstevníci, škola, parta, zaměstnání, společnost, sdělovací prostředky jako rozhlas, televize, internet, tisk, veřejné mínění. Jsou to všechny faktory, na základě kterých se formuje a vyvíjí naše osobnost. (J. Presl, 1995, s. 51-57)

Rodina - je nejdůležitějším faktorem v prevenci drogové závislosti. Je to systém vztahů, ve kterém jen celek má smysl. Funkcí rodiny je poskytovat jejich členům emocionální podporu, ekonomické zázemí a výchovu dětí. Výchova není snadná a neexistuje žádný universální klíč výchovy. Rodiče, kteří správně vychovávají své dítě, jej dovedou přijímat, jsou jím vzorem a prosazují v rodině daná pravidla, vychovávají je k nezávislosti a otevřené komunikaci s nimi a zdravému sebevědomí. Jsou to právě rodiče, od kterých si dítě bere vzor vhodného či nevhodného chování. Výchova by měla být vyvážená, nedostatečná pozornost či naopak přehnaná pozornost nevede k pozitivní výchově dítěte.

Velkým rizikem u vzniku drogových problémů jsou tedy tzv. dysfunkční rodiny a v poslední době se vyskytující tzv. hyperprotektivní model výchovy. Dle J. Presla (1995, str.52) se zde jedná o přepečlivost, kdy jeden z rodičů, většinou jsou to matky, ustrnou na určitém stupni vývoje a nejsou schopny vnímat proměny a potřeby svého potomka, vidí jej stále jako malé dítě. J. Presl ve své publikaci uvádí, že právě většina drogově závislých, se kterými se ve své praxi setkal, pochází právě z těchto rodinných podmínek.

Neopomenutelným faktorem, který zvyšuje riziko drogových problémů je vliv vrstevníků, kamarádů a part. Je důležité, aby se rodiče již v útlém věku dítěte zajímali o možnostech zájmových kroužků, sportovních klubů či jiných zájmových sdružení. Dítě díky tomu zís-

ká v pozdějším věku větší rozhled a větší schopnosti orientovat se v organizovaném světě. Důležité je také naučit dítě, aby si vážilo sebe sama, aby mělo zdravou sebedůvěru. To je důležité proto, aby zjistilo, že se nemusí svým vrstevníkům vždy vyrovnávat, přizpůsobovat se jim za každou cenu. Rodiče by měli učit dítě rozpoznávat zdravé přátelství, ve kterém je úcta k příteli, od přátelství, které druhého pouze využívá. Většina dětí je vychovává k poslušnosti a zdvořilosti. To vede k tomu, že je pro dítě těžké se postavit na odpor, když je to třeba a to zvláště při nabídce návykových látek. Je tedy důležité naučit je jak správně odmítnout a stát si za svým. „*Kdo neumí odmítat, není svobodný, protože si nemůže vybrat.*“ (K. Nešpor, 1996, str. 35)

Dalším faktorem je vliv školy. Děti zde tráví téměř polovinu svého času, proto může být vliv školního prostředí v řadě věcí rozhodující. Škola je instituce, která se většinou neprojevuje velkou pružností, a otázku prevence zde zachraňují tvořiví učitelé, kteří tuto instituci obohacují. Je důležité, aby učitelé navodili přátelskou atmosféru, aby dítě nechodilo do školy se strachem a nechutí. Pocity neúspěšnosti, nudy, nepochopení, nadměrné náročnosti, tyto chyby mohou vést k nechuti dítěte a dospívajícího zvládat běžné těžkosti učení a vede k rezignaci. Takový jedinec, který nemá pocit, že by mohl být v něčem dobrým, se začne zaměřovat na činnosti, které jeho přirozené potřeby uspokojí a zažít tak úspěch jinde. Je tedy vhodné, aby rodiče včas a dostatečně sledovaly úspěchy a neúspěchy svého dítěte a tyto adekvátně řešili. Nespoléhat pouze na školu, vhodnější je aktivní přístup a to vyhledat učitele, poradit se o strategii v učení, doučování apod. Samotný zájem o klasifikaci a učení dítěte však nestačí. Rodiče by měli projevovat také zájem o jeho kamarády, a jakou pozici jejich dítě mezi nimi má. Škola v rámci drogové prevence podniká řadu preventivních programů a to hlavně od poloviny devadesátých let. Tyto programy se snaží ovlivnit žáky a předat jim co nejvíce informací o rizicích užívání drog. Školy pořádají různé přednášky, besedy, prostřednictvím filmů a návštěv bývalých toxikomanů představují živější kontakt se světem drog a jejich následky. Prevence je také zaměřena na odstranění příčin experimentování s drogou a závislostí. Dítě se zde učí tvořivosti, schopnosti řešit běžné problémy, komunikaci ve třídě a další psychologické aspekty života. (M. Hajný, 2001, str. 92-96)

Televize a počítač jsou v dnešní moderní době součástí každé rodiny. Pro většinu lidí se stávají jednou z hlavních náplní volného času. Každý z nás k televizi přistupuje jinak, někdo ji bere jako zdroj informací, jiný ji bere jako chůvu, neboť televize či počítač děti zabaví, pro osamělé jedince představuje televize či počítač téměř vše, hraje roli společníka

či partnera. Televize je čím dál více přirovnávána k rodinnému krbu, kolem kterého se dříve rodina scházela. Z hlediska výchovy je velmi důležité, aby si rodiče ujasnili, kolik času a jaké programy budou jejich děti sledovat. Při výběru programů musí brát rodič ohled na věk dítěte a rodinné zvyklosti. Dodržování takto nastavených pravidel je velmi důležité. Dnešní vymoženosti techniky umožňují sledování filmů a hraní počítačových her ve 3D, 5D, kdy realita filmů a her je téměř hmatatelná. Je tedy velmi důležité, aby se dítě naučilo vnímat realitu, rozlišovat skutečnost od fantazie. Důležitost je zde také ve vzoru rodiče. (M. Hajný, 2001, str. 92-96)

Přítomnost návykové látky

Přítomnost drogy jako faktoru ovlivňující vznik závislost nelze vyloučit. Drogy v naší civilizaci byly odnepaměti a budoucnost na tom nic nezmění. Dokud existuje poptávka, vždy vznikne i nabídka. Po celém světě probíhali a probíhají snahy drogovou scénu zničit. Tyto pokusy však vedly k ještě větším škodám, vzniku mafií a organizovaného zločinu. Dle J. Presla poptávku po drogách všeho druhu nelze zničit mocensky a vyřešit jej zcela nejde. Drogy jsou a budou kolem nás, ty legální budou stále přibývat, neboť se jedná o velmi výnosný obchod. Jedinou pomocí jsme my sami, znát realitu, rizika, umět odmítnout a být zodpovědný za své chování (J. Presl, 1995, str. 59).

Z výše uvedené kapitoly vyplívá, že prevence, která znamená předcházení negativním vlivům, je nejdůležitější v primárním stádiu. Zde je opravdu nejdůležitější dávat ty nejlepší vzory ať už v rámci rodiny, či v okolní společnosti. Každá prevence, každá její součást, ať se nám může zdát nedůležitá, je pro dospívajícího jedince velmi důležitou, vše co jej totiž dokáže odvést od pokušení užít návykovou látku je pro jeho budoucí zdravý život nenahraditelná.

4 TRESTNÍ ODPOVĚDNOST MLÁDEŽE A LEGISLATIVA

Je všeobecně známo, že užívání alkoholu a tabákových výrobků u mladých lidí má velký vliv na další rozvoj užívání nelegálních návykových látek. Je tedy pochopitelné, že je velmi důležité zaměřit se na prevenci právě užívání legálních látek v raném věku, která je poté zároveň prevencí užívání nelegálních návykových látek. Je tedy důležité co nejvíce regulovat přístup mladým lidem k těmto legálním návykovým látkám, neboť tímto zabráníme negativním následkům, které tyto látky způsobují, a tímto myslíme především negativní důsledky na zdraví dospívajících jedinců. Bylo již dokázáno, že čím později dojde k první zkušenosti s drogou, tím dochází ke snížení užívání drog v pozdějším věku. Regulací tedy rozumíme to, že nákup a konzumace tabákových a alkoholických výrobků je umožněna, povolena jen od určitého věku, či stanovením věkové hranice, která umožní vstup do kulturních, zábavných podniků. (L. Šťasná, 2007, str. 27)

Dle výsledků GYTS se dostupnost cigaret pro děti a mládež mírně zvýšila. Výzkum byl soustředěn na 13ti a 15tileté kuřáky, kterým v roce 2002 nebyl odmítnut prodej v 72% a v roce 2007 to bylo v 77%. (R. Pešek, 2009, str. 24)

Věková hranice pro nákup a užívání alkoholu a tabákových výrobků je v České republice stanovena od 18 let. V České republice se navíc u alkoholu nerozlišuje o jaký druh (pivo, víno) se jedná. Obchodníci tedy při podezření nižšího věku kupujícího mohou tohoto požádat o předložení dokladu prokazující jeho věk a v případě pozitivního zjištění koupí daného výrobku zakázat. Další regulací u prodeje tabákových výrobků a alkoholu v České republice je to, že prodejce je povinen umístit viditelným způsobem upozornění, že uvedené výrobky je povoleno prodat osobám starším 18 let. Dále je v naší zemi prodejcům zakázáno umisťovat automaty na tabákové výrobky a alkohol na místa, kde by se k těmto výrobkům mohli dostat jedinci mladší 18 let. Další regulace prodeje uvedených výrobků může být v režii měst a obcí, které na základě vyhlášek prodej a místa konzumace tabákových výrobků a alkoholu dále upravují. Především se to týká prostranství veřejně přístupných, např. v blízkosti nákupních center, v historických částech měst a obcí, na autobusových zastávkách atd. Na dodržování těchto vyhlášek dohlíží především obecní policie, ale také policie státní. (L. Šťasná, 2007, str. 27)

Policie ČR je jednotný ozbrojený bezpečnostní sbor, který působí na území ČR a je určen k především k udržování pořádku uvnitř státu, především k dodržování zákonnosti. Policis-

té se řídí zákonem č. 273/2008 Sb., o Policii ČR. Policie slouží veřejnosti a jejím úkolem je chránit bezpečnost osob a majetku, veřejný pořádek a předcházení trestné činnosti.

Jak bylo uvedeno, policie ČR slouží veřejnosti a jedním z jejích úkolů je také předcházení trestné činnosti - prevenci. K tomu jsou využíváni jak samotní policisté, tak pro tyto účely byly zřízeny tzv. preventivní informační skupiny - PIS. Cílem této skupiny je informovat veřejnost o trestné činnosti a jak se před touto trestnou činností chránit prostřednictvím tiskových mluvčích a preventivistů. Tito preventivní dále v této souvislosti vytváří informační materiály preventivního charakteru podle potřeb daného regionu, zpracovávají letáčky, brožury, pro děti různé skládačky, omalovánky, pexesa a pořádají besedy, přednášky nejenom v základních a středních školách, ale také v domech pro seniory.

4.1 Trestní odpovědnost mládeže

Pokud hovoříme o trestní odpovědnosti mládeže, ta je v České republice řešena následovně:

0 -15 let dítě – dle trestního práva není trestně odpovědné a nelze jej tedy trestně stíhat. Zodpovídá za něj rodič či zákonný zástupce. To, že není trestně odpovědné, však neznamená, že není postižitelné. Pokud dítě spáchá přestupek, policie sice věc odloží, nicméně se věc oznámí na OSPOD – Orgán sociálně-právní ochrany dětí, kde kurátor pro mládež vede evidenci veškerého protiprávního jednání a prování pohovory s rodiči a jejich dětmi.

15 – 18 let mladiství - Spáchá-li mladistvý trestný čin je dle zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže nazýván PROVINĚNÍ. Soudnictví ve věcech mladistvých vykonávají soudy pro mládež. Mladistvému lze dle výše uvedeného zákona uložit následující opatření:

- a) výchovná opatření – dohled probačního úředníka, probační program, výchovné povinnosti, výchovná omezení, napomenutí s výstrahou
- b) ochranná opatření – ochranná výchova, ochranné léčení, zabezpečovací detence, zabránění věci nebo jiné majetkové hodnoty
- c) trestní opatření – obecně prospěšné práce, peněžitá opatření, peněžitá opatření s podmíněným odkladem výkonu, propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty, zákaz činnosti, vyhoštění, domácí vězení, zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské

akce, odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu (podmíněné odsouzení), odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu s dohledem, odnětí svobody nepodmíněně

18 a více zletilý – je plně odpovědný za své jednání a v případě protiprávního jednání se postupuje dle právní kvalifikace, která určí, zda byl spáchán přestupek dle zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích či trestný čin dle zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

4.2 Legislativa

V předchozí kapitole hovoříme o trestní odpovědnosti mládeže, o regulaci prodeje a výskytu alkoholu a tabákových výrobků v České republice. Nesmíme tedy opominout také legislativní vymezení dané problematiky, neboť užívání návykových látek má nejen dopad na zdravotní stránku jedince, jak bylo zmíněno v předchozích kapitolách, ale také bezesporu na celou společnost, neboť s užíváním drog dochází v ruku v ruce k páchání trestné činnosti. Pokud tedy dojde k protiprávnímu jednání je toto v České republice posuzováno z hlediska kvalifikace buď jako přestupek, který je řešen dle zákona č. 200/1990 Sb., o předstupcích, anebo jako trestný čin, který je řešen dle Trestního zákoníku č. 40/2009Sb. a Trestního řádu č. 41/2009 Sb.

Výčet protiprávního jednání na úseku přestupku v paragrafovém znění (Pracovní pomůcka, str. 308-316, 2013):

- Přestupky na úseku zdravotnictví dle § 29 z.č. 200/1990 Sb., o přestupcích.
- Přestupky na úseku ochrany před alkoholismem a jinými toxikomaniemi dle § 30 z.č. 200/1990 Sb., o přestupcích.
- Ostatní přestupky proti pořádku ve státní správě a přestupky proti pořádku v územní samosprávě dle § 46 z.č. 200/1990 Sb., o přestupcích.

Výčet protiprávního jednání na úseku trestného činu v paragrafovém znění (ÚZ, str. 72-73, 2009):

- § 283 Nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy
- § 284 Přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu
- § 285 Nedovolené pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku

- § 286 Výroba a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedu
- § 287 Šíření toxikomanie

Mimo tato konkrétní paragrafová znění chrání trestní zákoník i další oblasti a v podstatě se mohou návykové látky prolínat celým trestním zákoníkem v souvislosti i s jinou trestnou činností – skutkovými podstatami, pro zmínku například trestné činy proti majetku, kam řadíme např. krádež, podvod, poškození cizí věci, ale také trestné činy hospodářské, kde je zařazen např. trestný čin neoprávněné opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku, který kvalifikuje odcizení platební karta a její následné zneužití.

Další zákonnou normou užívanou v souvislosti s návykovými látkami je také Zákon o ochraně před alkoholismem a jinými toxikomaniemi č. 37/1989 Sb. Ten je zásadní především pro orgány policie při své činnosti a následném řešení zjištěných právních deliktů správními orgány.

Dále tuto otázku řeší zákon č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami způsobenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami, který říká, že osobám mladším 18 let je zakázáno prodávat cigarety a alkoholické nápoje a dále zde vymezuje řešení a postihy. V rámci tohoto zákona poté policie ČR provádí kontroly na dodržování tohoto zákona v různých provozovnách.

V této kapitole v podstatě hovoříme až o poslední fázi zneužívání návykových látek a následném porušování zákonů spojené s jejich užíváním, kde musí k provedení nápravy nastoupit represivní složky státu. Pokud zde tedy hovoříme o prevenci, je důležité dospívajícím jedincům i tuto legislativní problematiku řádně vysvětlit, srozumitelně s ohledem na jejich rozumovou stránku, aby si dokázali uvědomit co všechno z jejich jednání je již porušováním zákonných norem a aby se dokázali chovat jako spořádaní občané ČR.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ

Pro svou bakalářskou práci jsem zvolila kvalitativní výzkum, ve kterém jsem oslovila celkem pět respondentů, kdy cílem bylo zjistit, jak současná prevence daného tématu na středních školách probíhá.

„V kvalitativním výzkumu jde převážně o odhalení subjektivních významů výpovědí daných subjektů“ (Maňák, J. 2004, str. 25). Snahou daného šetření bylo zjistit současný stav a posun prevence na středních školách, zda se tato prevence přizpůsobuje současné společnosti a jejím trendům. Pro účely této práce jsem tedy realizovala kvalitativní výzkum, kdy jsem pro získání potřebných informací použila rozhovor s předem oslovenými respondenty.

V současné době je společnost velmi houževnatá, velký důraz je kladen na kariéru, úspěch, celkově je tato moderní doba dobou uspěchanou, lidé na sebe nemají tolik času jako dříve. Komunikace mezi lidmi je čím dál méně, mladí lidé pro tyto účely využívají spíše moderní vymoženosti dnešní doby, např. velmi oblíbený Facebook či jiné chaty. Dochází k velkému odosobnění. Současná doba také nabízí velký komfort, všeho je dostatek, lidé neznají nouzi. To může u mladých lidí vést k zahálčivému, nudnému životu, neboť nevědí jak se svým časem naložit. Poté vzniká velké riziko spojené s tím, že sáhnou po tom nejjednodušším řešení zabavení se a to k návykovým látkám. Dostanou se díky nim do jiné reality, mají nové zážitky, které bohužel mohou mít fatální následky v důsledku s mladým organismem. Prevence je v tomto ohledu tedy velmi důležitou a nesmí být podceňována a zanedbávána.

Ve výzkumném šetření jsem chtěla zjistit snahy současných školních metodiků prevence v dané problematice. Nalézt tímto odpověď, zda se současná primární prevence na středních školách a učilištích přizpůsobuje současné době a současnému stylu života.

5.1 Cíl výzkumu

Hlavním cílem výzkumu bylo zjistit, jak současní školní metodici prevence vyučují prevenci na středních školách a učilištích, jaké k tomuto využívají pomůcky a především zda se prevence přizpůsobuje současné společnosti, jejímu zrychlenému tempu životního stylu. To znamená, že mým cílem bylo zjistit, zda jejich činnost má pozitivní vliv na studenty, zda v případě nefunkčních rodin mohou tuto primární prevenci zastoupit a pomoci takto ohroženým mladým dětem ukázat, že návykové látky a jiné rizikové chování není ideálním

stylem a způsobem života. Ve výzkumu jsem zmapovala danou situaci ve školních zařízeních jak středních škol tak v zařízeních učňovských.

Dílčí cíle:

V práci jsem si stanovila několik dílčích cílů:

- zjistit, zda školní metodici prevence jsou spokojeni se současným nastavením primární prevence na středních školách a učilištích a zda by případně navrhovali některé změny.
- zjistit, zda existuje spolupráce v rámci školy a dále i s jinými institucemi, případně s jakými
- zjistit, jaké školní metodici prevence využívají pomůcky, zda využívají i nových metod, která současná doba umožňuje

5.2 Metody výzkumného šetření

V rámci výzkumu jsem oslovila pět školních metodiků prevence. S preventisty jsem provedla individuální interview a rozhodla jsem se využít polostrukturovaný rozhovor. Před samotným uskutečněním rozhovorů, byla vytvořena struktura rozhovoru, tedy otázky, na které poté odpovídali všichni metodici prevence. Dotazy směřovaly právě k současné výuce primární prevence návykových látek. Tyto rozhovory ve všech případech proběhly na pracovišti školních metodiků prevence.

Rozhovory byly se souhlasem daných respondentů nahrány na záznamník mobilního telefonu a následně doslovně přepsány do písemné podoby. Získané údaje byly poté analyzovány a zpracovány pomocí otevřeného kódování. Celkový čas provedených nahraných rozhovorů byl 95:03 minut a celkový rozsah přepsaných rozhovorů činí 24 stran.

V rozhovorech jsem použila označení pro tazatele jako M a pro respondenta označení jako P1, P2, P3, P4, P5.

5.3 Metoda získání dat

Výzkumné šetření bylo vedeno metodou rozhovoru. Rozhovor, tedy sběr dat, proběhl s předem určenými osobami a všechny rozhovory probíhaly v jejich pracovním prostředí, tedy ve školských zařízeních.

Hlavní technikou pro sběr dat byl kvalitativní polostrukturovaný rozhovor. „Hlavní skupinou metod sběru dat v empirickém výzkumu tvoří naslouchání vyprávění, kladení otázek lidem a získávání jejich odpovědí. Polostrukturované dotazování se vyznačuje definovaným účelem, určitou osnovou a velkou pružností celkového procesu získávání informací.“ (Hendl J, 2008, str. 164)

Provedení tohoto typu rozhovoru byl zvolen záměrně, neboť takto dotazovaný nebyl omezen pouze na pokládané otázky, ale mohl odpovědi sám dále rozvádět a tím poskytnout úplnější informace k danému výzkumu.

5.4 Výzkumný vzorek

Pro svou práci jsem oslovila respondenty, kteří pracují na středních a učňovských školách, které se nacházejí v Uherském Hradišti, v Uherském Brodě a ve Starém Městě. Tento výzkumný vzorek tvoří čtyři ženy a jeden muž. Jedná se školní metodiky prevence a zároveň pedagogy, neboť na uvedených školách také vyučují. Tito pracovníci se intenzivně věnují danému problému rizikového chování, v této oblasti jsou vzděláni a dobře se v daném problému orientují. Tito oslovení respondenti se mnou ochotně a rádi spolupracovali, a tak mi poskytli potřebné informace, které vychází z jejich dlouholetých zkušeností. Snahou tak bylo získat informace týkající se současného průběhu primární prevence především návykových látek na středních školách a učilištích, k jejich současným metodám a řešení vzniklých problémů.

Rozhovory byly s uvedenými respondenty provedeny anonymně, kdy s tímto byli předem seznámeni a s tímto souhlasili. Rozhovory byly nahrány na záznamník mobilního telefonu a slouží pouze pro účely této bakalářské práce.

5.5 Výzkumné prostředí

Realizace výzkumu byla provedena v prostředí školských zařízení, ve kterých daní respondenti pracují. Školy byly voleny dle úrovně vzdělávaných žáků, aby byla výzkumem dotčena všechna spektra vzdělávání. Jelikož byla s respondenty předem dohodnuta anonymita celého výzkumu, jsou jednotlivá školská zařízení označena jako Š1, Š2, Š3, Š4, Š5. Popis jednotlivých škol je následující:

1. Š1 – byla založena roku 1884 a nachází se v Uherském Hradišti. V současné době se zde nachází 32 tříd, 970 žáků, které učí 78 učitelů. Na této škole působí v současné době dva metodici školní prevence.

2. Š2 – letos tato škola oslavila 60 let své existence a nachází se v Uherském Hradišti. Škola nabízí celkem šest studijních oborů a pět učňovských oborů. V roce 2009 byla tato škola čtvrtou nejlépe hodnocenou střední školou a získala také ocenění za kvalitní činnost v oblasti prevence patologických jevů, kdy získala od hejtmána zlínského kraje ocenění a pamětní medaili. Na této škole se nachází v současné době celkem tři školní metodici prevence.

3. Š3 – škola byla založena roku 1997 a nachází se v Uherském Hradišti. Nabízí tříleté obory ukončené výučním listem, čtyřleté obory ukončené maturitní zkouškou a také nástavbové obory. Celkem tato škola nabízí pět vzdělávacích oborů. Na této škole je v současné době 230 žáků a 22 učitelů. Na škole v současné době působí jeden školní metodik prevence.

4. Š4 - škola byla založena roku 1951 a v současné době patří mezi největší odborné školy v regionu. Nachází se v Uherském Brodě. Současná kapacita žáků je 800, kdy ke škole je zřízen také domov mládeže a jeho současná kapacita je 130 lůžek. Na této škole je pro prevenci určen jeden školní metodik prevence.

5. Š5 - škola byla založena roku 1961 a je zřízena v Starém Městě. Celkový počet studentů byl ustálen na 702 studentů. K danému školskému zařízení je zřízen Domov mládeže o celkové kapacitě 230 ubytovaných. Na této škole v současné době působí celkem dva školní metodici prevence.

5.6 Otázky rozhovoru

Rozhovor byl veden dle předem připravených otázek, které byly rozděleny do celkem pěti kategorií. V každé kategorii byly použity takové otázky, které byly směřovány k cíli výzkumu.

První kategorie otázek

Účelem těchto otázek bylo zjistit informace týkající se školních metodiků prevence a to především na jejich dosažené vzdělání, na dobu působení na pozici školních metodiků pre-

vence, zda se věnují čistě této metodice prevence nebo na dané škole působí také jako pedagogové. Jak bylo zmíněno, všichni byli před započítáním rozhovoru informováni o anonymitě jak jejich osoby, tak školského zařízení a o tom, že rozhovor bude použit pouze pro účely výzkumu.

Otázky pro rozhovor:

- Jak dlouho pracujete na pozici školního metodika prevence?
- Jaké je požadované vzdělání na danou pozici, případně obor?
- Zabýváte se na škole čistě metodikou prevence či vyučujete ještě jiné předměty?
- Vychází vám škola vstříc, máte vytvořeny vhodné podmínky pro práci?

Druhá kategorie otázek

Tyto otázky byly zaměřeny na zjištění, zda je na dané škole do výuky zahrnuta prevence právě návykových látek, ve kterých ročnících, předmětech a v kolika hodinách se danému tématu věnují.

Otázky pro rozhovor:

- Má vaše škola ve školních osnovách zahrnutou výuku o prevenci návykových látek?
- V jakých ročnících se tomuto tématu věnujete?
- V jakém předmětu je toto téma zahrnuto?
- Kolik vyučovacích hodin celkem se tématu návykových látek věnujete?
- Kolik vyučovacích hodin je věnováno tématu alkohol?
- Kolik vyučovacích hodin je věnováno tabákovým výrobkům?
- Kolik vyučovacích hodin je věnováno tvrdým, nelegálním látkám?

Třetí kategorie otázek

Otázky v této kategorii jsou zaměřeny na zjištění, jaké jsou k dané výuce používány metody či pomůcky. Zda se školy aktivně účastní přednášek či praktických exkurzí a jaké organizace se školou v této věci spolupracují. Dále zjišťujeme, zda samotní metodici prevence jsou se současným průběhem prováděné prevence spokojeni, jaké by případně navrhovali změny.

Otázky pro rozhovor:

- Jakou formou nejčastěji probíhá výuka daného problému – přednáška, film, jiné pomůcky?
- Účastní se vaše škola přednášek na dané téma?
- Výuka probíhá pouze ve třídách nebo se konají i praktické exkurze, atd.?
- Spolupracují s vaší školou i jiné organizace v rámci prevence návykových látek, pokud ano, jaké?
- Jste jako školní metodik prevence spokojen s dosavadním průběhem výuky daného tématu?
- Navrhovala byste případně nějaké změny?

Čtvrtá kategorie otázek

Tato kategorie otázek se zabývá zjištěním, zda samotné studenty prevence návykových látek zajímá, zda projevují aktivní zájem na výuce, zda oni samotní považují alkohol a tabákové výrobky za zdraví škodlivé. Dále zda školním metodikům prevence samy studenti přinášejí nějaké návrhy na změnu výuky daného tématu.

Otázky pro rozhovor:

- Jak na dosavadní výuku reagují samotní studenti? Projevují zájem či nikoli?
- Považují vaši studenti alkohol a cigarety za nebezpečné látky, které ohrožují jejich zdraví?
- Měl/a jste od samotných studentů požadavky/návrhy na změny ve výuce daného tématu?
- Pokud ano, o jaké návrhy se jednalo?
- Myslíte, že by školní exkurze do léčeben, odvykacích center atd. byly reálné a pro studenty přínosné?

Pátá kategorie otázek

Otázky jsou zaměřeny na zjištění, zda by bylo reálné, aby se školy účastnily exkurzí do léčeben a odvykacích center, zda školy v současné době již mají zkušenosti s drogově závislými studenty a na zjištění, jak v daných případech škola postupovala. Poslední otázka se týkala rodičů studentů, zda s nimi škola v dané problematice spolupracuje, případně jakým způsobem.

Otázky pro rozhovor:

- Má vaše škola zkušenosti s drogově závislými studenty, byly u vás ve škole u studentů nalezeny návykové látky? Stoupá počet těchto studentů?
- Jak v těch případech škola postupovala?
- Spolupracuje vaše škola v otázce prevence návykových látek také s rodiči ostatních studentů? Pokud ano, jak? Jak případně rodiče reagují na tuto spolupráci (zapojují se aktivně či nikoli)?

5.7 Analýza rozhovoru

Jak bylo uvedeno, rozhovory byly nahrány na záznamník mobilního telefonu se souhlasem respondentů a po poučení, že veškeré získané informace budou anonymní a použity pouze pro výzkum bakalářské práce. Rozhovory byly poté uvedeny do písemné podoby. Respondenti byli označeni písmeny P1, P2, P3, P4, P5 a tazatel písmenem M.

Po přepsání rozhovorů jsem si v těchto označila signifikantní výrazy a tyto následně vyznačila kódy. Na základně vzniklých souvislostí je poté zařadila ke kategoriím. Ke každému rozhovoru byla vytvořena tabulka a tyto údaje do ní vloženy.

Respondenti odpověděli na všechny otázky kromě respondenta P4, který vzhledem ke krátkému působení na pozici školního metodika nemohl odpovědět na otázku týkající se zkušeností školy se závislými studenty.

5.8 Interpretace analýzy rozhovoru

Pro analýzu rozhovorů jsem vytvořila pět kategorií, na které navazují jednotlivé, související kódy. Pro tyto kategorie jsem z důvodů přehlednosti vytvořila pět tabulek. Tyto kategorie takto tvoří přehlednou kostru analýzy dat rozhovoru. Během interpretace dat byly použity některé ze signifikantních výrazů, pro lepší dokreslení.

5.8.1 Vzdělání ŠMP

Tabulka 1 Vzdělání ŠMP

KATEGORIE	KÓDY
Vzdělání ŠMP	Dosažené vzdělání
	Doba působnosti na pozici ŠMP
	Zaměření

Zdroj: Vlastní výzkum

V kategorii vzdělání ŠMP byly vytvořeny tři kódy a to dosažené vzdělání, doba působnosti na pozici ŠMP a zaměření. Všichni respondenti shodně uvedli, že mají vysokoškolské vzdělání v oblasti pedagogiky. Specializační studium na ŠMP trvající dva roky vystudované jeden z nich: „*Na danou pozici mám specializační studium v Praze na Karlově univerzitě, takže takové jaké je dané Ministerstvem školství*“ a další si toto studium v současné době doplňuje: „*Začala jsem studovat právě požadované specializační studium ŠMP*“. Doba působnosti oslovených respondentů na pozici ŠMP je vysoká u tří z nich: „*Jedenáctý rok od roku 2005*“, „*Asi 15 let*“, „*Bude to už deset let*“, dva z nich jsou na dané pozici prozatím krátce a to tři roky a další sedm měsíců. V další oblasti zaměření všichni respondenti uvedli, že se nevěnují jen školnímu metodikovi prevence, ale dále na školách vyučují jiné předměty: „*Čistě metodikou prevence se nezabýváme, vyučujeme všichni ještě další předměty*“, další respondent: „*Ještě výchovného poradce a vyučuji právo, psychologii, občanku, dějepis, základy společenských věd a tělocvik*“, „*Zaprvé vyučuju a za druhé mám ještě další funkce. Ale zase ono se to vzájemně nevylučuje*“.

Z uvedené kategorie vyplývá, že školní metodici prevence jsou řádně vzdělanými a proškolenými pracovníky a zároveň pedagogy. Je důležité zmínit, že přesto, že mají požadované vysokoškolské vzdělání, někteří se dále v oboru vzdělávají a dodělávají si specializační studia ŠMP. Jejich zkušenosti a praxe na dané pozici je dle zjištěné délky působnosti na pozici ŠMP vysoká a pracovní náplní není pouze prevence, ale také vyučování dalších předmětů, které však s prevencí souvisejí.

5.8.2 Zahrnutí prevence návykových látek do výuky

Tabulka 2 Zahrnutí prevence návykových látek do výuky

KATEGORIE	KÓDY
Zahrnutí prevence návykových látek do výuky	Ve kterých ročnících
	V jakých předmětech
	Četnost za školní rok

Zdroj: Vlastní výzkum

V kategorii zahrnutí prevence návykových látek do výuky jsou vytvořeny tři kódy a to ve kterých ročnících, v jakých předmětech a četnost za školní rok. Shodně uváděli, že tato problematika je řešena individuálně dle potřeb školy respektive oborů školy? *„To je podle oboru, každý obor to má trošičku jinak“*, *„Na některých oborech je to zahrnuté už v prvním a druhém ročníku, u některých zase jinak“*. Co se týče v jakých předmětech je prevence probírána, tato situace je obdobná. Především je řešena v občanské výchově, psychologii a právu. Nicméně jak shodně uvádějí, problematiku rizikového chování, nejenom tedy návykových látek, řeší vždy, když na daný problém narazí a to i v jiných předmětech: *„Ale jinak v průběhu vždycky když na to narazíme“*. K četnosti probírané problematiky návykových látek je uváděn počet čtyř až deseti hodin za školní rok: *„Těch deset hodin zcela jistě za ten ročník“*, *„Přímo návykovým látkám, tak to je určitě čtyři až pět hodin za ročník“*. Jeden z respondentů uvedl, že je to u nich na škole permanentní průběh: *„V podstatě je to permanentní činnost“*.

Z uvedených poznatků této kategorie zjišťujeme, že problematika prevence návykových látek je na oslovených středních školách probírána dle daných oborů a to především v občanské výchově, psychologii a právu. Nicméně je přínosné zjištění to, že jakmile se určité negativní chování na škole objeví, ihned se jí věnují i v jiných předmětech, uvědomují si, že je to vlastně permanentní záležitost.

5.8.3 Způsob a metody výuky

Tabulka 3 Způsob a metody výuky

KATEGORIE	KÓDY
Způsob a metody výuky	Forma
	Účast na přednáškách
	Místo výuky
	Spolupráce s organizacemi
	Spokojenost s průběhem výuky prevence, návrhy na změnu

Zdroj: Vlastní výzkum

Třetí kategorie byla určena pro způsob a metody výuky, ve které byly sloučeny kódy forma, účast na přednáškách, místo výuky, spolupráce s organizacemi a spokojenost s průběhem výuky prevence, návrhy na změnu. K formě výuky shodně uvedli, že využívají všechny dostupné prostředky především dokumenty, filmy, internet, upřednostňují diskuzi oproti monologům, peer programy, ale především tyto prostředky kombinují: „*Spíše je to kombinace*“, „*Diskuze je výborná, taky frontální výuka a v poslední době se nám osvědčují peer activity*“. K účasti na přednáškách se tři respondenti vyjádřili téměř shodně s tím, že na tyto docházejí občasně: „*Občas, občas ano*“, „*No musím říct, že jen výjimečně*“, „*Plus samozřejmě v rámci těch přednášek, když se nabídne nějaká příležitost tak ji využíváme*“. Dva z nich uvedli, že se přednášek účastní často: „*Účastníme se velkého množství různých přednášek*“, „*Docela hodně chodíme na přednášky*“. Místem výuky zůstává klasická třída, kdy však v případech určitého oboru dochází studenti na odborné praxe: „*Výuka probíhá ve třídách. U oboru sociální činnost studenti absolvují exkurze a taky praxe*“. Co se týče spolupráce s ostatními organizacemi, čtyři respondenti shodně uvádějí místní organizace jako Charáč, HELP, policii ČR, jeden z respondentů uvedl, že s jinými organizacemi nespolupracují: „*Ne, musím říct, že kromě policie ČR ne*“. Tři respondenti uvádějí, že jsou s průběhem výuky prevence na jejich škole spokojeni, chválí spolupráci s ostatními kolegy: „*Ano. Máme skvělé občankáře*“. Dva z nich uvádí, že jen částečně: „*To se nedá takto*

odpovědět, jestli ano, spokojen, nespokojen“, „*No upřímně jen částečně*“. Za návrhy ke změně uvádějí větší časovou dataci, lepší spolupráci s městskou policií, větší účast na přednáškách, více nabídek od agentur a více návštěv odporníků z praxe.

Z výše uvedené kategorie vyplývá, že v současné době školní metodik prevence využívá velké množství způsobů, jak může prevenci návykových látek studentům příjemněji a hlavně efektivněji přednést, aby tato činnost byla co nejúčinnější. Je přínosné, že se upustilo od nezáživných monologů a více se snaží samy studenty do výuky prevence zapojit. Tomuto bohužel brání, jak většina shodně uvádí, časová dotace a nedostatek odborníků z praxe, kteří by předali studentům další potřebné informace a podněty k zamyšlení. Spokojenost s průběhem výuky prevence návykových látek převládá, chválí spolupráci s ostatními kolegy, ale dva z respondentů uvádějí spíše smíšené pocity.

5.8.4 Postoj studentů

Tabulka 4 Postoj studentů

KATEGORIE	KÓDY
Postoj studentů	Zájem či nikoli
	Názor studentů na škodlivost NL
	Přínos školních exkurzí do léčeben
	Vliv regionu Slovácko

Zdroj: Vlastní výzkum

Čtvrtá kategorie byla označena postoj studentů a do této byly zařazeny kódy zájem či nikoli, názor studentů na škodlivost NL, přínos školních exkurzí do léčeben a vliv regionu Slovácko. Všichni respondenti shodně uvádějí, že zájem o výuku prevence návykových látek studenty zajímá: „*Každá třída je jinak otevřená, s některou se spolupracuje dobře, s jinou hůře, ale jo toto téma je pro ně zajímavé*“, „*Ano, jeví zájem, zájem je velký*“, „*Právě se potom zajímají o ty hranice*“. Ke škodlivosti NL bylo také od respondentů zjištěno, že studenti považují návykové látky, myšleno alkohol, tabákové výrobky a marihuanu za běžnou

součástí života a nepovažují za zdraví škodlivé: „*Myslím si, že teď je ten trend takový, že spíše to vnímají jako normální*“, „*Nepovažují, obecně nepovažují, považují to za součást běžného života*“. Zajímavým poznatkem od některých respondentů je, že toto vychází z rodiny: „*Podali alkohol a oni nám řeknou, že jim to nabalili rodiče*“, „*Rodiče dneska jsou k tomu problému velice benevolentní a spíše to omlouvají*“. K přínosu exkurzí do léčeben se až na jednoho respondenta vyjádřili shodně a to, že by tyto byly právě tou postrádanou reálnou praxí pro studenty: „*Vidět to na vlastní oči to je mnohem efektivnější než o tom mluvit*“, „*Přesně jak jsme se bavili, příklady z praxe*“. Narážíme zde však na zmiňovaný problém a to nedostačující časovou dotaci: „*Jen je to bohužel časově nereálné*“, „*Velmi, velmi, bohužel, tady ty nejbližší léčebny jsou pro nás daleko*“. Jeden z respondentů tuto možnost odmítl s tím, že by toto bylo vhodnější až pro jejich studenty v nástavbovém ročníku: „*Možná nástavba, to už jsou dospělí, takže tam jo*“. K vlivu regionu Slovácko na míru užívání alkoholu uvedli, že tato tradice tady je a do jisté míry užívání alkoholu tady ovlivňuje: „*No asi i ano, hodně rodin tady má vlastní vypálenou slivovici, pak i víno*“, „*Ale jo určitě, určitě jo*“, „*No, myslím, že ano, je to tady místní tradice*“, „*Je to docela možné*“, „*No myslím, že asi ano. Hlavně na vesnicích ano. Myslím, že se to hodně omlouvá*“.

Z této kategorie je zjištěno, že postoj studentů k výuce o návykových látkách je takový, že je zajímavá, respektive je zajímaví dané hranice. Z toho tedy plyne, že alkohol, tabákové výrobky a marihuanu, považují za běžnou součást jejich životů a za nebezpečné je spíše nepovažují. Nermalou vinu na tom mají dle sdělení respondentů také rodiče studentů, kteří dané chování omlouvají. K přínosům exkurzí do léčeben, odvykacích center kromě jednoho respondenta uvedli, že by to byl velký přínos, neboť studentům chybí vidět důsledky užívání návykových látek přímo z praxe, nicméně dodali, že z hlediska nedostatečné časové dotace a velké vzdálenosti těchto ústavu je toto nemožné. K vlivu regionu Slovácko na užívání alkoholu shodně uvedli, že toto je možné, především na vesnicích, kde je tradice pálení vysoká.

5.8.5 Drogově závislí studenti na školách

Tabulka 5 Drogově závislí studenti na školách

KATEGORIE	KÓDY
Drogově závislí studenti na školách	Zkušenosti školy
	Postupy školy
	Spolupráce s rodiči

Zdroj: Vlastní výzkum

Poslední kategorie je označena drogově závislí studenti na školách a byly zde přidány kódy zkušenosti školy, postupy školy a spolupráce s rodiči. Dle sdělení tří respondentů zjišťujeme, že již všichni mají zkušenosti jak s marihuanou na škole tak i s drogově závislými studenty: „V podstatě jsem pracovala asi se třema“, „Ty tvrdé drogy měli jsme tady, ta holka byla vyloučena“, „Bohužel musím říct, že tyto zkušenosti máme, bohužel ano. Čtyři takové studenty“, „Víme o studentech, kteří návykové látky berou, ... Ano marihuana“. Jeden respondent uvedl, že zkušenosti s tvrdými drogami na jejich škole nejsou, ale s marihuanou ano: „Víme o nějakých konzumentech měkkých drog, to znamená marihuana“. Pátý respondent na danou otázku neodpověděl, neboť na pozici ŠMP pracuje sedm měsíců. V postupu školy v daných případech hovoří respondenti se zkušeností s drogově závislými studenty shodně: „Tak s těmi co užívají tak se snažíme s něma pracovat“, „U těch závislých, tam jsme se snažili co nejvíc studentům pomoci dodělat vzdělání“. Co se týče měkkých drog, odpovídali shodně všichni (opět kromě jednoho výše zmíněného respondenta, který na tuto otázku neodpověděl): „Kvůli té marihuaně jsme vyloučili zatím jednoho studenta“, „Spolupracujeme i s tou policií“, „Upozorňovali rodiče“, „Okamžitě kontaktovali rodiče a policii“. Ke spolupráci s rodiči studentů ve věci prevence návykových látek dva respondenti uvedli, že tato spolupráce zde je: „Bez spolupráce s rodiči to nejde“, „Ano v rámci rodičovských schůzek rozhodně to je v podstatě jediné fórum, Rodiče jsou informováni o tom, že jsou tady preventivní, kdy fungují, jak fungují, jak je kontaktovat, kde je tady školní psycholog, výchovný poradce“. Zbylí tři respondenti uvádějí, že spolupráce s rodiči ve věci prevence u nich na škole není: „My jenom řekneme, že tady ten problém byl“.

„V případě prevence ne. Jinak jsou obeznámeni s našimi stránkami, jak jsem říkala“, „Že by se účastnili nějakých zvlášť sezení, to ne“.

Tato kategorie vypovídá o tom, že školní metodici prevence již mají zkušenosti s drogově závislými studenty a prevence návykových látek na školách je tedy na místě. Z jejich výpovědí vyplývá, že s marihuanou se potýkají všechny oslovené školy a potvrzuje se tím předešlá kategorie postoj studentů. Bylo zjištěno, že postup školních metodiků prevence a vedení škol je stejný jak u tvrdých drog tak u měkkých, především informují rodiče, policii a následně řeší věc dle školního řádu. Za velmi pozitivní beru přístup školních metodiků ve snaze pomoci studentům závislým na tvrdých drogách dostudovat. Spolupráce s rodiči studentů ve věci prevence návykových látek je dle školních metodiků prevence spíše informativního charakteru.

5.9 Zodpovězení otázek stanovených v cílech výzkumu

Výzkumným šetřením bylo zjištěno, že oslovení školní metodici prevence jsou v dané problematice velmi zkušenými a v oboru vzdělanými pracovníky a zároveň pedagogy. To vyplývá z uvedené délky jejich působení na pozici školního metodika prevence. Jejich dlouhodobá praxe je zde velkou výhodou, neboť jak samy uvedli, na školách se setkávají s drogově závislými studenty, se kterými se následně snaží co nejvíce pracovat. Ač ve většině případů toto směřuje ke špatnému konci, mají i k těmto studentům osobní vztah, který je v daném případě na místě. Bylo zjištěno, že školní metodici prevence aktuálně reagují na vzniklé problémy v jejich školách a také ve společnosti. Šetřením bylo zjištěno, že školní metodici prevence participují na výuce prevence návykových látek.

Z šetření dále vyplynulo, že se již upustilo od zbytečných monologů, prevence se vede formou diskuze a je využíváno spousty pomůcek jako filmy, dokumenty, diaprojektory, peer programy, přednášky, internet, nástěnky atd. Shodně uvádějí, že se při své práci snaží studenty do dané problematiky co nejvíce aktivně zapojit. Daná problematika je probírána především v předmětech občanská výchova, psychologie a právo. Také se většina z nich shodla na tom, že se touto problematikou, ale i ostatním rizikovým chováním, zabývají i v jiných předmětech, dle potřeby a aktuálnosti, kde se dané problematiky dotýkají. Prevencí se tedy zabývají permanentně v průběhu celého školního roku. K četnosti výuky prevence návykových látek bylo zjištěno, že se v průměru pohybuje od 4-5 hodin za školní

rok, jeden respondent zmínil, že považuje alkohol pro dospívající za velmi nebezpečný, a proto se mu věnuje až deset hodin za školní rok.

K účasti na přednáškách bylo zjištěno, že většina škol tuto možnost využívá, že velice pečlivě zvažují, kterou z přednášek studenti absolvují, neboť kvalita některých z nich upadá. Oslovení respondenti uvedli, že nejvíce spolupracují s organizacemi HELP, Charáč – neboli Kontaktní centrum Charáč Sdružení podané ruce, psychologické poradny a všichni z nich spolupracují s policií ČR. Jeden z respondentů uvedl, že se přednášek účastní pouze výjimečně a spoluprací pouze s policií ČR. Ke spokojenosti školních metodiků prevence s průběhem výuky daného problému se zjistilo, že se jim dobře spolupracuje s ostatními kolegy, problematika je dobře provázána v předmětech občanské výchovy, ale i dalších jako je právo, psychologie a dokonce i anglickém jazyce. Dva z respondentů však uvedli spokojenost částečnou. K navrhovaným změnám všichni shodně uvedli, že jim chybí větší časová dotace, více nabídek kvalitních přednášek především odborníků z praxe a také v jednom z případů byla zmíněna horší spolupráce s Městskou policií Uh. Hradiště.

K postoji studentů k výuce prevence návykových látek respondenti uvedli, že toto téma je zajímavé, jsou to pro studenty zajímavé hodiny. Nicméně z výpovědí respondentů také vyplynulo, že studenty toto téma zajímá i z toho důvodu, že chtějí znát hranice kam, až ve svém počínání mohou zajít a také z důvodu uvolněnějších hodin. Opět se většina z nich shodla na tom, že by i z těchto důvodů uvítali více přednášek odborníků přímo z praxe. Výzkumným šetřením bylo zjištěno, že studenti v současné době považují alkohol, tabákové výrobky a marihuanu za normální, běžnou součást života a za nebezpečné, zdraví škodlivé je spíše nepovažují. Respondenti zmínili, že tento postoj vychází často z rodin studentů, kteří v mnoha případech svým dětem alkohol samy podají a celkově mají tendenci takové chování omlouvat. Ve výzkumném šetření mě zajímal názor, zda by školní metodici uvítali exkurze do léčeben, odvykacích center atd., pro praktickou názornost dopadů užívání návykových látek. Všichni respondenti kromě jednoho se shodli na tom, že by tyto exkurze byly právě tím, co jim ještě chybí, ta potřebná zážitková praxe, ve které by studenti viděli sociální, zdravotní a ekonomické důsledky zmiňovaného chování. Jeden z respondentů byl v této otázce váhavější, kdy pro jejich studenty by tuto možnost volil až v nástavbových ročnících, z důvodu větší vyzrálosti. Opět zde byl zmíněn fakt, že toto je však z hlediska omezené časové dotace a vzdálených pracovišť téměř nemožné zrealizovat. K regionu Slovácko, zda má vliv na konzumaci alkoholu, se všichni shodli, že je to možné, neboť tradice vína a slivovice zde bezesporu je a to především na vesnicích. Z toho vyvo-

zuji, že je tedy možné, že i toto je jedním z důvodů, že rodiče užívání alkoholu u svých dětí omlouvají, jak bylo zmíněno.

Ve věci zkušeností s drogově závislými studenty všichni školní metodici prevence potvrzují zkušenosti s marihuanou, která se u nich na škole vyskytla a vyskytuje, za tuto byli z jejich škol vyloučeni i někteří studenti. Tři školní metodici prevence potvrdili, že mají zkušenosti se studenty, kteří byli závislí na tvrdých návykových látkách, na pervitinu. Postup řešení byl zjištěn u všech téměř shodný a to dle školního řádu, bylo zmíněno vyrozumění rodičů a policie. Z výzkumného šetření bylo zjištěno, že se pro rodiče studentů školení ve věcech prevence nepořádá. Rodiče jsou informováni o vzniklých problémech na třídních schůzkách, jsou informováni o tom, že se na školách nacházejí školní metodici prevence, výchovní poradci či školní psychologové. Informovanost rodičů je také řešena prostřednictvím nástěnek či internetových stránek školy.

6 ZÁVĚR

V bakalářské práci jsem výzkum směřovala na práci školních metodiků prevence na středních školách, na to, zda participují na výuce prevence návykových látek, jaké využívají pomůcky či metody, zda reagují na aktuální témata a zda by oni sami uvítali nějaké nové pomocné prvky v dané problematice. Téma jsem si vybrala účelově, neboť se s problematikou návykových látek a s jejich uživateli se setkávám denně při výkonu svého zaměstnání policisty a zajímal mě současný postup školních metodiků prevence na středních školách, neboť ve svém okolí a ve zmiňovaném zaměstnání registruji čím dál větší počet drogově závislých osob věku dospívajících. Cílem teoretické části bylo přiblížit druhy návykových látek, především však byl kladen důraz na prevenci a její zákonitosti. V praktické části bakalářské práce jsem se pokusila formou kvalitativního výzkumu a technikou rozhovoru objasnit předem stanovené cíle, kdy výsledky výzkumného šetření jsou uvedeny v kapitole 5.9.

Ve výzkumném šetření se mi podařilo uskutečnit pět rozhovorů se školními metodikami prevence, kteří mají osobní zkušenosti s vedením výuky prevence nejen návykových látek, ale i jiných patologických jevů.

Je zcela patrné, že užívání návykových látek je celospolečenský problém, který má negativní dopad jak na jedince, který návykové látky užívá, ale především na celou společnost a to především z hlediska zdravotního, ekonomického a bezpečnostního. Proto je velmi důležité důsledně se věnovat svým dětem, být ve výchově preventivní.

Z rozhovorů se školními metodikami prevence, pracujících na středních školách, jsem zjistila, že tito odvádějí kvalitní práci, o problematiku návykových látek se aktivně zajímají a využívají k tomu bezpočet potřebných pomůcek a studenty se tímto snaží aktivně do výuky zapojit. Ve věci problematiky rizikového chování reagují pružně a to také s ostatními kolegy – pedagogy. Zjištěnými problémy, které jim práci komplikují, je nedostatečná časová dotace, málo odborníků z praxe, kteří by docházeli do škol a vedli odborné přednášky a také zmiňovaní rodiče, kteří chování svých dětí často omlouvají a bohužel se vyskytují i případy, kdy samy děti alkohol na školní akci přibalí. Pozitivně reagovali na návrh provádět exkurze do léčeben a odvykacích center, kdy toto spatřují jako jeden z dobrých praktických příkladů dopadů užívání návykových látek, které by mohli studentům přímo v praxi ukázat.

Neočekávala jsem, že v práci dojdou novým objevům, nicméně výsledky práce by mohli posloužit vedením škol jako důkaz toho, že čím více praktických zkušeností studentům předáme, tím účinnější bude práce školních metodiků prevence. Nicméně v neposlední řadě bychom měli každý začít u sebe, být ve výchově dětí důslední, dávat ty správné příklady a rozhodně rizikové chování neomlouvat a raději přiznat, že ten problém nastal a důsledně jej řešit.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] BAKER, Helena, 2008. *Slovácká vinařská podoblast - Průvodce*. Vyd.1. nakl. Radix. ISBN: 978-80-86031-78-1.
- [2] GAVORA, Peter, 2000. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido. ISBN-80-85931-79-6.
- [3] GÖHLERT, Christoph a Frank, KÜHN, 2001. *Od návyku k závislosti: toxikomanie, drogy: účinky a terapie*. Vyd. 1. Praha: Ikar. ISBN 80-720-2950-9.
- [4] GIDDENS, Anthony, 1999. *Sociologie*. Argo. ISBN 80-7203-124-4.
- [5] HAJNÝ, Martin, 2001. *O rodičích, dětech a drogách*. Vyd. 1. Praha: Grada Publishing. ISBN 80-247-0135-9.
- [6] HENDL, Jan, 2005. *Kvalitativní výzkum. Základní metody a aplikace*. Praha: Portál. ISBN: 80-7367-040-2.
- [7] ILLES, Tom, 2002. *Děti a drogy: fakta, informace, prevence*. Vyd. 2. Praha: ISV. ISBN 80-86642-12-7.
- [8] KOLEKTIV AUTORŮ SANAMIN, o.s., 2007. *Drogy: otázky a odpovědi: příručka pro rodinné příslušníky a pomáhající profese*. Vyd. 1. Praha: Portál. ISBN 978-80-73-7367-223-2.
- [9] MAŇÁK, Josef a Vlastimil ŠVEC, 2004. *Cesty pedagogického výzkumu*. Brno: Paido. ISBN: 80-7315-078-6.
- [10] MIOVSKÝ, Michal, et al., 2010. *Primární prevence rizikového chování ve školství*, Sdružení Scan. ISBN-978-80-87258-47-7.
- [11] NEŠPOR, Karel a Ladislav CSÉMY, 2003. *Alkohol, drogy a vaše děti: jak problémům předcházet, jak je včas rozpoznat, jak je zvládat*. Vyd. 5. Praha: Sdružení FIT IN – Rodiče proti drogám. ISBN 8026038738.
- [12] NEŠPOR, Karel, Ladislav CSÉMY a Hana PERNICOVÁ, 1999. *Jak zůstat fit a předejít závislostem*. Vyd. 1. Praha: Portál. ISBN 80-7178-299-8.
- [13] NEŠPOR, Karel, Ladislav CSÉMY a Hana PERNICOVÁ, 1996. *Jak předcházet problémům s návykovými látkami na základních a středních školách: příručka pro pedagogy*. Vyd. 1. Praha: Sportpropag.

- [14] PEŠEK, Roman, Jana TELCOVÁ a Anton TOMKO, 2002. *Patologické závislosti*. Vyd. 2. Brno: Ústav psychologického poradenství a diagnostiky. ISBN 80-86568-02-4.
- [15] PEŠEK, Roman a Kateřina NEČASOVÁ, 2009. *Prevence užívání tabáku, alkoholu a jiných drog u dospívajících*, Národní program zdraví – Projekty podpory zdraví. ISBN-978-80-254-5971-3.
- [16] PRESL, Jiří, 1995. *Drogová závislost: Může být ohroženo i Vaše dítě?* Vyd. 2. rozš. Praha: Maxdorf. ISBN 80-85800-25-X.
- [17] POKORNÝ, Vratislav, Jana TELCOVÁ a Anton TOMKO, 2002. *Patologické závislosti*. Vyd. 2. Brno: Ústav psychologického poradenství a diagnostiky. ISBN 80-86568-02-4.
- [18] *Pracovní pomůcka*, 2013. Zpracovalo analyticko-legislativní oddělení Policejního prezidia České republiky, tisk. MV ČR, s.p.o., Praha.
- [19] RIESEL, Petr, 1999. *Lesk a bída drog: praktická příručka pro mládež, rodiče a pedagogy*, Vyd. 1. Olomouc: Votobia. ISBN 80-719-8348-9.
- [20] ŠŤASTNÁ, Lenka a Matúš ŠŮCHA, 2010. *Problémy související s užíváním drog u dětí do 15 let*, Vyd. 1. Všeobecná fakultní nemocnice Praha. ISBN 978-80-254-6806-7.
- [21] ÚZ úplné znění, 2009. nakl. Sagit, a.s. ISBN 978-80-7208-736-5.

Elektronické a jiné zdroje:

- [22] MŠMT ČR. (2005) Strategie prevence patologických jevů a mládeže v působnosti resortu školství mládeže a tělovýchovy na období 2005 – 2008 (online). [2015-02-11]. Dostupné z www.msmt.cz/online/file/7378-1-1/.
- [23] MŠMT ČR. Strategie primární prevence 2013 – 2018 (online). [2013-04-03]. Dostupné z www.msmt.cz/file/28077.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

LSD	Diethylamid kyseliny lysergové.
ČR	Česká republika
WHO	World Health Organization (Světová zdravotnická organizace)
PIS	Preventivně informační skupina
např.	například
tzn.	tak zvané
ZŠ	Základní škola
SŠ	Střední škola
vyd.	vydání
AIDS	Acquired Immune Deficiency Syndrome (Syndrom získaného selhání imunity)
atd.	a tak dále
THC	Tetrahydrocannabinol
tj.	to je
s.	strana
rozš.	rozšířené vydání
upr.	Upravené
aj.	a jiné
OSPOD	Orgán sociálně-právní ochrany dětí
PIS	Preventivně informační skupina
GYTS	Global Youth Tobacco surfy

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Vzdělání ŠMP

Tabulka 2 Zahrnutí prevence návykových látek do výuky

Tabulka 3 Způsob a metody výuky

Tabulka 4 Postoj studentů

Tabulka 5 Drogově závislí studenti na školách

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P: 1 Tabulky rozhovorů - kódování

Příloha P: 2 Rozhovor Š1

Příloha P: 3: rozhovor Š2

Příloha P: 4: rozhovor Š3

Příloha P: 5 – rozhovor Š4

Příloha P: 6 – rozhovor Š5

Příloha P: 1 Tabulky rozhovorů - kódování

Rozhovor Š1

Signifikantní výrazy	Kódy	Kategorie
<i>Mám vystudované jednooborově pedagogiku, ... historie a společenské vědy a výchovné poradenství</i> <i>Ale specializační studium pro metodika prevence tu nemá na škole nikdo</i>	Dosažené vzdělání	Vzdělání ŠMP
<i>V této pozici pracuji druhým, třetím rokem</i>	Doba působení na pozici ŠMP	
<i>Čistě metodikou prevence se nezabýváme, vyučujeme všichni ještě další předměty</i>	Zaměření	
<i>Výuka o prevenci návykových látek tady přímo na škole nemáme, ale máme tady peer program na škole</i>	Ve kterých ročnících	Zahrnutí prevence návykových látek do výuky
<i>Vesměs se dotkneme toho tématu v každém předmětu kromě přírodovědných předmětů</i>	V jakých předmětech	
<i>V podstatě je to permanentní činnost</i> <i>V občanské výchově...čtyř pěti vyučovacích hodin</i> <i>Ale jinak v průběhu vždycky když na to narazíme</i>	Četnost za školní rok	
<i>Spíše je to kombinace</i> <i>Takže je to kombinace přednášky případně nějakého dokumentu</i>	Forma	Způsob a metody výuky

<i>Plus samozřejmě v rámci těch přednášek, když se nabídne nějaká příležitost tak ji využíváme</i>	Účast na přednáškách	
<i>Exkurze se nekonají</i>	Místo výuky	
<i>S psychologickou poradnou Organizací je tady v Hradišti tolik není, které by nabízeli cíleně a ty nabídky nechodí .</i>	Spolupráce s organizacemi	
<i>To se nedá takto odpovědět, jestli ano, spokojen, nespokojen Víceméně ideální stav je v momentě, kdy nic nemusíme řešit a kdy nemáme ani signály k tomu, abychom museli něco řešit Cílená výuka, někdy bývá kontraproduktivní Abychom vždycky upozorňovali všechny na všechna rizika To je ten nesprávný přístup si myslím</i>	Spokojenost s průběhem výuky prevence, návrhy na změnu	

<i>No, víceméně si to vyslechnou a tam jsou důležité ty, ten vliv vrstevníků Ten zájem je, vyslechnou si to, přinejmenším si to vyslechnou a já jsem ještě zastáncem toho prožitku, takže ten prožitek, ne že by si to vyzkoušeli samy ale aspoň třeba „jak by ti bylo?“</i>	Zájem či nikoliv	Postoj studentů k prevenci
<i>Myslím si, že teď je ten trend takový, že spíše to vnímají jako normální Vychází to asi z rodiny Podali alkohol a oni nám řeknou, že jim to nabalili rodiče</i>	Názor studentů na škodlivost NL	

<p><i>Rodiče dneska jsou k tomu problému velice benevolentní a spíše to omlouvají</i></p> <p><i>Víme o nějakých konzumentech měkkých drog, to znamená marihuana, tu mnozí považují taky za normální</i></p>		
<p><i>Velmi, velmi, bohužel, tady ty nejbližší léčebny jsou pro nás daleko</i></p> <p><i>Vidět to na vlastní oči to je mnohem efektivnější než o tom mluvit</i></p> <p><i>Oni si to mnozí nepřipouštějí, dokud nevidí toho dotyčného, jak dopadl, to je to riziko, takové to klasické, mě se to nemůže stát, já to dokážu uhlídat a pak už je pozdě</i></p>	<p>Přínos školních exkurzí do léčeben</p>	
<p><i>No asi i ano, hodně rodin tady má vlastní vypálenou slivovici, pak i víno</i></p>	<p>Vliv regionu Slovácko</p>	
<p><i>No naštěstí, aspoň doufáme, že tvrdé drogy tady nejsou</i></p> <p><i>Víme o nějakých konzumentech měkkých drog, to znamená marihuana</i></p>	<p>Zkušenosti školy</p>	<p>Drogově závislí studenti na školách</p>
<p><i>Jsou kontaktováni rodiče</i></p> <p><i>Dechovou zkouškou, takový ten testr tady máme ve škole</i></p> <p><i>Postupujeme celou věc policii české republiky</i></p> <p><i>Kvůli té marihuaně jsme vyloučili zatím jednoho studenta</i></p>	<p>Postupy školy</p>	
<p><i>Bez spolupráce s rodiči to nejde</i></p>	<p>Spolupráce s rodiči</p>	

Rozhovor Š2

Signifikantní výrazy	Kódy	Kategorie
<i>Na danou pozici mám specializační studium v Praze na Karlově univerzitě, takže takové jaké je dané Ministerstvem školství</i>	Dosažené vzdělání	Vzdělání ŠMP
<i>Jedenáctý rok od roku 2005</i>	Doba působení na pozici ŠMP	
<i>Nezabývám Zaprvé vyučuju a za druhé mám ještě další funkce Ale zase ono se to vzájemně nevyklučuje</i>	Zaměření	
<i>Průřezově, v každém něco</i>	Ve kterých ročnících	Zahrnutí prevence návykových látek do výuky
<i>Občanské výchově, češtině, i v rámci tělesné výchovy, v různých předmětech je to</i>	V jakých předmětech	
<i>Těch deset hodin zcela jistě za ten ročník Alkohol tak to je schováno právě v té časové dotaci a alkohol, ..., já se mu věnuju poměrně hodně,... v naší společnosti je asi bych řekla skoro ta nejrizikovější věc Cigaretám o něco míň Tvrde návykové látky,... nějaké čtyři hodiny</i>	Četnost za školní rok	
<i>Přednášky, filmy, dataprojektory, různé z jutubka stažené věci, všechno možné, co si dovedete představit, dokumentární filmy Docela hezké filmy i v rámci výuky cizích jazyků</i>	Forma	Způsob a metody výuky

<p><i>Občas, občas ano</i></p> <p><i>Klíma</i></p>	<p>Účast na přednáškách</p>	
<p><i>Tak praktické exkurze probíhají, určitě</i></p> <p><i>Není to úplně pravidlem, ale minimálně každá ta třída během těch čtyř let se někam dostane</i></p>	<p>Místo výuky</p>	
<p><i>Help, Charáč, SVP, police České republiky, sociálka</i></p>	<p>Spolupráce s organizacemi</p>	
<p><i>Ano</i></p> <p><i>Máme skvělé občankáře</i></p> <p><i>Vytvořit nějaký větší prostor</i></p> <p><i>Špatně se nám spolupracuje s městskou policií</i></p>	<p>Spokojenost s průběhem výuky prevence, návrhy na změnu</p>	
<p><i>Studenty to baví, pokud je do toho vtáhneme spontánně</i></p>	<p>Zájem či nikoliv</p>	<p>Postoj studentů</p>
<p><i>Nepovažují, obecně nepovažují, považují to za součást běžného života</i></p>	<p>Názor studentů na škodlivost NL</p>	
<p><i>Sama bych se tam ráda podívala a věřím, že i ty děcka by to mohlo zajímat</i></p> <p><i>Určitě se najde někdo, na koho to zapůsobí</i></p> <p><i>Já jsme o tom slyšela různě během těch svých specializačních studiích</i></p>	<p>Přínos školních exkurzí do léčeben</p>	
<p><i>Ale jo určitě, určitě jo</i></p>	<p>Vliv regionu Slovácko</p>	

<p><i>Ano, máme</i></p> <p><i>V podstatě jsem pracovala asi se třema</i></p> <p><i>Teď je takový setrvalý stav</i></p>	<p>Zkušenosti školy</p>	<p>Drogově závislí studenti na školách</p>
<p><i>Tak s těmi co užívají tak se snažíme s něma pracovat</i></p> <p><i>Spolupracujeme i s tou policií</i></p>	<p>Postupy školy</p>	
<p><i>Ano v rámci rodičovských schůzek rozhodně to je v podstatě jediné fórum</i></p> <p><i>Ale že by nějaká široká prevence mezi rodiči, tak to nemůžu říct</i></p> <p><i>Rodiče jsou informovaní o tom, že jsou tady preventiské, kdy fungují, jak fungují, jak je kontaktovat, kde je tady školní psycholog, výchovný poradce</i></p>	<p>Spolupráce s rodiči</p>	

Rozhovor Š3

Signifikantní výrazy	Kódy	Kategorie
<i>Obor pětiletý magisterské studium pedagogika a kombinace tělesná výchova</i>	Dosažené vzdělání	Vzdělání ŠMP
<i>Asi 15 let</i>	Doba působení na pozici ŠMP	
<i>Ještě výchovného poradce a vyučuji právo, psychologii, občanku, dějepis, základy společenských věd a tělocvik</i>	Zaměření	
<i>To je podle oboru, každý obor to má trošičku jinak</i>	Ve kterých ročnících	Zahrnutí prevence návykových látek do výuky
<i>Občanské výchově, právo</i>	V jakých předmětech	
<i>Dvě hodiny a ještě se to teda vlastně vyučuje v rámci práva</i> <i>Alkohol hodinu</i> <i>Téma cigarety a návykové látky, to máme spojené, takže tam to bylo další hodinu</i>	Četnost za školní rok	Způsob a metody výuky
<i>Takže klasická výuka formou prezentací, máme to spojeno s přednáškami</i>	Forma	
<i>Každý rok máme nějaké přednášky zahrnuté</i> <i>Účastníme se velkého množství různých přednášek</i>	Účast na přednáškách	
<i>Chodívali jsme do Charáče</i> <i>Jinak chodí ti odborníci k nám</i>	Místo výuky	
<i>Policie ČR</i> <i>Jsme se obraceli na HELP</i>	Spolupráce s organizacemi	Spokojenost s průběhem výuky prevence, návrhy na
<i>Ano, s kolegyněmi spolupracujeme</i>		

<i>Nenapadá mě přímo nic, protože zatím, máme to sladěné</i>	změnu	
<i>Každá třída je jinak otevřená, s některou se spolupracuje dobře, s jinou hůře, ale jo toto téma je pro ně zajímavé</i>	Zájem či nikoliv	Postoj studentů
<i>Ne, určitě ne</i>	Názor studentů na škodlivost NL	
<i>Pro typ našich studentů ne Možná nástavba, to už jsou dospělí, takže tam jo.</i>	Přínos školních exkurzí do léčeben	
<i>No, myslím, že ano, je to tady místní tradice</i>	Vliv regionu Slovácko	
<i>Ty tvrdé drogy měli jsme tady, ta holka byla vyloučena Nenašli jsme opravdu žádné drogy Víme o studentech, kteří návykové látky berou,... Ano marihuana</i>	Zkušenosti školy	Drogově závislí studenti na školách
<i>Upozorňovali rodiče</i>	Postupy školy	
<i>My jenom řekneme, že tady ten problém byl</i>	Spolupráce s rodiči	

Rozhovor Š4

Signifikantní výrazy	Kódy	Kategorie
<i>Vystudovanou pedagogickou školu</i> <i>Začala jsem studovat právě požadované specializační studium ŠMP</i>	Dosažené vzdělání	Vzdělání ŠMP
<i>No, teprve krátce, je to....sedm měsíců</i>	Doba působení na pozici ŠMP	
<i>Na škole se nezabývám jen touto metodikou prevence, učím ještě k tomu dál</i>	Zaměření	
<i>Toto je velmi individuální, je to podle daného oboru</i> <i>U obchodní akademie a u strojírenství je to hlavně první a druhý ročník</i> <i>U dalších oborů se tomuto věnujeme i ve třetím ročníku</i>	Ve kterých ročnících	Zahrnutí prevence návykových látek do výuky
<i>V hodinách občanské výchovy a v psychologii. Ale kolegové se o tom baví i v dalších předmětech</i>	V jakých předmětech	
<i>Přímo návykovým látkám, tak to je určitě čtyři až pět hodin za ročník</i> <i>Nemáme to přímo rozdělené na hodiny, že teď se budeme věnovat alkoholu tolik času, cigaretám tolik hodin</i>	Četnost za školní rok	
<i>Nejvíc využíváme různé dokumenty</i> <i>Diskuze je výborná, taky frontální výuka a v poslední době se nám osvědčují peer aktivity</i>	Forma	Způsob a metody výuky
<i>No musím říct, že jen výjimečně</i>	Účast na přednáškách	

<i>Výuka probíhá ve třídách</i> <i>U oboru sociální činnost studenti absolvují exkurze a taky praxe</i>	Místo výuky	
<i>Ne, musím říct, že kromě policie ČR ne</i>	Spolupráce s organizacemi	
<i>No upřímně jen částečně</i> <i>Rozhodně více besed, ty tady opravdu chybí</i> <i>Využívat více nabídek agentur, pozvat odborníky přímo z praxe</i>	Spokojenost s průběhem výuky prevence, návrhy na změnu	
<i>Ano, jeví zájem, zájem je velký</i> <i>Právě se potom zajímají o ty hranice</i>	Zájem či nikoliv	Postoj studentů
<i>Z těchto výsledků, výsledků toho dotazníku ve většině případů ano, považují.</i>	Názor studentů na škodlivost NL	
<i>Přínosné rozhodně ano</i> <i>Přesně jak jsme se bavili, příklady z praxe</i> <i>Jen je to bohužel časově nereálné</i>	Přínos školních exkurzí do léčeben	
<i>Je to docela možné</i>	Vliv regionu Slovácko	
<i>Bohužel vám na tuto otázku díky mému krátkému působení v pozici školního metodika prevence nedovedu opovědět</i>	Zkušenosti školy a současný stav	Drogově závislí studenti na školách
	Postupy školy	
<i>V případě prevence ne</i> <i>Jinak jsou obeznámeni s našimi stránkami, jak jsem říkala</i>	Spolupráce s rodiči	

Rozhovor Š5

Signifikantní výrazy	Kódy	Kategorie
<i>Magisterské studium pedagogické</i>	Dosažené vzdělání	Vzdělání ŠMP
<i>Bude to už deset let</i>	Doba působení na pozici ŠMP	
<i>Nezabývám, kromě toho ještě vyučuji jiné předměty jako český jazyk, občanku a anglický jazyk</i>	Zaměření	
<i>No záleží vždycky podle oboru</i> <i>Na některých oborech je to zahrnuté už v prvním a druhém ročníku, u některých zase jinak</i> <i>Ale ono se to prolíná i do ostatních, dost je toho v psychologii a taky v tom právu</i>	Ve kterých ročnících	Zahrnutí prevence návykových látek do výuky
<i>Občanská výchova, právo</i>	V jakých předmětech	
<i>Odhadem bych řekla, že ty čtyři za rok</i> <i>Alkoholu věnujeme průběžně kdykoliv, kdy můžeme</i> <i>Když probíráme návykové látky, probíráme to celkově</i>	Četnost za školní rok	
<i>Především formou diskuze</i> <i>Pouštěním jak říkáte různých filmů, dokumentárních filmů</i> <i>Taky využíváme internet</i>	Forma	Způsob a metody výuky
<i>Docela hodně chodíme na přednášky</i> <i>Zveme tady z policie v Uherském Hradišti paní Šabatovou</i>	Účast na přednáškách	
<i>Ano, hlavně co se týká oboru pečovatelské</i>	Místo výuky	

<p><i>Služby, tam ty exkurze jsou</i></p> <p><i>Jinak ve třídách</i></p>		
<p><i>Hodně se střediskem HELP a Charáčem.</i></p> <p><i>Hodně spolupracujeme s policií ČR</i></p>	Spolupráce s organizacemi	
<p><i>Musím říct, že ano, v rámci školy spolupracujeme s ostatními kolegy dobře</i></p> <p><i>Mít větší časovou dotaci</i></p> <p><i>Exkurze do léčeben</i></p>	Spokojenost s průběhem výuky prevence, návrhy na změnu	
<p><i>Tak téma právě návykových látek je zajímavé velice</i></p> <p><i>Možná to berou i jako malou úlevu z běžné výuky</i></p> <p><i>Ano samozřejmě líp na tu praktickou, to je hodně baví, nenudí je to</i></p>	Zájem či nikoliv	Postoj studentů
<p><i>Ne, naši studenti určitě ne</i></p>	Názor studentů na škodlivost NL	
<p><i>Ano, stoprocentně ano</i></p> <p><i>Takže kdyby viděli to dno, to prostředí, ty konkrétní lidi, určitě by to na většinu z nich mohlo dobře zapůsobit</i></p>	Přínos školních exkurzí do léčeben	
<p><i>No myslím, že asi ano. Hlavně na vesnicích ano</i></p> <p><i>Myslím, že se to hodně omlouvá</i></p>	Vliv regionu Slovácko	

<p><i>Bohužel musím říct, že tyto zkušenosti máme, bohužel ano</i></p> <p><i>Čtyři takové studenty</i></p> <p><i>Jinak se nám tu objevila několikrát marihuana</i></p> <p><i>Zatím je to jak bych řekla setrvalý stav</i></p>	<p>Zkušenosti školy a současný stav</p>	<p>Drogově závislí studenti na školách</p>
<p><i>Okamžitě kontaktovali rodiče a policii</i></p> <p><i>Studentům byla udělena ředitelská důtka</i></p> <p><i>U těch závislých, tam jsme se snažili co nejvíc studentům pomoci dodělat vzdělání</i></p>	<p>Postupy školy</p>	
<p><i>Že by se účastnili nějakých zvlášť sezení, to ne</i></p>	<p>Spolupráce s rodiči</p>	

Příloha P: 2 Rozhovor Š1

Rozhovor Š1

(M- tazatel, P1- školní metodik prevence)

M. Dobrý den, předem vám chci poděkovat za váš čas a ochotu udělat se mnou tento rozhovor.

P1. To je v pořádku. Dobrý den.

M. První otázky se budou týkat Vás, jako školního metodika prevence, můžeme začít?

P1. Ano, můžeme, poslouchám.

M. Jak dlouho pracujete na pozici školního metodika prevence?

P1. V této pozici pracuji druhým, třetím rokem a především mám na starosti chod nižšího gymnázia, to znamená po pedagogické stránce, ale i té vzdělávací stránce, i výchovné stránce.

M. Jaké je požadované vzdělání na danou pozici školního metodika prevence, případně obor?

P1. Takže specializované studium pro metodiky prevence tady u nás na škole nemá nikdo, já mám vystudované jednooborově pedagogiku, nebo pedagogiku mám vystudovanou jako obor vedle dalších oborů, které mám, jako je historie a společenské vědy a výchovné poradenství mám vystudované jo, ale specializační studium pro metodika prevence tu nemá na škole nikdo.

M. Zabýváte se na škole čistě metodikou prevence či vyučujete ještě jiné předměty?

P1. Čistě metodikou prevence se nezabýváme, vyučujeme všichni ještě další předměty ono to v podstatě na těch školách ani jinak není možné, oni můžou mít maximálně snížený pracovní úvazek, ale nejsem si jistý, že metodik prevence ne, ten výchovný poradce ano, metodik prevence ne. Jo, ale má třeba základní úvazek a plus může mít samozřejmě příplatek za tu činnost, což tady na škole je,... se nezabýváme, vyučujeme i jiné předměty, ono to jinak...

M. Má vaše škola ve školních osnovách zahrnutou výuku o prevenci návykových látek?

P1. Výuka o prevenci návykových látek tady přímo na škole nemáme, ale máme tady peer program na škole, který zabezpečuje v rámci seminářů kolegyně, která vyučuje společen-

ské vědy, která proškolí samozřejmě ty peer aktivisty, kteří potom působí jako i na půdě nižšího gymnázia a to je vlastně ta primární, primární základní činnost jo ten peer program, který je velmi samozřejmě efektivní plus samozřejmě v rámci vyučovacích předmětů jako občanská výchova a společenské vědy dalo by se říct, že se dotýkáme prevence těch návykových látek. No hlavně, když se probírá psychologie, takže ty účinky tam jsou evidentní.

M. V jakých ročnících se tomuto tématu věnujete?

P1. V podstatě je to permanentní činnost a vždycky reagujeme na aktuální problémy i v té společnosti i v médiích, to co zaslechneme byť dejme tomu se teď hodně hovořilo o šikaně, ale šikaně se ve škole u nás snažíme u nás předcházet takže ta prevence tady je permanentní a nejsou do toho zapojeni jenom výchovní poradci, či případně preventista, ale všichni vyučující a zároveň i studenti, kteří si mají všimnout neobvyklého chování a snažíme se v nich vypěstovat že to není potom jakési žalování, ale oznamní nesprávného chování jo snažíme se apelovat aby na ten morální kredit našich studentů

M. V jakém předmětu je toto téma návykových látek tedy nejvíce zahrnuto?

P1. To už jsem odpověděl, jsou to především společenské vědy, ale vesměs se s ní nebo občanské výchova, ale vesměs se dotkneme toho tématu v každém předmětu kromě přírodovědných předmětů že.

M. Kolik vyučovacích hodin celkem je tomuto tématu věnováno?

P1. Takže to je těžko odhadnout, že by se nějak cíleně vyučovaly nebo respektive se tomu cíleně věnovali, dalo by se to odhadnout, protože vím, že v občanské výchově v tercii je tam kapitola patologického chování a dalo by se říct, že tam je to cílená záležitost čtyř pět vyučovacích hodin. Jo takže tam je to cílené, ale jinak v průběhu vždycky když na to narazíme.

M. Kolik vyučovacích hodin je věnováno tématu alkohol?

P1. Zase, cíleně můžeme zase říct jenom v rámci předmětu jako je biologie můžou biologové hovořit o tom že alkohol má takové a s tím souvisí i další otázka cigarety má takové a takové účinky na naše zdraví ale že by se přímo celá vyučovací hodina věnovala cigaretám a alkoholu vím že o alkoholu a cigaretách hovoříme v souvislosti s ekonomikou se spotřební daní, nejsem si vědom, že bysme cíleně tady vyučovali nějaké předměty spíš se toho dotkneme, češtináři, když na něco narazí tak se toho dotkneme, ale ne že bysme to nechali tabu, víme že ty cigarety a alkohol tady je na těch školách, mladí lidé chtějí vyzkoušet, ale

neděláme z toho ani velké, nějakou velkou aféru pokud tady na půdě školy je to samozřejmě nemyslitelné, je to zakázané a má to své důsledky vycházející ze školního řádu a pokud někoho vyučující chytíme někde ve volném čase v parku ve městě s tou cigaretou tak samozřejmě můžeme se potom jakoby k tomu říct ještě vrátit jo ale toto spíš takové poznámky na okraj tam jsou primárně odpovědni samozřejmě rodiče. A pokud má 18 roků tak už vůbec, ale na školních akcích i když má 18 roků tak u nás je to oni podepisují, že jsou poučeni, že nesmí požívat alkoholické nápoje, nesmí kouřit i když má 18 let na těch školních akcích, když jedeme na exkurze do Prahy nebo nějaké kurzy, které máme, takže je to zakázané alkohol, cigarety jsou zakázané jo.

M. Kolik vyučovacích hodin je věnováno tématu cigarety a tvrdé návykové látky?

P1. Tady se tomu vlastně věnujeme v souvislosti s tím peer programem anebo v rámci seminářů, ty účinky návykových látek, které mohou mít, jestli to jsou dvě hodiny za ten rok.

M. Jakou formou probíhá výuka na vaší škole – přednáška, film, jiné pomůcky?

P1. Spíše je to kombinace a ještě jsme využili vlastně i nabídky tady policie české republiky, která také paní Šabatová pravidelně k nám do školy dochází což je mluvčí zrovna tento týden v úterý, to bylo především, tady byla, měl přednášku o kyberšikaně, takže využíváme toho, není to daleko a je to velmi efektivní, je to zase jiné když to slyší od někoho z praxe, ještě když je člen policie. Takže je to kombinace přednášky případně nějakého dokumentu což také pouštíme takové ty dokumenty, ve kterých je ukázáno nakolik drogy mění psychiku a celou osobnost. Plus samozřejmě v rámci těch přednášek, když se nabídne nějaká příležitost tak ji využíváme, většinou to jsou ty nabídky, které docházejí do školy.

M. Výuka probíhá pouze ve třídě nebo se konají i praktické exkurze, atd.?

P1. Exkurze se nekonají, protože na to není samozřejmě čas a nemáme tady taková specializovaná centra, která mají v Praze či v Brně a zatím si ani připouštět, že tady na gymnáziu ten problém být asi je, ale aby byl v takové intenzitě jako na jiných městských školách nebo učňovských zařízeních.

M. Spolupracují s vaší školou i jiné organizace v rámci prevence návykových látek, pokud ano, jaké?

P1. Jednak spolupracujeme s psychologickou poradnou, se kterou se mnohé věci konzultují a měli jsme dobrou spolupráci s..., teď si nevybavím, jak se ti Brňáci jmenují, teď si zrov-

na nevybavím vím, že se právě zabývají i to.... a vůbec prevencí, měli jsme tady dvakrát pozvaného ve škole terciány, ale tady je právě ten problém, že organizací je tady v Hradišti tolik není, které by nabízeli cíleně a ty nabídky nechodí .

M. Jste tedy jako školní metodik prevence spokojen s dosavadním průběhem výuky daného tématu?

P1. To se nedá takto odpovědět, jestli ano, spokojen, nespokojen, víceméně ideální stav je v momentě kdy nic nemusíme řešit a kdy nemáme ani signály k tomu, abychom museli něco řešit. Víím že, to je ten základ té prevence, když nic není co se u vás děje, klid na pěšině tak je to asi všechno v pořádku jo horší je když je ticho klid po pěšině a my nevíme co se tady děje jo a víím, že každým rokem řešíme nějaké náznaky i případné šikany, ale mám pocit, že mnozí si to na nižším gymnáziu ani ne ale na vyšším gymnáziu si mnozí ani neuvědomují, že to všechno je šikana jo. Zdůrazňující třeba děti, kdy bohatá rodina, takže ten sociální statut někteří dávají najevo těm druhým. Ale vesměs po té co je jim to vysvětlí, hlídáme si ty dotyčné, ono stačí jenom kolikrát nahlídnout do té třídy a zeptat se zda je všechno v pořádku. A spolupráce s rodinou ta je velice důležitá samozřejmě, takže máme tendenci, když už na něco narazíme okamžitě informovat rodiče ta spolupráce je tady na místě.

M. Jaké změny byste případně navrhoval?

P1. Nejsem si jistý, jestli zrovna ta cílená výuka někdy bývá kontraproduktivní jo, já taky nejsem zastáncem toho, abychom vždycky upozorňovali všechny na všechna rizika co taky je takové to klasické z obecné školy, to co znáte neupozorňovat na ta nebezpečí, protože oni si to chtějí vyzkoušet a nechtěl bych, aby když budeme hovořit o nějaké kyberšikaně, dáme jim přesně návod co ta kyberšikana je tak jsme museli hnedka v zápětí tu kyberšikanu řešit, což většinou na těch školách je, to je ten nesprávný přístup si myslím.

M. Jak na dosavadní výuku reagují samotní studenti? Projevují zájem či nikoli?

P1. No, víceméně si to vyslechnou a tam jsou důležité ty, ten vliv vrstevníků, pokud ten dotyčný hledá sebe sama, dostane se do nějaké party která inklinuje buď k pití alkoholu, k užívání měkkých drog tak s tím my těžko můžeme něco dělat a takže spíše apelujeme na to aby tyto party jakože nezdravé v uvozovkách jakože i tady na škole někteří ti jedinci, nebo některé ty party tady máme ale ty party, ty vědí že o nich víme a tady na té půdě školy či na nějaké školní akci nechceme připustit aby se najedenou všichni sešli na nějaké té školní akci dohromady, takž spíše rozdělit a to je součástí té prevence, že oni jsou když

jsou samy tak jsou fajn, ale v momentě když se dostanou s někým do té party tak mnohdy to předvádění se, a pak je to zpětně samozřejmě mrzí, přijdou z vysoké školy a řeknou já jsem si prošel tím obdobím a asi si tím musí projít, to je normální. Takže takhle oni na to reagují, ten zájem je, vyslechnou si to, přinejmenším si to vyslechnou a já jsem ještě zastáncem toho prožitku, takže ten prožitek, ne že by si to vyzkoušeli samy ale aspoň třeba „jak by ti bylo“

M. Považují studenti alkohol a cigarety za nebezpečné látky, které ohrožují jejich zdraví?

P1. Myslím si, že teď je ten trend takový, že spíše to vnímají jako normální jo. Vychází to asi z rodiny problém je, když na nějakou školní akci podali alkohol a oni nám řeknou, že jim to nabalili rodiče to už je spíš pro sociálku, ale vesměs si ti rodiče dneska jsou k tomu problému velice benevolentní a spíše to omlouvají a ono samy naši studenti mají ten práh toho vnímání posunutý někde jinde, spíš si myslí, že je to normální.

M. Když se tady bavíme o tom, že samy rodiče jsou k alkoholu benevolentnější, myslíte, že je to i částečně vlivem našeho regionu Slovácka?

P1. No asi i ano, hodně rodin tady má vlastní vypálenou slivovici, pak i víno. Pak to berou jako běžnou součást, no myslím, že ano, že ten region Slovácka se tomu sám nabízí, takže ano.

M. Měl jste od samotných studentů požadavky nebo návrhy na změny ve výuce daného tématu?

P1. Nenene, myslím si, že ne. Já osobně jsem žádné nedostal.

M. Myslíte, že by školní exkurze do léčeben, odvykacích center atd. byly reálné a pro studenty přínosné?

P1. Velmi, velmi, bohužel, tady ty nejbližší léčebny jsou pro nás daleko, byly by to jednodenní exkurze a ty nejlepší jsou potom na, u Českého Krumlova, Červený dvůr a jedna je tady na severní Moravě, ale myslím si, že ty velké města nají tu výhodu, že mají tato centra, mají tam více těch center a vidět to na vlastní oči to je mnohem efektivnější než o tom mluvit. Oni si to mnozí nepřipouštějí, dokud nevidí toho dotyčného, jak dopadl, to je to riziko, takové to klasické, mě se to nemůže stát, já to dokážu uhlídat a pak už je pozdě.

M. Má vaše škola zkušenosti s drogově závislými studenty, byly u vás ve škole u studentů nalezeny návykové látky? Stoupá počet těchto studentů?

P1. No naštěstí, aspoň doufáme, že tvrdé drogy tady nejsou a pokud ano tak jsou záležitostí mimo školu, nějakého víkendu. Pokud jsme se tady setkali, tak samozřejmě jsou to konzumenti alkoholu, cigaret na těch různých akcích na těch párty, mnohdy jsou překvapeni co všechno studenti o sobě na facebooku oznámí a když rodiče to ještě podporují, na školách s tím může udělat málo a pokud jsme tady měli, tak víme o nějakých konzumentech měkkých drog to znamená marihuana, tu mnozí považují taky za normální, ale není jich tady tolik na té škole a ví se o nich, oni si to hlídají a pokud to jsou víkendové akce. Měli jsme tady jeden případ za posledních asi deset let, kdy studentovi právě vypadly tyto jointy z bundy mikiny, byl za to vyloučen, ale zase bylo mu umožněno dostudovat jinde, prostě nulová tolerance. Stoupá počet těchto studentů? Dlouho jsem tu, jak jsem říkal, neměli, až teďka přišla taková vlna ale vesměs díky studentce, jejíž tatínek je známý tady na policii drogový dealer a to je potom velice těžké a tito jedinci dokáží, jsou přesvědčivý, lidi, kteří se hledají, jsou nevyrovnaní a tam je důležité budovat tu sebedůvěru, studenti mají úspěch, protože on nezažívá úspěch tak hledá nějakou kompenzaci a pokud to nefunguje ani doma a nefunguje to tím pádem ani ve škole tak tito jedinci snadněji potom do toho spadnou.

M. Jak v tomto případě škola postupuje či postupovala?

P1. V momentě, když narazíme na nějaký takový problém, tak jsou kontaktováni rodiče, snažíme se to samozřejmě nejdřív řešit na této úrovni, pokud samozřejmě se tady objeví tvrdé drogy, jednak u nás každý ze studentů podepisoval dokument, ve kterém souhlasí i rodiče s případnou dechovou zkouškou, takový ten testr tady máme ve škole, v případě že by odmítli a my jsme měli podezření, že jsou pod vlivem návykových látek samozřejmě postupujeme celou věc policii české republiky. To je takový standartní postup, ale samozřejmě dokument k tomu máme, mandant na to máme a nepamatuju se, že by třeba se rozdávali nějaké důtky za to, no dávali se důtky za alkohol na nějaké školní akci, ale bylo to, je a bude to, musí to být zakázané, musí to výt pro ně dobrodružství, samozřejmě pokud už byli chyceni ta důtka ředitele školy by tam byla a kvůli té marihuaně jsme vyloučili zatím jednoho studenta. A myslím se, že i poté co se odhalila celá tato skupina, kteří byli kolem něj, kteří to o sobě ještě psali na facebooku, takže ten seznam tady máme těch jedinců a potom nás spíš zastavovali, jestli jsou na tom seznamu, nebo nejsou, to bylo jasné, že když se zeptali, jestli není, že to vyzkoušeli a tím se prozradili se vším všudy.

M. Spolupracuje vaše škola v otázce prevence návykových látek také s rodiči studentů? Pokud ano, tak jak? Jak případně rodiče reagují na tuto spolupráci (zapojují se aktivně či nikoli, atd.)?

P1. To jsem říkal, bez spolupráce s rodiči to nejde, pokud ano kontaktovat ty rodiče, oni mají primární zodpovědnost a pokud shledáme, že ti rodiče jeví nezájem tak poté se dají kontaktovat i jiné instituce. Jak případně rodiče reagují na tuto spolupráci? Myslím si, že aktivně. Všichni aktivně berou to, nesou taky tu odpovědnost. Ta skladba tady na tom gymnáziu těch studentů je asi jiná než na učilištích, ti rodiče jsou vesměs ze tří čtvrtě vysokoškolsky vzdělání a spíše jsou překvapení a ono to vychází z toho, že třeba nemají z důsledku pracovních povinností na ně čas. A takhle to je. Jsou spíše překvapení, že jejich miláček něco takového mohl provést, i když už jsme se tady setkali s některými případy, kdy ti rodiče nepřipustí, svalují vinu na všechny kolem, ale jejich dítě je to svaté.

M. Takže já Vám moc děkuji za rozhovor a jestli chcete ještě něco sám dodat, doplnit, můžete.

P1. Není zač, ne ne, už mě nic nenapadá, co bych ještě doplnil. Takže ne.

Příloha P: 3: rozhovor Š2

Rozhovor Š2

(M – tazatel, P2 – školní metodik prevence)

M. Dobrý den, chci Vám předem, než začneme, poděkovat za Váš čas a ochotu udělat se mnou rozhovor, máte toho, co jsem slyšela hodně.

P2. Dobrý den, není zač, ráda pomůžu.

M. Nejprve bych Vám tedy položila pár otázek, které se budou týkat spíše Vás osobně.

P2. Tak jo.

M. Jak dlouho pracujete na pozici školního metodika prevence?

P2. Jedenáctý rok od roku 2005, kdy tady mám první minimální preventivní doložitelný.

M. Jaké je požadované vzdělání na danou pozici, případně obor?

P2. Na danou pozici má specializační studium v Praze na Karlově univerzitě, takže takové jaké je dané Ministerstvem školství, tak takové vzdělání já mám.

M. Zabýváte se na škole čistě metodikou prevence či vyučujete ještě jiné předměty?

P2. Nezabývám se jenom metodikou prevence, na škole zaprvé vyučuju a za druhé mám ještě další funkce, které jsou docela náročné jako předseda školské rady, předseda sdružení rodičů a přátel školy, co jsem ještě... pracuji se žakovským parlamentem což, souvisí s tou prevencí, takže tak, není to jenom ta prevence. Ale zase ono se to vzájemně nevylučuje, ono se to vzájemně prolíná a je to logické docela.

M. Když to slyším, máte dostatek času, dá se to celé zvládat i s tou prevencí?

P2. Ano, jak říkám, je to celé provázané, navíc mě to moc baví. Není v tom žádný problém.

M. Má vaše škola ve školních osnovách zahrnutou výuku o prevenci návykových látek?

P2. Má zahrnutou výuku, určitě v rámci různých předmětů, já nevím, úplně se mi nabízí občanská výchova kde řeší různé věci jako je terorismus, extremismus, ale taky návykové látky, sociální dopad, všechna tahle témata jsou zahrnutá v občanské výchově, ano rizikové chování, stejně tak i třeba v češtině, když probírají já nevím třeba ty francouzské básní-

ky dejme tomu, tak se toho dotknou, kde můžeme tam opravdu se snažíme i v rámci tělesné výchovy, tam nějaké věci probíhají, takže bych řekla, no na zdravotce, protože zdravotní tak to už vyplývá z charakteru toho oboru. Takže jo máme v různých předmětech je to, myslím, že to máme psáno i v tom minimálním preventivním programu

M. V jakých ročnících se tomuto tématu věnujete?

P2. Průřezově, v každém něco, někde máme spíš mezilidské vztahy riziko teda dopady rizikového chování jako Aids, tyhle věci, drogy, ale i další věci, terorismus, extremismus, tyhle věci, tohle všechno se snažíme tak nějak postupně těm děckám nabalit, aby ve čtvrtáku si prošly všema těma možnýma tématama, která tam máme, třeba i práva dítěte i tady tyhle ty věci, zdravý životní styl tam máme zahrnutý v průběhu celého studia

M. Kolik vyučovacích hodin celkem je tomuto tématu návykových látek věnováno?

P2. To my takle nemáme, protože, já nevím, když plácnu třeba deset, když se to všechno sečte, zhruba během toho roku určitě, máme samostatné besedy třeba i v angličtině, když narazíme na nějaké téma, my tam máme krásné učebnice, kde se řeší i různé věci, které zasahují do této oblasti, tak to vždycky rozvedeme dál a diskuze nějaká v cizím jazyce se rozvine. Takže to je strašně těžké uchopit přímo na čas, ale já bych to ta tipovala, že těch deset hodin zcela jistě za ten ročník, opravdu hodně

M. Kolik vyučovacích hodin je věnováno tématu alkohol?

P2. Tématu alkohol, tématu alkohol tak to je schováno právě v té časové dotaci a alkohol, já se mu věnuju poměrně hodně, protože si myslím, že v naší oblasti ten alkohol a v naší společnosti je asi bych řekla skoro ta nejrizikovější věc. Ono se pořád mluví o drogách strašně moc, ale já bych řekla, že ten alkohol má opravdu největší dopad na tu naši společnost tady. Takže alkohol rozhodně nepodceňujeme, i nástěnky hodně tomu, dávám tam různé osvětové materiály, které se týkají kouření a alkoholu a docela častěji než těm drogám obecně. Naše děcka hulí, to je jasné, sem tam nějaký pervitin to je taky jasné, všichni pijou skoro bez výjimky a kouří velká část, takže si myslím, že tomu se věnujeme.

M. Myslíte tedy, že i oblast toho Slovácka se tomu více nabízí?

P2. Řekla bych, že podle oblasti, ale myslím, že docela jo, i v rámci těch různých věcí, které tady probíhají třeba na náměstí, jako jsou ty jarmarky a ty slavnosti vína atd. Je to taková tradice místní, ale třeba zas ne tolika jak tam dole na tom pohraničí Slovenska. Ale jo určitě, určitě jo.

M. Kolik vyučovacích hodin je věnováno tématu cigarety?

P2. Tématu cigarety, cigaretám o něco míň, zase to nedovedu postihnout, je to schované v tom balíčku. V podstatě každý den tady proháníme děcka před školou, to je jasná věc, tam, že bychom měli přímo nějakou besedu na téma kouření, není to v rámci nějakých besed, to možná proběhne, ale my se spíš snažíme o takové věci, které jsou víc interaktivní než jenom vést nějaký monolog nebo nějaká přenáška. Denně se s tím setkáváme, denně před školou, denně se to snažíme nějak řešit, špatně se nám to řeší. Děcka jsou drzé, ony ví přesně, kam přesně sahá pozemek školy, takže to si nezapálí, oni udělají krok za hranicí a už ta cigareta je, buď je to pohoršení veřejnosti, neustálé stížnosti, docela máme špatně se nám spolupracuje s městskou policií, řešili jsme to několikrát. Slíbili pomoc, ale měšští strážníci tady prochází minimálně v okolí školy, aby ty děcka prohnali, přitom je to v podstatě veřejné prostranství a je to jejich záležitost, děcka tam znečišťují, dělají co čert nekáže, takže samy na to nestačíme, ale děláme co můžeme, opravdu, ale nepřebíráme zcela zodpovědnost za to, to ani nejde stoprocentně, myslím, že bysme se měli dělit s městem, ta veřejnost se většinou obrací na nás a na ředitelství a už to bylo i v tisku a já nevím, kde všude. No prostě některé věci zvládáme a některé věci nám musí pomoci i a navíc to v podstatě do kompetence té školy až tak úplně ty pravomoce máme omezené, ale výchovně se snažíme působit i mimo hranice školy, pozemku školy.

M. Kolik vyučovacích hodin je věnováno tématu tvrdé návykové látky?

P2. Tvrdé návykové látky, tak to něco podobného, ono je to většinou, když na něco naražíme tak se to řeší určitě tam mají nějaké čtyři hodiny v rámci občanské výchovy, já nevím snad je to ve druhém ročníku, tuším na zdravotce je toho ještě víc. Nástěnky tu běží furt nějaké takové věci. Využíváme všechny možnosti, které jsou dostupné, vycházíme z učebních materiálů, když tam je něco co by s tím mohlo souviset hned to rozvádíme dál. Takže myslím si, že se věnujeme tomuto poměrně dost, ale nedovedu to vyčíslit, jakože na minuty.

M. Jakou formou probíhá výuka – přednáška, film, jiné pomůcky?

P2. Přednášky, filmy, dataprojektory, různé z jutubka stažené věci, všechno možné, co si dovedete představit, dokumentární filmy ty taky využíváme. Máme spolupráci docela úzkou spolupráci s člověkem v tísni, co se týká třeba těch extremismu a netolerance, tak tam spolupracujeme s dalšími institucemi. Poměrně hojně a snažíme se být variabilní, protože ty děcka, když se s něma jenom mluví, tak to nestačí, ten monolog, to je vůbec. Docela

hezké filmy i v rámci výuky cizích jazyků vychází v časopisu Bridž, takové jakože naučné, ale přitom to má děj a přitom jsou oskarové filmy, tak ty taky využíváme. To je docela fajn, i v cizím jazyce, aby ty děcka z toho měly ještě nějaký další. Děláme, co můžeme.

M. Účastní se vaše škola přednášek na dané téma?

P2. Občas, občas ano. Teď přímo to nesouviselo s drogami, ale taky to mělo souvislost, to jsme měli přednášku na téma prokastinace, která byla úplně úžasná, skvělá, taky to souvisí s životním stylem. Občas jednou za rok když brněnská agentura nabízí v kině Hvězda takové sezení s významnými osobnostmi, které se dotýkají tady těchto věcí, tak tam se snažíme děcka posílat, ale dobrovolně. Teda je to na bázi dobrovolnosti, protože je to placené. Ale většinou se nám daří je motivovat a všichni chtějí jít mimo školu, takže se z dobrovolnosti stává masová záležitost. Ale setkají se já nevím to je docela už takové běžné Klíma, nebo, ježíš jak se jmenoval, prostě ty známé pražské osobnosti, když sem přijedou tak se snažíme je využít nebo si je zavoláme do školy, nebo pracujeme, spolupracujeme se společnostmi, myslím, že se jmenují Světýlko někde za Zlínem je takové středisko, které se zabývá drogově závislými lidmi a snaží se o nějaké jejich nastartování zpátky do života. Taky jsme měli člověka, který překonal tady ty věci, taková klasika, snažíme se, nenutíme, ale motivujeme, aby děcka samy teda měly zájem o tu kterou přednášku, když nějakou přednášku volíme. A daří se docela, je to fajn. Ale taky to souvisí s tou leností děcek, ony se jsou ochotní jít kamkoliv místo školy, ale zase na druhou stranu když potom reagují, mají dotazy, tak je vidět, že z toho poplakování se stalo něco, co třeba pár lidí osloví a to je docela cenné.

M. Výuka probíhá pouze ve třídě nebo se konají i praktické exkurze, atd.?

P2. Tak praktické exkurze probíhají, určitě. Na Help, Charáč, na Charáč se zajdem podívat, do těch nízkoprahových zařízení. Když se podaří tak jdeme. Není to úplně pravidlem, ale minimálně každá ta třída během těch čtyř let se někam dostane, do nějaké podobné instituce a osáhá si, co umí, co nabízí. Tak určitě SVPéčko rozhodně děcka hned v prváku tam dáváme i takový ten adaptační pobyt, to se nám hrozně osvědčilo, že když tam třídí učitel s děckama, tak se dozví spoustu věcí o těch děčkách a může s něma pracovat, ale taky ty děcka se doví o tom zařízení a ví, že v případě potřeby je možné tam zajít, ozvat se a domluvit si tam nějakou konzultaci.

M. Spolupracují s vaší školou i jiné organizace v rámci prevence návykových látek, pokud ano, jaké?

P2. V rámci prevence určitě, SVP, Charáč, police České republiky, sociálka, my jsme tady měli takové sezení, kde se sešly všechny ty instituce a každá ze svého pohledu těm děčkám řekla, ani jim neříkala, co to obnáší a atd., ale co by jim to mohlo přinést negativního, kdyby teda fakt se nechaly semlet tady těmato věcmi. To bylo hrozně zajímavé. S policií docela často tam nějaké tyhle, děcka to zajímá, oni to znají perfektně teorii drog a tyhle věci, ale nedovedou si úplně představit, co jim to může přinést úplně a jak se to řeší. Třeba jaký je tady na Hradisku postoj těchto zařízení k těm věcem, takže to bylo docela zajímavé.

M. Jste jako školní metodik prevence spokojena s dosavadním průběhem výuky dané problematiky?

P2. Ano, já si myslím, že u nás ano, jsem spojená s průběhem výuky. Máme skvělé občankáře teda, tam ta spolupráce ta je úplně úžasná a s jazykáři se také domlouváme, takže myslím, že nám to funguje.

M. Jaké změny byste případně navrhovala?

P2. No změny, vytvořit nějaký větší prostor, protože my jsme hrozně vázaní plněním tematických plánů v jednotlivých předmětech a je to docela náročné se do toho vlést, protože ty děcka jsou zas už trošku jiné, než byly třeba před nějakým časem a chybí nám tam časový prostor na tyhle věci. Něco třeba řešíme na konci roku, kdy už ta výuka končí a je to volnější a máme nějaké takové, já neví, týden kdy je třídní učitelé se věnují své třídě, vymýšlí si pro ně různé aktivity, tak sem tam snažíme to situovat hodně. Ale během toho roku je to takové složité, možná to není ani tak úplně změna, nevím, já jsem spokojená. Dobře tady spolupracujeme, jsme tu fajn tým, jsme tu tři, tady a společně se nám daří.

M. Jak na dosavadní výuku reagují samotní studenti? Projevují zájem či nikoli?

P2. Studenty to baví, pokud je do toho vtáhneme spontánně. Projevují zájem, ale pokud jim je něco řízené, musíte jít na to a na tu besedu, tak to už jsou tradičně trochu naježení. Takže my to řešíme tím, že je to dobrovolné, tam sehraje roli ten faktor lenosti teda a pak se to vyústí v jejich prospěch anebo přímo v té hodině vtáhnout do té diskuze, tak to je fajn, to je baví. To je bezva. A dokonce i besedy, na které jsou tak nějak masově někdy posílání zcela výjimečně, volíme tak, abychom měli jistotu, že je to zaujme. Pečlivě volíme teda, vyžadujeme reference.

M. Považují studenti alkohol a cigarety za nebezpečné látky, které ohrožují jejich zdraví?

P2. Ani moc ne, ani moc ne, tak to se jim právě snažíme vysvětlit podle toho hesla „dobrý sluha, špatný pán“ a to docela funguje, na to slyší. Nepovažují, obecně nepovažují, považují to za součást běžného života. Některé zdravotní následky neřeší, protože jsou mladí, samozřejmě je to individuální, některé děcka mají hodně špatné zkušenosti s alkoholem z rodin a tak, takže, ale ani ti bohužel teda moc nějaké stanovisko opoziční nezaujímají, protože v podstatě potom kopírují ten model té rodiny docela často.

M. Měla jste od samotných studentů požadavky/návrhy na změny ve výuce daného tématu?

P2. Ty jsem neměla, ne. Možná trávit víc času tady tímhle na úkor teoretického vyučování, tak to by se jim líbilo, všem, ale něco jakože tak zásadního změnit ne.

M. Myslíte, že by školní exkurze do léčeben, odvykacích center atd. byly reálné a pro studenty přínosné?

P2. Jako já si myslím, že by to, ty exkurze do léčeben, odvykacích center, já bych si myslela, že by tam mohly i ty děcka nahlédnout, že by jim to, samozřejmě to neosloví celou masu těch lidí, kteří tam přijdou, určitě se najde někdo na koho to zapůsobí, protože to prostředí, já sama jsem tam nikdy nebyla. Já jsme o tom slyšela různě během těch svých specializačních studiích, jsem měla asi tři vlny tady těchto, takže jsem o tom hodně slyšela od našich předních odborníků, ale nikdy jsem tam nebyla, sama bych se tam ráda podívala a věřím, že i ty děcka by to mohlo zajímat.

M. Myslíte si, že by to pro ně nebylo až moc drastické?

P2. Myslím si, že pro naše děcka není nic dost drastické, když si vezmete na jaké filmy se dívají, možná by to bylo spíš než tak drastické, aby, teď to říkám špatně. Já si myslím, čím drastičtější pohled, tím větší pravděpodobnost, že by to mohlo s nima trošku zacloumat. My jsme tady jednu době měli i program celodenní ve škole, kdy jsme ji pustili film, který byl poměrně drastický, a který nebyl prosáklý v médiích, my jsme ho pustili, tam byli v celku docela takové brutální záběry z oblasti drog, násilí, všechny tyhle, alkohol, vůbec všechno. A ty děcka potom jsme dali do rukou zaměstnancům třeba z Helpu, policie, z Charáče a děcka jak byly v šoku z toho filmu, protože ho neznaly, musely ho nějakým způsobem zpracovat a bylo tam hodně i takové citové stránky do kontrastu s tím hrůznem. Oni z toho byly úplně paf a krásně nám spolupracovaly, otevřely se potom pro tu další práci. Tak to bylo fajn, to se nám podařilo. Ale tím jak jsme teďka hodně velká škola, tak už se nám to tak nedaří, to bylo v dobách, když jsme byli trošku menší a šlo to ten jeden den si

na to najít a ten prosto bylo to pro děcka teda už 18leté už, aby jaksi odpovídaly i jak samy za sebe, aby rodiče se třeba nebránili, že dítě je nezletilé a my jim tam ukazujeme nějaké takové snímky, třebaš z těch nábožensky založených rodin. Hrozně se nám to osvědčilo a mělo to velký ohlas, ale teď už se nám to těžko dělá, protože je nás moc, jsme kolos.

M. Má vaše škola zkušenosti s drogově závislými studenty, byly u vás ve škole u studentů nalezeny návykové látky? Stoupá počet těchto studentů?

P2. Ano, máme. Máme zkušenosti s drogově závislými studenty, do dneška v podstatě jsem pracovala asi se třema a se všema mám skvělé vztahy do dneška, i s rodinami i takhle se potkáváme, vídáme někdy to není zcela úspěšné, že bych řekla, že máme stoprocentní úspěšnost, ale setkali jsme se tady s tím opravdu. Snažíme se nabídnout pomoc v rámci svých kompetencí, protože my nemůžeme postihnout všechno, některé věci vyžadují odborníka a zákrok někde jinde, ale snažíme se poskytnout takové zázemí, máme školního psychologa a mimo jiné teda a prostě jo máme, ale dokonce se nám tady objevilo dealerství. V tom případě jsme naprosto nekompromisní, prostě pryč, pryč ze školy. Dealerství, ty děcka to ví, když je drogově závislý tak se snažíme nějakým způsobem nasměrovat, snažíme se s tím nějak pracovat v rámci svých možností, předat případně, rodiny oslovit všechno to se myslím, že je potřeba, ale naštěstí to není často, nemyslím takové to běžné hulení, takže jo. Měla jsem holku, ta byla na pervitinu, chtěla zhubnout, tak začala s pervitinem, pak se jí to vymklo z rukou, tak ta byla úplně. Ona vždycky za mnou přišla a zase se mi to. Tak jsme si spolu sedly, nepodařilo, nevádí, příště zkusíme, zase, nakonec byla na detoxu a myslím si, nevím, teď jsem ji dlouho neviděla, vždycky za mnou přišla, paní učitelko, můžu vás obejmout. Ano samozřejmě můžeš, pak čekala dítě, pracovala, doufám, že to má dobrý konec. Zase jiný chlapec moc se nepodařil, ale tak nějak se začleňuje, nezačleňuje, není úplně, ale taky potřebuje cítit ty děcka, musí si sáhnout na dno a musí ale cítit, že někdo jim je ochoten pomoci, že je neztracuje úplně. Holka byla z hotelovky, kluk byl odsud z béčka. No je fakt, že mezi těma učněma našima, přeci jenom je to trošku jiná úroveň, tak je toho asi víc. Troufám si tipovat, ale není to pravidlo, postihuje to jak studijní obory, tak učňovské obory a dealerství s tím spojené, s tím se snažíme udělat rychlý proces. Spolupracujeme s policií české republiky, naštěstí ne často, prokazatelně. Ono se to blbě prokazuje, takže, ale my si počkáme, pak když se podaří.

M. Dávají vám poznatky o dealerství samotní žáci, když se o něm dovědí?

P2. Někdy jo, těm děckám skutečně záleží, aby ta třída fungovala, a my tady máme fakt dobrý tým a mám pocit, že máme důvěru těch děcek. Samozřejmě ne všech, to ani nejde, ale když cokoliv řešíme, tak se to řeší tím způsobem, aby ty děcka věděly, že to spěje k nějakému dobrému konci, že nejsou ohroženi a snaží se nám i pomoci. A chovají se někteří docela statečně, protože tam jsou někdy ty věci ohrožování atd. takže ty děcka, které jsou nositeli toho rizikového chování nehledí. Oni mají ty prahy toho sociálního vnímání někde jinde, že. Ale jo máme i takové tady.

M. A stoupá počet těchto studentů?

P2. Naštěstí ne, teď je takový setrvalý stav, vždycky se něco objeví, ale třeba loni jsem měli docela náročný rok na řešení tady těchto věcí, nebylo to co do šířky, to asi ne do počtu, ale objevilo se takové hnízdečko, takový zdroj, taková skupina děcek, které měly tyhle tendence a docela nekompromisně se snažily prosazovat. Tak ty se nám podařilo fakt, jakože zvládnout a letos je relativně klid, ne že by vůbec nic nebylo, ale daří se nám to, my se opravdu snažíme pracovat rychle, pokud možno účelně, aby to mělo nějaký smysl, o všem si vedeme dokumentaci, ty děcka vidí, že to myslíme skutečně vážně a ono se to rozkřikne. I s policií spolupracujeme, to se taky ví. Takže ne že by to bylo ideální, ale zatím se nám to letos daří držet v takových těch dimenzích, jakože pro nás příznivých. Ale tím ne tvrdím, že děcka nehulí, že nekouří, že nepijou, prostě to dělají, ale snažíme se to tady to prostředí ve škole se snažíme udržet tak, aby bylo vyhovující, aby se tady cítili dobře všichni.

M. Jak v tomto případě škola postupuje či postupovala?

P2. To jsem vám teď v podstatě řekla. Tak s těmi co užívají tak se snažíme s něma pracovat a ono většinou to končí tak, snažíme se pracovat, buď se nám to podaří nějakým způsobem zvládnout, což je radost, nebo se to zvládnout nepodaří a takové děcko většinou samo odchází, protože nezvládá výuku. To se prostě neslučuje. Takže buď tak, nebo onak. V každém případě pro nás to končí, že si zase to prostředí nějakým způsobem nastavíme, protože jak říkám, když je někdo opravdu na drogách, tak nemá šanci to zvládnout, náročnost té výuky a všeho. A buď nechodí do školy, nebo má problémy se známkama a to je jasné. A to dealerství to je nekompromisní, tam není co řešit, vyloučení ze školy. My to máme i ve školním řádě, stojíme si za tím. Ovšem musí to být prokázané dealerství a tam i spolupracujeme i s tou policií.

M. Spolupracuje vaše škola v otázce prevence návykových látek také s rodiči studentů? Pokud ano, tak jak? Jak případně rodiče reagují na tuto spolupráci (zapojují se aktivně či nikoli, atd.)?

P2. Ano v rámci rodičovských schůzek rozhodně to je v podstatě jediné fórum, kde tady ta věc se může otevřít. A komunikujeme hlavně telefonicky, když se nám něco nezdá, tak reagujeme okamžitě, s rodiči se spojujeme a snažíme se najít nějaké řešení. Takže spolupracuje, ale že by nějaká široká prevence mezi rodiči, tak to nemůžu říct. Jako rodiče, když přijdou sem do školy, tak vidí, že nějaké ty informace tady na škole jsou, tady visí, takže rodiče jsou informovaní o tom, že jsou tady preventivní, kdy fungují, jak fungují, jak je kontaktovat, kde je tady školní psycholog, výchovný poradce. Tyhle informace všichni rodiče mají, ale jinak potom individuálně.

M. Takže to je všechno, moc Vám ještě jednou děkuju a jestli k tomu chcete ještě něco dodat, můžete?

P2. Ráda jsem pomohla, no myslím, že jsem se rozpovídala dost, takže asi nic. Já si vzpomenu, až odejdete (smích).

Příloha P: 4: rozhovor Š3

Rozhovor Š3

(M – tazatel, P3 – školní metodik prevence)

M. Jak dlouho pracujete na pozici školního metodika prevence?

P3. Asi 15 let

M. Jaké je požadované vzdělání na danou pozici, případně obor?

P3. Myslíte tím, jaké já mám vzdělání? Mé vzdělání je vystudován obor pětiletý magisterské studium pedagogika a kombinace tělesná výchova a tam je ještě možnost dodělat si dvouleté vzdělávání, ale vzhledem k tomu oboru co mám vystudované, přímo pedagogiku, takže jsem nemusela.

M. Zabýváte se na škole čistě metodikou prevence či vyučujete ještě jiné předměty?

P3. Kromě metodika prevence dělám ještě výchovného poradce a vyučuji právo, psychologii, občanku, dějepis, základy společenských věd a tělocvik.

M. Dá se to zvládat dohromady?

P3. Úplně v pohodě, to je nádhera, nádherná kombinace.

M. Má vaše škola ve školních osnovách zahrnutou výuku o prevenci návykových látek?

P3. Máme to v rámci ŠVP, zahrnuté v občance, je to tam vždycky samostatná část.

M. V jakých ročnících se tomuto tématu věnujete?

P3. To je podle oboru, každý obor to má trošičku jinak, jinak to mají nastavbové studia, jinak to mají kosmetičky a učí každý podle toho jaký je to obor. Takže v těch učňovských já vám to teď ale neřeknu v kterém ročníku, to si z hlavy nepamatuju.

M. V jakém předmětu je toto téma zahrnuto?

P3. V občanské výuka, ano v občanské výchově.

M. Kolik vyučovacích hodin celkem je tomuto tématu věnováno?

P3. Odhadem myslím si, že dvě hodiny a ještě se to teda vlastně vyučuje v rámci práva, když je tam trestní odpovědnost tam je to o nastavbě, tam se to vyučuje, tam se toho dotýkáme.

M. Kolik vyučovacích hodin je věnováno tématu alkohol?

P3. To jsme teď s nima dělali hodinu v, u nástavby v rámci občanské výchovy, takže alkohol hodinu.

M: Když zde zmiňujeme otázku alkoholu, myslíte, že region Slovácko má vliv na konzumaci alkoholu?

P3: No, myslím, že ano, je to tady místní tradice, celá republika nás tímto zná. Takže je to docela možné.

M. Kolik vyučovacích hodin je věnováno tématu cigarety?

P3. Cigarety, takže téma cigarety a návykové látky, to máme spojené, takže tam to bylo další hodinu. Takže ty dvě hodinky to zhruba bylo dohromady.

M. Kolik vyučovacích hodin je věnováno tématu tvrdé návykové látky?

P3. Jak jsem říkala, máme to propojené, spojené, může to být dohromady alkohol, cigarety a tvrdé drogy okolo tří hodin. Ale věnujeme se tomu i právu jak jsem říkala. Je fajn, že se to vlastně s ostatními předměty pěkně prolíná a toho se dá dobře využít. Takže asi dohromady jak jsem řekla okolo tří hodin, ale v součtu v těch ostatních předmětech by to bylo nakonec víc.

M. Jakou formou probíhá výuka – přednáška, film, jiné pomůcky?

P3. Takže klasická výuka formou prezentací, máme to spojeno s přednáškami, účastníme se velkého množství různých přednášek, takže tam je to prostě provázané.

M. Účastní se vaše škola přednášek na dané téma?

P3. Takže to jsem teď odpovídala, že určitě, každý rok máme nějaké přednášky zahrnuté, kdyby jste chtěla konkrétně mám to tam někde.

M. Výuka probíhá pouze ve třídě nebo se konají i praktické exkurze, atd.?

P3. Na tato témata myslíte? Chodívali jsme do Charáče, tam to bylo zajímavé, ale teď poslední rok jsme tam tedy nebyli, protože tam se nám nějak ten termín, ale tam je to do Charáče pravidelné. A jinak, jinak chodí ti odborníci k nám. Chodí třeba dělat přednášku návykové látky mluvčí policie České republiky, teď třeba máme na příští týden zase na téma

podobné, ale je to problematika aids tam řešíme, takže to bude teda ten příští týden. Takže sem do školy víceméně chodí odborníci z praxe.

M. Spolupracují s vaší školou i jiné organizace v rámci prevence návykových látek, pokud ano, jaké?

P3. No tak policie ČR to jsem říkala. Když třeba byl nějaký problém tak jsme se obraceli na HELP, ale upřímně tam nám moc neporadili, protože tady jsme měli, to byla ještě přede mnou naštěstí odešla kolegyně, tak ta měla problém, že kluk tady vyhrožoval sebevraždou a vůbec neporadili. Ale to už je 15 roků zpátky. Takže to už je hodně dlouho. Teď už je spousta školení, tak to vypadá, všechno daleko líp, naštěstí jsme tak krizovou situaci teda od té doby neměli.

M. Jste jako školní metodik prevence spokojen/na s dosavadním průběhem výuky daného tématu?

P3. Ano, s kolegyněmi spolupracujeme, takže každá víme, co toto téma obsahuje a tím jak to máme třeba provázané i v rámci občanky, pak jim to vysvětlím v právu, po téhle stránce myslím, že jako jo. Je to doplněno přednáškami a máme od děcek samozřejmě zpětnou vazbu. Píšeme, jak se jim přednáška líbila, děcka jsou upřímné, řeknou opravdu, stálo to za nic, třeba chodili jsme roky rokocí na přednášky i do kina Hvězdy. Ta, vždycky jednou za dva roky přijel z Prahy buď pan Klíma, nebo já si teď všechny ty odborníky nevzpomenu, vždycky tam byl někdo z praxe, ale poslední dobou to má klesající úroveň. Právě jsem se teď už ozvala, že se mně to teda nelíbí, bylo mi řečeno, že jsem asi první co to říká, ale aby si někdo právě. My jsme tam měli přednášku, byla to úplně novinka, že to měl být nějaký vyšetřovatel z praxe, tak jsme říkala, tak super, děcka se dozví spoustu nových věcí, ale ta úroveň byla katastrofál. Zrovna jsem řekla, že kdybych udělala já jednu takovou přednášku ve škole tak to ty děcka nebaví a utečou mi. Bylo to, prezentace byla udělaná takovou formou, kdy na jeden slide si napíšu dvacet řádku, nikdo to nepřečte, bylo to minimalizované a předcítá tam děckám z toho slidu. Jako já jsem čekala věci z praxe, a když jsme to pak rozebírali právě s děckama, tak jsme říkali, že příště teda ne. Když jsem tedy zrovna řekla, protože od té agentury, my jsme tam chodili, byl tam přednášející emeritní rada pan, ježíši teď mi to jméno vypadlo, roky rokocí a to bylo výborné, to bylo opravdu skvělou úroveň, ten teda bohužel zemřel a místo něho převzal tady tenhle jeho asi kolega nebo nevím, ale nestálo to za nic. Takže někdy ta prevence je opravdu, ty přednášky jsou kvalitní, ale někdy prostě, když třeba chodíme na pana Uzla, tak 15 let poslouchat úplně stejné věci, já

vím, že jsme třeba vyučující, co jsme to slyšeli, ale ta doba se posunula někam jinam a to co jsem slyšela před 15 lety tak ty děcka už to taky nebaví, že. Některé ty přednášky třídíme a říkáme, že to už neee.

M. Jaké změny byste případně navrhoval/la?

P3. Nenapadá mě přímo nic, protože zatím, máme to sladěné, opravdu navzájem se doplňujeme, je to v pohodě.

M. Jak na dosavadní výuku reagují samotní studenti? Projevují zájem či nikoli?

P3. Jo toto téma je zajímavá, určitě, spoustu příkladů z praxe, samozřejmě každá třída je jinak otevřená, s některou se spolupracuje dobře, s jinou hůře, ale jo toto téma je pro ně zajímavé.

M. Takže spíše ty věci z praxe je zajímavají?

P3. Ano určitě, ale taky jako, když jim to proložíme tím právem, že prostě bacha, odsud posud, a tady už je trestný čin atd. Takže a tam je to právě velmi kvalitně udělané od paní mluvčí, tady od paní Šabatové, která fakt ty přednášky má výborné, vždycky ty děcka měly za ty roky výbornou zpětnou vazbu.

M. Považují studenti alkohol a cigarety za nebezpečné látky, které ohrožují jejich zdraví?

P3. Ne, určitě ne.

M. Měl/a jste od samotných studentů požadavky/návrhy na změny ve výuce daného tématu?

P3. Ne

M. Pokud ano, o jaké návrhy se jednalo?

P3. Ne

M. Myslíte, že by školní exkurze do léčeben, odvykacích center atd. byly reálné a pro studenty přínosné?

P3. Ten Charáč byl tak akorát, jo, toto si myslím, že pro typ našich studentů ne. To bych já určitě, buď jako gymnazisty, ale opravdu až třetí nebo čtvrtý ročník, nebo až na vysoké škole.

M. Bylo by to pro ně až moc silné?

P3. Domnívám se, že jo. Ale nevím, třeba by to někdo zvládl, nevím, myslím, že tady ještě ne. Možná nástavba, to už jsou dospělí, takže tam jo.

M. Má vaše škola zkušenosti s drogově závislými studenty, byly u vás ve škole u studentů nalezeny návykové látky? Stoupá počet těchto studentů?

P3. Za ty roky jsme opravdu nenašli, nenašli, i když víme o studentech, kteří návykové látky berou, určitě tady jsou, není jich teda tak obrovské množství, co třeba slyšíme na jiných školách, je to asi trošičku tím, že jsme vesměs dívčí škola.

M. Myslíte tím marihuanu?

P3. Ano marihuana. Ty tvrdé drogy měli jsme tady, ta holka byla vyloučena, nebo sama odešla, je to dva roky zpátky. A ta byla drogově závislá, tu jsme vídali s partou věčně tam někde u Billy, to tedy bylo jasné. Říkám ty dva roky už tady na škole nic, ve druháku odešla, byla to tedy kosmetička, škoda inteligentní holka, bohužel.

M. Jak v tomto případě škola postupuje či postupovala?

P3. Nenašli jsme opravdu žádné drogy...

M. Spolupracuje vaše škola v otázce prevence návykových látek také s rodiči studentů? Pokud ano, tak jak? Jak případně rodiče reagují na tuto spolupráci (zapojují se aktivně či nikoli, atd.)?

P3. Takže vzhledem k tomu, že jsme nenašli tak, ale když teda byla ten problém s tou studentkou, o které jsem hovořila, tak tam jsme na to upozorňovali rodiče, a rodiče nám řekli, maminka nám řekla, že o tom ví, že dcera ten problém má, že je to dlouhodobý problém, že si s tím sama neví rady. Takže jsme zase kontaktovali, ale tam to nikam nevedlo.

M. A na třídních schůzkách probírá se toto téma?

P3. My jenom řekneme, že tady ten problém byl, a kdyby chtěl někdo z rodičů více, tak jim to řekneme individuálně, ale nikdo se z rodičů nezajímal, nepřišel, ona tady a co vy s tím děláte, to se ještě za ty roky nestalo.

Příloha P: 5 – rozhovor Š4

Rozhovor Š4

M – tazatel, P4 – školní metodik prevence

M. Dobrý den. Chci Vám předem, než začneme, poděkovat za to, že se mnou uděláte rozhovor na téma prevence návykových látek na Vaší škole.

P4. Dobrý den. Není přeci zač.

M. Takže první otázky budou směřovat na Vás.

P4. Dobře.

M. Jak dlouho pracujete na pozici školního metodika prevence?

P4. No, teprve krátce, je to....sedm měsíců.

M. Jaké je požadované vzdělání na danou pozici, případně obor?

P4. No já osobně mám vystudovanou pedagogickou školu, vystudovaný český jazyk a dějepis, ale začala jsem studovat právě požadované specializační studium ŠMP, je to dvouleté studium, sice bych to studovat nemusela, ale problematika prevence mě zajímá a chci se do toho více dostat, myslím tím více do hloubky.

M. Vy osobně se zabýváte na škole čistě metodikou prevence nebo vyučujete ještě i jiné předměty?

P4. Ne ne, na škole se nezabývám jen touto metodikou prevence, učím ještě k tomu dál český jazyk, dějepis a výtvarnou výchovu. Nemám toho právě tolik moc a celkově mi to s tou metodikou prevence vyhovuje, pěkně se to stihá.

M. Má vaše škola ve školních osnovách zahrnutou výuku o prevenci návykových látek?

P4. Ano, rozhodně máme, snažíme se tomuto tématu hodně věnovat, hlavně na učňovských oborech. Tam si myslím, že je to hodně potřeba. Na stránkách školy máme i pěkně vypracované materiály týkající se prevence, myslím celkově rizikového chování, jsou jak pro studenty, tak pro rodiče no a taky pro pedagogy.

M. Ano ty jsem na stránkách vaší školy viděla, myslím, že jste jediná škola, která je má takto zpracované. Aspoň co jsme se dívala.

P4. Já si myslím, že děcka si teď hodně materiálů, co potřebují, právě hledají na internetu, o našich stránkách vědí, takže snad to někomu pomůže, proto jsme je vytvořili. Ještě je budeme rozšiřovat.

M. V jakých ročnících se tématu návykových látek věnujete?

P4. Toto je velmi individuální, je to podle daného oboru. Myslím, že u obchodní akademie a u strojírenství je to hlavně první a druhý ročník. U dalších oborů se tomuto věnujeme i ve třetím ročníku. Ale jak říkám je to individuální a pokud se naskytne nějaké téma, jak byla třeba teď v televizi hodně probíraná šikana té učitelky, tak se i s ostatními učiteli snažíme studentům šikanu přiblížit, vysvětlit, co všechno je šikana a tak dále. Musím říct, že v tomto ohledu je spolupráce s ostatními pedagogy skvělá, hned reagují a ve svých předmětech se potom těchto aktuálních témat dotýkají a proberou to. Stačí jen krátce, aspoň studenti vidí, že se o to zajímáme, máme přehled a nenecháváme to jen tak být.

M. V jakém nebo v jakých předmětech je téma návykových látek tedy zahrnuto?

P4. Jak říkám, když mluvíme přímo o těch návykových látkách, tak je to nejvíc v hodinách občanské výchovy a v psychologii. Ale kolegové se o tom baví i v dalších předmětech, třeba v právu hodně o postizích atd. A jak jsem říkala, když je nějaké aktuální, ožehavé téma, tak se o tom baví i v jiných předmětech, hlavně třídní učitelé to studentům vysvětlují. Řekla bych, že je to celkově provázané.

M. Kolik vyučovacích hodin, jestli se to dá takto říct, je celkem tomuto tématu věnováno?

P4. Přímo návykovým látkám, tak to je určitě čtyři až pět hodin za ročník. Pak jsou tu samozřejmě další rizikové chování, kterým se musíme věnovat.

M. Dokážete tedy odhadnout, kolik hodin se věnujete tématu alkohol, tabákové výrobky nebo tvrdé návykové látky, dá se to odhadnout na hodiny?

P4. Jak jsem řekla v té předchozí otázce, ono je to celkově zahrnuto do prevence návykových látek obecně, nemáme to přímo rozdělené na hodiny, že teď se budeme věnovat alkoholu tolik času, cigaretám tolik hodin. Takto to říct opravdu přesně nejde.

M. Jakou formou probíhá výuka – přednáška, film, jiné pomůcky?

P4. No je toho celá řada, využíváme, co se dá. Musím říct, že se vyhýbáme nějakým monologům, to studenti vůbec neberou, to je nebaví a přestanou se hned soustředit, takže se je snažíme do tématu vtáhnout, aby se samy zapojili. Celkově téma návykových látek, co si budeme namlouvat, je hodně zajímavá, to je vždycky plno dotazů a připomínek. No nejvíc

využíváme různé dokumenty, nejlíp berou studenti ty, kde jsou přímo osobní příběhy, to je baví. Jinak jak jsem řekla diskuze je výborná, taky frontální výuka a v poslední době se nám osvědčují peer aktivity, s tím u nás začínáme. Toto studenti berou taky dobře.

M. Nezmínila jste přednášky, účastní se vaše škola přednášek na téma návykových látek?

P4. No musím říct, že jen výjimečně. V této věci spolupracujeme s mluvčí policie Uherské Hradiště, která za námi dochází, ale jinak jiných přednášek se moc neúčastníme. Ony se nějaké dělají v kině Hvězda v Uherském Hradišti, tam dojíždí různí odborníci, ale našich studentů je hrozně moc, a protože jsme z Brodu, bylo by to celkově složité, je to časově náročné, takže přednášky opravdu výjimečně.

M. Jak probíhá výuka, pouze ve třídě nebo se konají i praktické exkurze, atd.?

P4. Jo, co se tohoto týká tak výuka probíhá ve třídách. Ale to prostředí ve třídě si pedagog uspořádá podle toho, jak potřebuje, je to volnější, uvolněnější, než u jiných předmětů. Ono si to i to téma podle mě vyžaduje. Musím říct, že je to tu zase podle oboru. Protože u oboru sociální činnost studenti absolvují exkurze a taky praxe například v Uherském Hradišti v kontaktním centru Help. To je hodně využíváné.

M. Spolupracují s vaší školou i jiné organizace v rámci prevence návykových látek, pokud ano, jaké?

P4. Ne, musím říct, že kromě policie ČR ne.

M. Jste jako školní metodik prevence spokojena s dosavadním průběhem výuky daného tématu?

P4. No upřímně jen částečně. Času je málo, na naší škole, která je obrovská a máme velké množství oborů a studentů je těžké se celkově prevenci pořádně věnovat. A je to škoda, protože studenty to baví, je vidět, že je to zajímavá.

M. Jaké změny byste tedy navrhovala?

P4. No rozhodně více besed, ty tady opravdu chybí. Využívat více nabídek agentur, pozvat odborníky přímo z praxe, protože to je nejlepší, to na studenty platí nejvíc. Když by přímo viděli, že za to a to, následuje takový a takový trest, jak můžou dopadnout. Samozřejmě jim i přiblížit sociální dopad, z té praxe vidět příklady, to by bylo pro studenty opravdu skvělé. Protože v okolí těchto případů přibývá, to vidíme tady všichni. My jim to říkáme, ale příklady z praxe jsou vždycky nejlepší. Musím říct, že mě samotnou by to hodně zají-

malo. Pak taky ty zmiňované exkurze a taky bych zapojila více aktivit v třídnických hodinách.

M. Jak tedy na dosavadní výuku reagují samotní studenti? Je to pro ně zajímavé?

P4. Ano, jeví zájem, zájem je velký, nejvíc samozřejmě o drogy, myslím tím nelegální. Co si budeme nalhávat, marihuanu tu kouří a zkouší kouřit hodně studentů. Právě se potom zajímají o ty hranice. Tady by právě byl skvělý ten odborník z praxe, jak jsme se bavili. Hlavně, aby ukázal na ty dopady. Oni to berou pořád na lehkou váhu, ale to experimentování tady bylo, je a bude, to asi nezměníme, no když zůstane jen u experimentu, tak je to dobré, bylo to i za nás, že... Ale dnes je to trochu jiné, agresivnější.

M. Myslíte si tedy, že studenti považují alkohol a cigarety za nebezpečné látky, které ohrožují jejich zdraví?

P4. Musím říct, že jsme na škole udělali interní dotazník, kde studenti anonymně odpovídali na různé otázky a byly tam zahrnuty právě i otázky týkajících se návykových látek. Z těchto výsledků, výsledků toho dotazníku ve většině případů ano, považují.

M. Co říkáte na region Slovácko, má vliv na konzumaci alkoholu? Myslím to tím způsobem, že každý, když se řekne Slovácko, hned si představí slivovici a tak...

P4. Je to docela možné, jak říkáte, ta spojitost je tady, s tím alkoholem celkem velká, myslím, že se to tady i docela omlouvá, v těch rodinách hlavně. Berou to jako medicínu, platidlo, ale pořád je to alkohol, že? Asi máte pravdu, ta spojitost je tady celkem možná.

M. Objevily se třeba nějaké návrhy přímo od studentů týkající se změn výuky daného tématu, myslím hlavně u těch návykových látek?

P4. Ne, tak to určitě ne. Oni se o to sice hodně zajímají, když se to objeví ve výuce, nebo jak jsem říkala, když se to téma objeví, když se řeší nějaký aktuální problém, ale od nich samotných nějaký návrh na zlepšení určitě ne. Pro ně je škola povinnost, víc je nezajímá.

M. Když jsme se bavili o těch exkurzích, myslíte, že by školní exkurze do léčeben nebo odvykacích center byly reálné a pro studenty přínosné?

P4. Přínosné rozhodně ano, byla by to pro ně ta přímá ukázka negativního sociálního, v mnoha případech zdravotního dopadu. Přesně jak jsme se bavili, příklady z praxe. Jen je to bohužel časově nereálné, jak jsem říkala, časové dotace jsou hodně napnuté, je to škoda. No a ještě si říkám, asi by se tyto exkurze musely zahrnout do vyšších ročníků, kde už jsou studenti plnoletí, bylo by to lepší z hlediska souhlasu rodičů.

M. Nemyslíte si tedy, že by to bylo pro studenty příliš drastické?

P4. To rozhodně ne, určitě ne. Když si vezmete, co všechno vidí v televizi a co teprve na internetu. A tak si říkám, že i kdyby bylo, tak o to lepší účinek a určitě by to aspoň na čas splnilo účinek, byla by to dobrá prevence. Samozřejmě ne u všech, to nedocílíme nikdy, ale u většiny si myslím, by to mělo velký, udělalo by to prostě velký dojem.

M. Má vaše škola zkušenosti s drogově závislými studenty, byly u vás ve škole u studentů nalezeny návykové látky? Stoupá počet těchto studentů?

P4. Bohužel vám na tuto otázku díky mému krátkému působení v pozici školního metodika prevence nedovedu opovědět. Ale v posledních sedmi měsících ne. Výjimku ale tvoří cigarety, ty jsou tu časně. Kouření před začátkem výuky poblíž školy atd.

M. Spolupracuje vaše škola v otázce prevence návykových látek také s rodiči studentů? Pokud ano, tak jak? Jak případně rodiče reagují na tuto spolupráci (zapojují se aktivně či nikoli, atd.)?

P4. V případě prevence ne, jedná se pouze o seznámení se školním řádem a s body týkajícími se užívání návykových látek. Ale jinak nic víc. Jinak jsou obeznámeni s našimi stránkami, jak jsem říkala. Samozřejmě, když se vyskytne nějaký problém, tak se vždycky co nejrychleji vyrozumí rodiče. Ti potom reagují aktivně, pomáhají, se školou spolupracují, tak chtějí, aby jejich dítě mohlo dál studovat, to je jasné. Ale za mého působení jsme ještě nemuseli řešit nic, co se týče nelegálních návykových látek.

M. Já vám děkuji, a jestli chcete ještě něco sama doplnit, můžete.

P4. Hmmm, asi ne, teď mě momentálně nic nenapadá.

Příloha P: 6 – rozhovor Š5

Rozhovor Š5

(M – tazatel, P5 – školní metodik prevence)

M. Dobrý den.

P5. Dobrý, tak jdeme na to? (zasmání se)

M. Ano, nejdřív bych tedy začala otázkami týkající se vás a pak plynule dál, můžeme?

P5. Jasně, tak se ptejte.

M. Jak dlouho pracujete na pozici školního metodika prevence?

P5. No když to tak počítám, bude to už deset let.

M. Jaké je požadované vzdělání na danou pozici školního metodika prevence?

P5. No já osobně mám vystudované magisterské studium pedagogické. Pokud zde hovoříme o školním metodikovi prevence, zde je možnost si dodělat dvouleté studium. Já jsem tuto možnost nevyužila, škola samotná to mě ani nevyžaduje, s ohledem na mé vzdělání nemusím.

M. Zabýváte se na škole čistě metodikou prevence či vyučujete ještě jiné předměty?

P5. Nezabývám, kromě toho ještě vyučuji jiné předměty jako český jazyk, občanku a anglický jazyk. V rámci naší školy se pak ještě věnuju mimoškolním aktivitám, musím říct, že hodně našich studentů naši školu reprezentuje, co se týká hudebních skupin a taky hodně ve sportu. Když tady mluvíme o prevenci, je to hodně důležité, myslím ty mimoškolní aktivity. Tady se hodně snažím přiblížit studentům a získat si jejich důvěru, oni si to mezi sebou řeknou, myslím, že to celkem dost pomáhá potom při další komunikaci.

M. Máte pro to dostatek času, dává vám škola dost prostoru?

P5. Ano, ono by to bez té podpory ani nešlo, je to vlastně v zájmu celé školy. Takže to u mě je to v tomto ohledu bez problémů.

M. Má vaše škola ve školních osnovách zahrnutou výuku o prevenci návykových látek?

P5. Ano, ano určitě máme. Hlavně je to v předmětech občanská výchova, tady převážně, pak psychologie, taky trochu v právu myslím.

M. V jakých ročnících se tomuto tématu věnujete?

P5. No záleží vždycky podle oboru, těch je tady opravdu hodně. Na některých oborech je to zahrnuté už v prvním a druhém ročníku, u některých zase jinak. Já to teď přesně neřeknu, jak který obor to má, to by bylo moc na dlouho, musela bych vám to celé dohledat. Ale v každém oboru se tomu stoprocentně věnujeme.

M. V jakém předmětu je toto téma zahrnuto?

P5. No jak říkala hlavně je to v té občanské výchově. Ale ono se to prolíná i do ostatních, dost je toho v psychologii a taky v tom právu. I když tam se spíše dotýkáme těch důsledků, ale je to taky potřeba zmínit.

M. Kolik vyučovacích hodin celkem se tématu návykových látek věnujete?

P5. No to vám zase odpovím odhadem, protože je to podle toho daného oboru, no jak bych na to odpověděla. Odhadem bych řekla, že ty čtyři za rok. To jako celkově.

M. Kolik vyučovacích hodin je věnováno tématu alkohol?

P5. Alkohol se snažíme věnovat celkem hodně, protože naši žáci s alkoholem hodně experimentují, bohužel nejenom s ním, celkem tím pověst naší školy trpí. Naši studenti jsou totiž hodně specifictí, hodně jich pochází z rodin, kde už problém s alkoholem je, takže o to je to složitější, jsou to sociální rodiny. Můžu říct, že se alkoholu věnujeme průběžně kdykoliv, kdy můžeme, tím myslím i v jiných předmětech, jak říkám využíváme každé příležitosti. Ale teď takto z hlavy vám to nedokážu povědět.

M. Když se zde bavíme o alkoholu, myslíte si, že jsou lidi tady v regionu Slovácko k alkoholu více tolerantnější?

P. (mírný smích) No myslím, že asi ano. Hlavně na vesnicích ano. Jako ta tradice té slivovice a vína tady bezesporu je. Sama někdy slyším kluky, tady na škole, jak si vykládají, že jejich budou pálit a tak. Takže ano. Myslím, že se to hodně omlouvá, myslím hlavě tu slivovice. Jo s tou slivovicí jsme známí po celé republice (smích).

M. A dokážete odhadnout, kolik hodin se na škole věnujete tabákovým výrobkům a tvrdým, nelegálním látkám?

P5. Máme to vlastně celkově propojené, když probíráme návykové látky, probíráme to celkově, takže nemůže odhadnout kolik přesně. Asi bych to shrnula do těch čtyř až pěti za rok. Ale kdykoliv se na škole vyskytne problém ať už s alkoholem, nebo s jinou látkou, tak

se to snažíme hned probrat, hlavně tedy v té třídě, kde k tomu došlo, nebo z které je ten daný student.

M. Jakou formou nejčastěji probíhá výuka daného problému – přednáška, film, jiné pomůcky?

P5. No ve výuce především formou diskuze, nějaké poučné monology jsme už zavrhly, to vůbec nefunguje, taky je to spojené s pouštěním jak říkáte různých filmů, dokumentárních filmů, to studenty celkem zajímá a baví. Taky využíváme internet, kde se dá najít hodně materiálů, které jsou aktuální. Jinak se aktivně účastníme různých přednášek, kterých je nabízeno celkem dost. V této oblasti musíme jít, jak se říká s dobou.

M. Na jaké přednášky nejčastěji chodíte, nebo se účastníte?

P5. Docela hodně chodíme na přednášky do kina Hvězda tady v Hradišti, konají se pravidelně každý rok, musím vzpomenout pana Klímu. Na toho máme od studentů dobré ohlasy, je to známá osobnost, znají ho z televize a o to víc se na tyto přednášky těší. Máme na ni i dobré ohlasy právě od studentů. Ale taky si k nám do školy zveme tady z policie v Uherském Hradišti paní Šabatovou, to je mluvčí policie, ta dělá dobré přednášky, ale nejenom teda na téma návykových látek. Tu si zveme celkem často, kluci na to celkem dobře reagují a mají hodně dotazů právě na postihy policie a co a jak se policií řeší. No upřímně to s něma nemá lehké (pousmání). Takže když to shrnu, škola těchto akcí využívá, když může.

M. Dělá vaše škola pro studenty i praktické exkurze týkající se tohoto tématu návykových látek nebo výuka probíhá čistě ve třídách?

P5. Ano, hlavně co se týká oboru pečovatelské služby tam ty exkurze jsou. Celkem dobře spolupracujeme se střediskem HELP, které pořádají různé intervenční programy právě pro třídní kolektivy a to je docela zajímavé, protože to všechno slyší od odborníků, kteří mají zkušenosti z praxe. Pro studenty je to celkově nový pohled, líp to berou než od nás. No taky docházíme do Charáče. Obě jsou v Hradišti, takže v tom není zas takový problém a hlavně to studenti vidí na vlastní oči a samy se do jejich programů zapojují. Musím říct, že s HELPem spolupracujeme i v oblasti poradenské. Pak jste se ptala, jo jinak ve třídách, ale je to volná forma výuky.

M. Spolupracují s vaší školou i jiné organizace v rámci prevence návykových látek?

P5. Hodně spolupracujeme s policií ČR, to opravdu hodně využíváme mluvčí Šabatovou, jak jsem říkala. Má hodně zajímavé přednášky at' na téma návykových látek, ale i jiné rizikové chování, třeba hodně zmiňovaná šikana, na kyberšikanu jsme měli nedávno hodně zajímavou přednášku, potom záškoláctví, to je u nás docela rozšířené. No a jak jsem zmínila před tím, hodně se střediskem HELP a Charáčem.

M. Jste jako školní metodik prevence spokojena s dosavadním průběhem výuky daného tématu?

P5. Musím říct, že ano, v rámci školy spolupracujeme s ostatními kolegy dobře, v tomto problém opravdu není.

M. Navrhovala byste případně nějaké změny?

P5. No co mě napadá, tak mít větší časovou dotaci. To je asi tak jediné co mě teď napadá, protože co se týká různých přednášek a pomůcek, jak jste se ptala, toho je teď celá řada. Spíš fakt ten čas nám chybí.

M. Jak se vám zdá, že na dosavadní výuku reagují samotní studenti? Projevují zájem či nikoli?

P5. Pokud můžu říct, tak téma právě návykových látek je zajímavá velice, to by se ptali a besedovali pořád. Možná to berou i jako malou úlevu z běžné výuky, což je asi to hlavní, co je zajímavá (smích). Ale ne, musím říct, že reagují dobře. Máme od nich dobré odezvy, třeba na ty přednášky. Samozřejmě se u nás vždycky najde jedinec, který si to přebere po svém a dělá si ze všeho srandu, to je asi všude.

M. Reagují líp spíš na ty praktické věci než na výuku ve škole?

P5. Ano samozřejmě líp na tu praktickou, to je hodně baví, nenudí je to. Určitě ta praxe.

M. Považují vaši studenti alkohol a cigarety za nebezpečné látky, které ohrožují jejich zdraví?

P5. Ne, naši studenti určitě ne. To ani nestojí více komentovat.

M. Měla jste od samotných studentů požadavky/návrhy na změny ve výuce daného tématu?

P5. ne

M. Když jsme mluvili o té praxi, myslíte, že by školní exkurze do léčeben, odvykacích center atd. byly reálné a pro studenty přínosné?

P5. Ano, stoprocentně ano. Naši studenti si opravdu neuvědomují, kam až to celé může skončit, jak oni můžou skončit. Někteří to sice vidí u sebe doma, ale to slyšíte, já to mám pod kontrolou. Hlavně si neuvědomují problémy s alkoholem, to je pro ně jen forma zábavy a zpestření zábavy, ale rizika si fakt neuvědomují. Takže kdyby viděli to dno, to prostředí, ty konkrétní lidi, určitě by to na většinu z nich mohlo dobře zapůsobit. Takže vidíte, toto bych navrhla do těch změn, jak jste ptala před tím. Já jsem rozhodně pro.

M. Nemyslíte si tedy, že by to mohlo být pro studenty příliš tvrdé, drastické.

P5. Hmm, to si nemyslím, ne, možná pro nějakou dívčinu, ale myslím, že celkově ne. Teď je trochu jiná mládež, než jsem byla já. Oni samy jsou už tvrdší.

M. Má vaše škola zkušenosti s drogově závislými studenty, byly u vás ve škole u studentů nalezeny návykové látky? Stoupá počet těchto studentů?

P5. Bohužel musím říct, že tyto zkušenosti máme, bohužel ano. Měli jsme tu celkem čtyři takové studenty, myslím za dobu, co jsme na této škole. Byla to závislost na pervitinu a bylo to v posledních třech letech. No musím říct, že ani jeden z nich u nás nedostudoval, nezvládli to. Ta snaha tady byla hodně od nás, od rodičů, ale u těch děcek to bylo, jim to bylo fuk. S něma to nešlo. Jinak se nám tu objevila několikrát marihuana, kterou jsme u některých studentů našli, myslím přímo ve škole. Jinak cigarety to je celkem běžná věc, ale ne na půdě školy, to je samozřejmě zakázané, ale hodně potkávám naše studenty venku ve městě a nemají ani tendence se schovávat.

M. A stoupá počet těchto studentů?

P5. No myslím, že zatím to nebylo v takové míře, zatím je to jak bych řekla setrvalý stav.

M. Jak v těch případech škola postupovala?

P5. V případě té marihuany jsme okamžitě kontaktovali rodiče a policii. Studentům byla udělena ředitelská důtka. U těch závislých, tam jsme se snažili co nejvíc studentům pomoci dodělat vzdělání, ale opravdu to nešlo, všichni postupně samy odešli. Byl tam veden taky zvýšený dohled, aby nedocházelo k dealerství, to by byl okamžitý vyhozov, nekompromisně. Takže jak říkám, okamžitě kontaktujeme rodiče, řešíme to s nimi, no a taky tu policii, kde je spolupráce dobrá.

M. Spolupracujete i s rodiči ostatních studentů na dané téma, myslím tím, třeba na třídních schůzkách? Třeba i o tom alkoholu jak jste zmiňovala?

P5.Samozřejmě, že pokud se na škole objeví tento problém, tak je o tom informujeme, ale že by se účastnili nějakých zvlášť sezení, to ne. Tak spíš pracujeme s rodiči, kde už ten problém s jejich dítětem nastal. Ale jinak musím říct, že ne.

M. Moc vám děkuji za váš čas a za ochotu udělat se mnou rozhovor. Ještě se vás zeptám, jestli byste chtěla něco sama doplnit?

P5. Není zač, já myslím, že není potřeba. Nebo vlastně malý dovětek ano. Myslím, že ve školství se prevenci věnujeme dostatečně, nejenom teda prevenci návykových látek, ale celkově, tady je problém spíš v celkové společnosti. Takže asi tak můj závěr, ono je to na dlouhé povídání.

M. To ano, moc Vám děkuju.